

1984
BALANDIS — APRIL
Nr. 4

KARYS

KARYS

1984
Nr. 4 (1601)

Redaktorius — ZIGMAS RAULINAITIS; SKYRIAI: Karinės Žinios, Mokslas ir Technika, Spauroje Pasižvalgius, Kronika. Administratorius — ALFONSAS SAMUŠIS.

**Tremties Trimitas: Redaguoja — STEFA KAUNELIENĖ
Leidžia — L.K.V.S. RAMOVĖS NEW YORKO SKYRIUS**

TURINYS

V. Švabienė — Didvyrių Žemė, lino raižinys	viršelis
K. Milkovaitis — Ugnis Velykų rytą	145
A. S. — Miško broliai lietuviškoje skautijoje	146
A. Ž. — Lietuvos kunigaikščių antspaudai	148
R. Vilkas — Lietuvos laivynas ir jo likimas	149
A. Kutka — Nepriklausomos Lietuvos Karo Aviacijos lakūnų prisiminimai, nuotykiškai ir aukos	152
J. Rūtenis — Žalioji vėlinas	155
J. P. — Kelionė	160
M. Tytuvėnis — Lietuvos karininko keliai	164
J. Žygas — Lietuviškų žemių likimas	167
TREMTIES TRIMITAS	169
J. Mikaila — Ginklų dirbtuvės Linkaičiuose	174
Šaulių kronika	181
KARINĖS ŽINIOS	181
Mokslas ir Technika	183
Mūsų spauroje pasižvalgius	184
Kronika	185

ATSTOVAI:

Baitimore — K. Česonis, Chicago — K. Juškaitis, Cleveland — J. Citulis, Australia — V. Šalkūna-

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MA — S. J. Minkus
CHICAGO, IL — "Gifts International",
"Parama", Baly's Radio & Television
DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv.
Antano Parapijos Spaudos Kioskas),
V. Perminas
OMAHA, NB — Jonas Smailys
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

PLATINTOJAI

KANADOJE

TORONTO, ONT. — V.A. Aušrotas,
St. Prapasas.

SPAUSDINA

Franciscan Press,
341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-
Miesau 2 Bahnhofstr. 11

AUSTRALIJOJE

Albertas Žvirblis, 65 Walscott St., North
Geelong, Vic. 3215
W. Paluk, 1 Brentnall Ave., Blair Athol
5084, SA
S. Pačėsa, 7/31 Valentine Street, Yagoona,
NSW, 2199

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$17.00, pusmečiui U.S. 9.00, atskiro nr. U.S. \$2.00.
Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207, USA

KARYS (ISSN 0022-9199) is published monthly except July and August by Lithuanian Veterans Assoc. RAMOVĖ
341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Subscription \$17.00 per year (single copy \$2.00). Second class postage paid
at Brooklyn, N.Y. POSTMASTER: Send Address changes to KARYS, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207

Isteigtas Lietuvoje 1919 —
Nepriklausomybės kovų —
metais.

KARYS

Atgaivintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais.

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 4 (1601)

BALANDIS — APRIL

1984

KAROLIS MILKOVAITIS

UGNIS VELYKŲ RTTĄ

(Iš naujos poezijos knygos
Saulėtekio Upės)

Kai rytmetys rausvai pražydęs
Iškaišė kalnus šypsena,
Džiugios žinios aiduos paklydę
Varpinės žemę budina:

Antai, tai Jis keliu ateina —
Gyvybė spindi Jo veide!
Sutik Jį triumfato daina
Ir melsk viešėti pas save.

Širdy ugnis džiaugsmu pakurta —
Ji degina mirties stabus.
Nešiojam žinią — šventą burta:
Kryžiaus ženkle mirties nebus!

Barstykim laurais kelią mintą,
Kaišykim kryžkeles, vartus —
Teprimena Velykų rytą
Tūlam keleiviui, ir pas mus ...

K. Šimonis, Paukščiai skrenda

MIŠKO BROLIAI LIETUVIŠKOJE SKAUTIJOJE

A.S.

Lietuviškoji Skautija yra šakelė tarptautinio skautų sąjūdžio, žydinti tautine spalva jau 65 metus savo tautos ateičiai.

Mintis organizuoti šį tarptautinį skautų sąjūdį gimė jo kūrėjui gen. Baden-Powell ginant būrų apsupimą Mafekingo miestą Afrikoje. Iš apsupimo kariuomenei išsigelbėti pirmąkart buvo panaudoti jaunuoliai ryšiams palaikyti ir pirmajai pagalbai teikti. Ir šie jaunieji kariuomenės pagalbininkai įvykdė sumaniai stebėtinus darbus.

Lietuviškoji skautija steigėsi atsikuriant nepriklausomai Lietuvai apginti nuo besiveržiančių priešų ir tarnauti jos gerovei. Lietuvių Skautų Sąjunga nepriklausomoje Lietuvoje, išaugusi į reikšmingą jaunimo organizaciją ir atidavusi savo tautai našių duoklę, išliko gabi ir veikli tremtyje, plačiai kūrybingais darbais išėivijoje net keturiuose kontinentuose.

Mūsų skautijos sukaktuviniais metais verta čia apsaityti vieną ypatingą skautų vienetą, kuris įsisteigė tik 1971 m. Čikagoje, Lituanicos tunte, ir pasivadino Miško Broliai. Jaunuolių grupė-draugovė šalia skautamokslio-skautiškos programos pasirinko uždavinį savyje ir tarpusavyje ugdyti skauto charakterį lietuvių kovotojų karių partizanų pavyzdžiu, studijuoti Daumanto aprašytus partizanus, jų kovos būdus ir ateityje pasekti jų pėdomis. Jų savanoriškas apsisprendimas labiau įprasmino jų žingsnius mūsų skautijoje.

Šios draugovės pirmasis vadovas, buvęs šios idėjos brolis jau Lietuvoje, veikęs Suvalkijos miškuose 1944 m., vardu Uosis.

Ši Miško brolių kilni ir interesuojanti išraiška tremtyje yra ilgos istoriškos glaudžios kariuomenės ir skautijos draugystės rezultatas. Skautijos idėja gimė karo sūkuryje. Riteriškumas ir altruizmas visada jaunimą žavėjo. Šias nuotaikas lengva ir naudinga panaudoti skaudžiose dienose žmonių laisvei apginti. Lietuviškoji skautija gimė padėti besikuriančiai Lietuvai. Pirmojo vieneto — skilties nariai — skautai beveik visi buvo ir kūrėjai savanoriai; šios didžios idėjos paskatinti, išėjo į pirmąsias fronto eiles ginti savo krašto Nepriklausomybę.

Lietuvių skautų kūrėjas-pirmūnas buvo savanoris kūrėjas karininkas Petras Jurgėla, gimęs Amerikoje. Pirmieji skautų vadovai iškilūs Lietuvos karininkai, laisvės kovų dalyviai, kaip mjr. M.

Kalmantas, mjr. V. Šembergas, plk. J. Šarauskas. Plačiai pasisklaidusiems Lietuvoje vienetais taip pat vadovavo karininkai.

Lietuvos kovotojo — kario charakterio bruožas nejučiomis palengva įtekėjo į Lietuvos skautijos širdį ir kraują. Ir ši paminėta Miško brolių draugovė tai lyg atkeliauvusi iš Lietuvos miškų į skautijos eiles lietuvių partizano dvasia. Miško brolių draugovė, kurią sudaro 15-20 metų jaunuoliai skautai, labai gražiai karišku pavyzdžiu reprezentuoja gero skauto vardą. Tai fiziškai ir dvasiškai užsigrūdinę jaunuoliai, kuriems niekad nėra nė per šalta, nė per karšta, niekad juos neužlyje, nenupučia žvarbus vėjas, ir niekad jie nedejuoja, nors ir didelė audra siaustu.

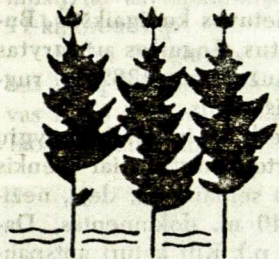
Jų uniforma skautiška, žalios spalvos, be skirtingų ar ypatingų ženklų vyresniškumui ar laipsniui žymėti. Juos broliškai jungia bendras interesas. Juos atpažinsi uniformoje, nes virš trispalvės juostelės yra vieno pasirinkto žuvusio partizano slapyvardis, ir ant rankovės — autentiškas Suvalkijos miško brolių ženklas. Kiekvienas turi tautiškais raštais išdegintą skautišką lazda. Žiemą nešioja baltus apsiaustus. Jų būstinė didoko kambario dydžio gili partizaniška slėptuvė. Ši sueigoms slaptą vieta yra apie 250 mylių nuo Čikagos. Jie patys slėptuvę išsikasė net 20 kartų važinėdami iš Čikagos. Šios gūdžios menės sienos sustiprintos smėlio maišais, kurių ten prikrauta per 1500. Vieta taip įrengta, kad be vadovo niekaip greit nesurasi.

Užsiėmimai, sueigos dažniausiai būna lauke. Pratinamasi darniai žygiuoti, stebėti aplinką. Vykdomi žvalgybos pratimai. Mokomasi savarankiškai atviroje gamtoje įsikurti, pažinti aplinką, joje gerai orientuotis ir apsaugoti. Žaidimai sportiški ir kariški, kuriuose panaudojami partizaniški savo vietovės apsigynimo įvykiai, kuriuose įjungiamą ryšių palaikymas, žvalgyba ir pirmoji pagalba.

Įdomiu būdu Miško broliai supažindinami su laisvės kovotojais ir kovų epizodais. Gražiai pamini pirmąsias partizaniškas kūčias savo įrengtoje slėptuvėje. Susirenka į vietovę pagal duotą uždavinį slaptai kariška tvarka, gerai išvalgę aplinką, praeidami ir pagerbdami kryžių su užrašu: už tėvų žemę. Kūčių naktį slėptuvėje būna malda, pašnekesys apie partizanų kovas, kūčių

Lituanicos tunto skautai — Miško broliai žiemos lauko pratimuose.

Nuotr. v. s. J. Šalčiūno

vaišės ir tyli partizaniška daina. Išsiskirsto tyliai, pagerbę žuvusius laisvės kovotojus ir pasiryžę sekti jų pėdomis. Išlaikyti jų susirinkimo vietos slaptumui, jų buvimo pėdsakai visada paskutinių išeinančių sunaikinami. O žygiuoja miške ar nepažįstamoje vietoje kariškų lauko pratimų išsidėstymo būdu.

Prasmingai pamini tautines ir religines šventes: darnia žygiuote, tautinės vėliavos pagerbimu, susitelkimu — malda, tarnyba ki-tiems ir karišku žaidimu. Taip jie savo pavyzdžiu didesniuose skautų sąskrydžiuose išsiskiria iš kitų. Tuoj iš šalies išgirsi: čia ateina Miško broliai.

Didžiosiose jubiliejinėse ir tautinėse stovyklose, kuriose būna arti tūkstančio skautiško jaunimo, beveik visada Miško broliai pasirūpina stovyklaujančių apsauga, stovi sargybose, prižiūri stovyk-

los judėjimą, padeda nelaimingais gaisro, audros atvejais. Dieną naktį kariško tipo mašina žvalgo stovyklą ir ypatingus pastebėjimus praneša stovyklos vadovybei. Kad jie stovyklose yra, tai tuoj pastebi iš prie vartų stovinčios sargybos ir kariškai maskuoto "šarvuoto" sunkvežimio, kuris dažniausiai stovi pakelėje prie pagrindinio įvažiavimo į stovyklą. Tai lyg ženklas, kad čia yra Miško brolių tvarka ir jėga.

Miško broliai per 12 metų ištikimai tarnauja Lituanicos tunte ir savo pavyzdžiu, darbais padeda visos Skautų Sąjungos interesams. Kai dabarties jaunime kartais trūksta intereso smulkiems techniškiems darbams, tai entuziasmo netrūksta būti didesniais ir kitokiais: pasitarnauti artimui ir savo tautai. Toks Miško brolių pavyzdys turėtų įsigyventi ir kitose vietovėse, kur nusiskundžiama, kad jaunimui nėra ko veikti. O pirmas skautų įsakymas ragina: nelauk iš kito, bet pats, ką gali, duok.

LIETUVOS KUNIGAİKŠČIŲ ANTSPAUDAI

ALGIRDAS

(Žiūr. KARIO 3 Nr.)

2) Antrasis Algirdo antspaudas, taip pat dingęs, turėjo Vyčio atvaizdą, arba raito kunigaikščio su kalaviju rankoje. Koks jame buvo įrašas nežinome. Tas antspaudas kabėjo kartu su Kęstutis antspaudu prie taikos sutarties 1366 m. padarytos su lenkų karaliumi Kazimieru Didžiuoju. Tas dokumentas buvo laikomas Karūnos archyve, kur abu antspaudus matė ir aprašė lenkų istorikas T. Čackis (1765 - 1813 m.). Tačiau, netrukus po to, Naruševičius darydamas to dokumento nuorašą, rado Algirdo antspaudą jau sunaikintą (vacuum pro vetustate).

3) Trečiasis Algirdo antspaudas, kuriame yra dvi strėlės sujungtos galais, yra panašus į lenkų Bogorje herbą. Aplink apvade yra įrašas, kurio yra išlikę vos keturios raidės: ... LI ... IO ...

Toks pat, irgi labai apnaikintas antspaudas, netekęs beveik viso įrašo, kabo prie 1371 m. dokumento, kartu su Smalensko kunig. Sviatoslavo Ivanovičiaus antspaudu. Tai yra sutarties dokumentas tarp tų kunigaikščių ir Maskvos didž. kunig. Dimitro Ivanovičiaus Donišio. Jis buvo saugomas užsienių reik. ministerijos archyve Petrapilyje. Šis Algirdo antspaudas yra labai panašus su jo sekančiu antspaudu.

4) Ketvirtas Algirdo antspaudas yra 41 mm skersmens. Jo atvaizde yra taip pat dvi sujungtos strėlės, tik per vidurį jos sukryžiuotos. Aplink apvade eina rusiškas įrašas:

ПЕЧАТЬ КН... АВЕ О + ОЛГЕР

Tą įrašą nesunku pilnai užbaigti, būtent: "Pečat' kniazia velykogo Olgerda." Kur tas antspaudas buvo dabar nežinoma. Jis žinomas tik iš prof.

A.Ž.

Piekosinskio antspaudų liejinių. Jo ženklų ir raidžių piešinys yra nedailus, kiek primena Haličo bajorų antspaudus. Įrašas yra labai apnaikintas, taip kad negalima laiduoti jo teisingą skaitymą.

KEŠTUTIS

Kęstutis buvo penktasis ar ketvirtasis Gedimino sūnus ir jaunesnysis Algirdo brolis, Trakų kunigaikštis, vėliau didysis Lietuvos kunigaikštis. Buvo gimęs apie 1300 metus, Jogailos uždarytas Krėvos kalėjime, buvo nužudytas 1382 m. rugpiučio 15 d. Jis paliko šešis sūnus.

Savo ilgo politinės veiklos ir karinių žygių laikotarpyje Kęstutis vartojo mažiausiai penkis įvairius antspaudus. Pačio seniausiojo, deja, nežinome, tačiau jį mini 1340 m. dokumentas, Danilovičiaus aprašytas (181 p.). Kiti keturi antspaudai yra tokie:

a) Apskritame antspaude stovi kunigaikštis visas šarvuotas, su smailu šalmu ant galvos, rankose laiko kalaviją ir skydą. Aplinkui apvade yra įrašas:

+ S KEIS — TVTIS

(Bus daugiau)

LIETUVOS LAIVYNAS IR JO LIKIMAS

R. VILKAS

Garlaivis PANEVĖŽYS

Pastatytas 1924 m. Akers. Mek. Vaeks. laivų statykloje Oslo, Norvegijoje. 1607 BRT (bruto tonų) ilgis 256 p., plotis 40 p., gremzlė 19.3 p.. Anksčiau vadinosi "Ulefoss" norvegų, ex "Beira" norvegų, ex "Dago" norvegų. 1938 m. gruodžio mėn. laiva nupirko "Lietuvos Baltijos Lloydas" akc. b-vė Kaune už 23,000 svarų sterlingų. Įgaliotas brokeris: Baltijos Transporto Bendrovė, Klaipėdoje. 1939 m. lapkričio 13 d. plaukiant su druskos kroviniumi iš Leningrado į Klaipėdą laivas užplaukė ant povandeninių uolų Revalsteino rifo grupėje, Suomiių įlankoje, į šiaurę nuo Talino ir paskendo. Paskendimo vieta: 59°43' šiaurės platumoje ir 24°44' rytų ilgumoje. Iš įgulos nuskendo radiotelegrafistas Ignas Prapiestis, kuris buvo baigęs Marselio, Prancūzijoje, 3-jų metų radiotelegrafistų mokyklą. Šis 1939 metais didžiausias tonazū mūsų laivas išplaukiojo po Lietuvos vėliava vos 11-ą mėnesių.

Karui baigiantis vokiečių paruošiamieji darbai laivą iškelti buvo sutrukdyti. Žinios, kad laivas buvo iškeltas ir plaukiojo vardu "Randstein" labai nepatikimos.

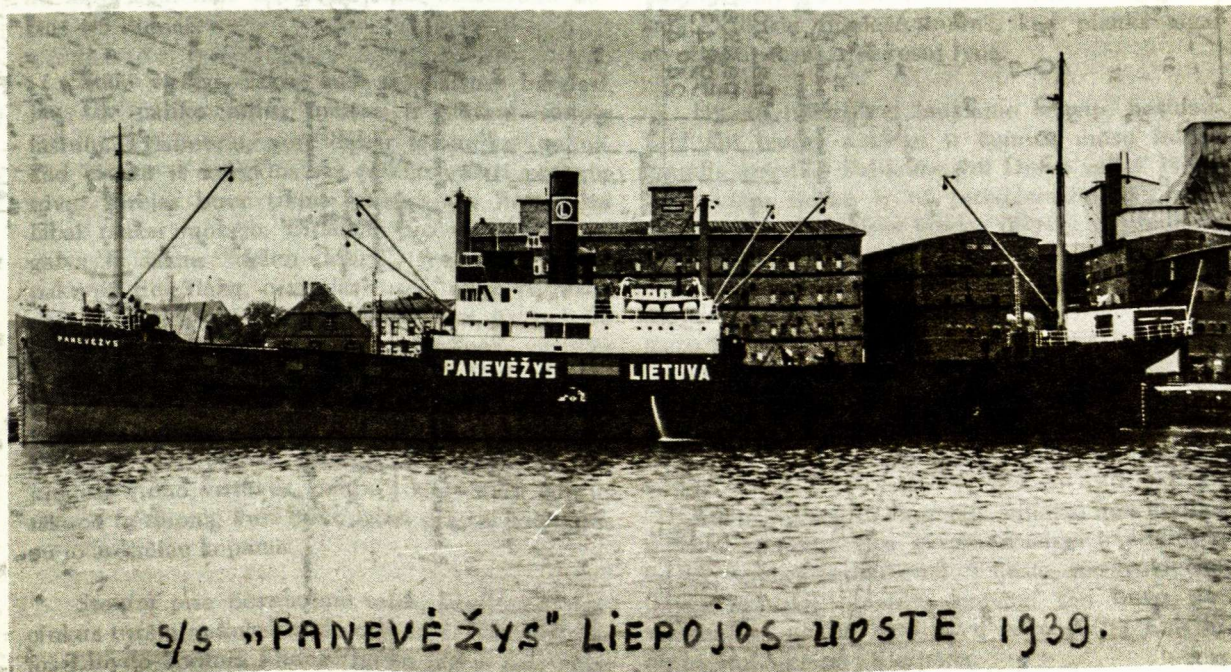
(Iš R. Vilko jūrininkystės archyvo.)

Pirmoji laivo PANEVĖŽYS kelionė iš Oslo į Klaipėdą.

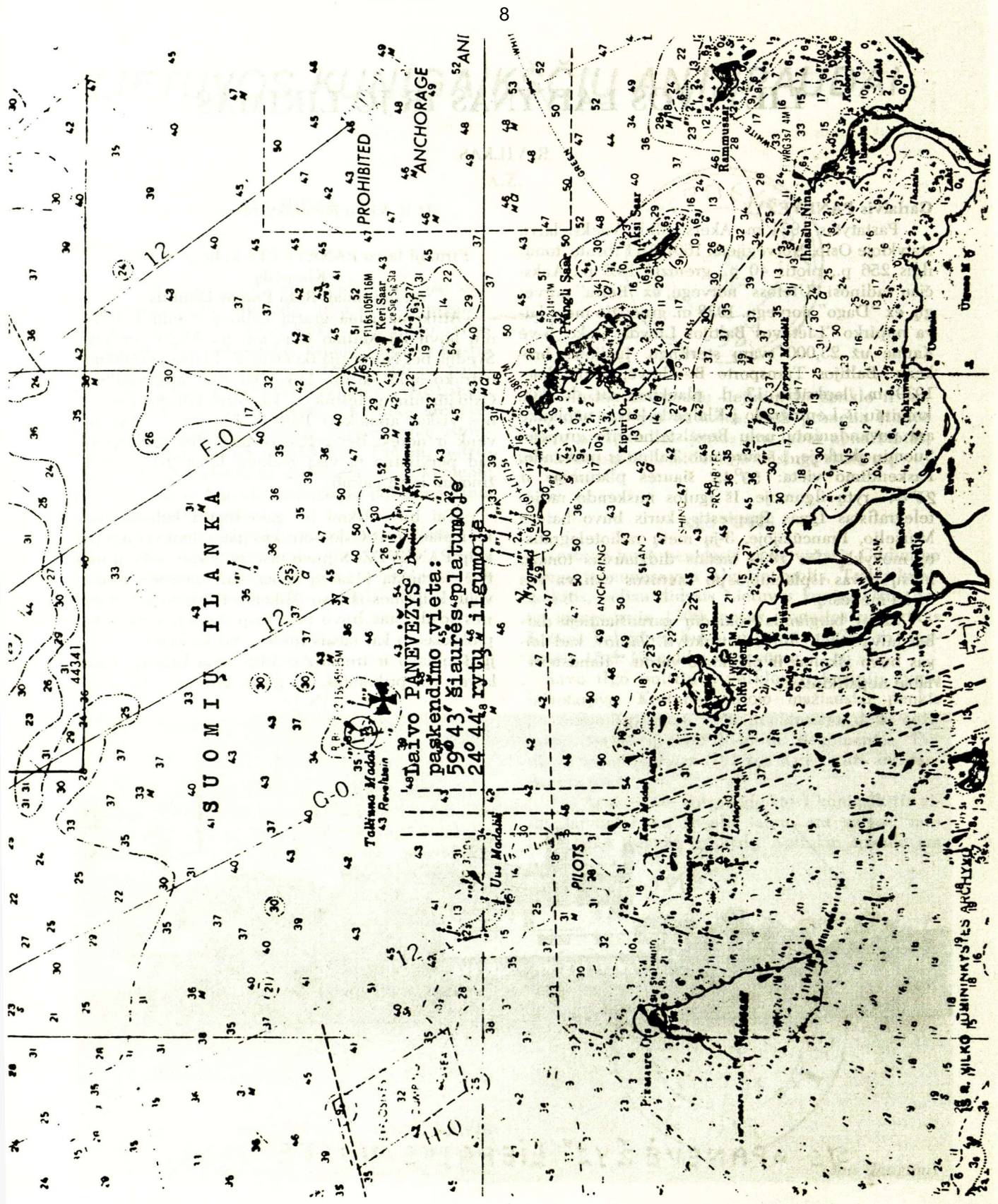
Atsiminimai. Rašo Pranas Dainius

Atlikome gana gražią kelionę švedų keleiviniu laivu iki Malmo ir iš ten traukiniu per visą Švediją bei Norvegiją iki Oslo. Kol laivą perėmėme užtruko apie savaitę laiko, tai mus apgyvendino Oslo jūrininkų viešbutyje, kas buvo taip pat smagu, nes viskas apmokėta Baltijos Lloydo — tai gyvenk ir norėk. Bet grįžimas atgal tiek privargino, kad perviršino tą visą malonų laiką turint atvažiuojant laivą paimti.

Tai buvo tikrai be galo biauri kelionė, nes tik išplaukus iš Oslo netrukus papuolėme į audrą, o kaip PANEVĖŽYS buvo tuščias ir kaip teko jį matyti ištrauktą į sausą doką, tai šiandien pagalvoju, kaip mes iš viso išlikome iš tos audros gyvi, nes jo dugnas buvo taip kaip Nemuno baidoko, plokščias, o kai laivas tuščias, tai kiekviena banga jį iškeldavo ir trenkdavo kaip seną kaliošą. Kada laivas yra prikrautas, su pilnu krovinium, tai visai

s/s "PANEVĖŽYS" LIEPOJOS UOSTE 1939.

SUOMI
ILANKANKI

Jaivo PANEVĖŽYS
paskendimo vieta:
59°43' šiaurės platumoje
24°44' rytų ilgumoje

PROHIBITED
ANCHORAGE

ILANKANKI

ILANKANKI

ILANKANKI

*Visiems mūsų mieliems Skaitytojams
džiaugsmingų ir giedrių Velykų švenčių linki*

K A R Y S

neblogai, bet tuščias, apsaugok Aukščiausias.

Šiaip taip perplaukėme Zundo sąsiaurį į Baltiją, bet ir čia tas pats, keletą kartų teko prie uostų priplaukti, bet kaip susirišam su uosto administracija, tai jie pataria kuo greičiausiai leistis į atvirą jūrą, kad audra neužmestų mus kur nors ant molų. Taip beplaukiojant ten ir atgal, o atsilaukė prieš audrą laivas turi būti ant pilno garo, tad išsibaigė beveik visas anglis. Pradėjome pjaustyti blankas iš kurių buvo pastatytos laivo krovimo patalpose išilginės sienos javams vežti. Kada laivas pakrypsta į vieną pusę, tada gali javų visas svoris subyrėti į tą pačią pusę ir laivą apversti. Dar iš karto, kai tik pradėjome malkas pridėti prie anglių, dar buvo šiaip taip, bet ir tai jau negalėjome pilno garo jokia būdu išlaikyti. Kada anglys pasibaigė pasidarė tikra pekla. Audra pradėjo mus nešti ten kur jai patinka. Tada išmetėme inkarą prie Bornholmo salos ir, neatsimeinu kaip ilgai mes ten stovėjome, bet atrodo kokias 4-5 dienas.

Štai, virėjas sako, kad ir maistas baigiasi, jau tik paliko miltų maišas ir statinė sūdytų lašinių. Prisimenu, nors dabar tai juokas paima, kad einant iš kūryklos vis reikia praeiti pro virtuvę. Virėjas buvo tikras lenkas, nes lietuviškai labai mažai mokėjo. Eidamas pro virtuvę įkišau galvą ir sakau "dzien dobry", ir tuomet laivas pakrypo tiek daug, o virėjas turėjo du kepalikus gatavos tešlos duonai ant blėkos, tai jis pasviro link manęs su ta duonos tešla per virtuvės duris, taip, kad jo tešla atsidadė ant denio. Banga tuo pačiu momentu užpylė denį ir viską nuplovė į jūrą, o virėjas tik keikėsi su savo "psiakref". Virėjas ir vėl mėgino naują tešlą minkyti ir slankiojo iš vieno virtuvės kampo į kitą. Šiaip taip jis iškepė tą duoną, kuri buvo labai prasta, palyginus su jo anksčiau kepama.

Stovint prie Bornholmo salos, kapitonas Marcinkus turėjo radiotelegrafo ryšį su Lietuvos Baltijos Lloyd'o kontora Kaune. Įgulai laikas nuo laiko

pranešdavo, kad bendrovė dar liepia laukti ir neįsiųsti S.O.S. ženklų. Bet, matyti kapitonas kitos išėties neturėjo ir pradėjo siųsti S.O.S. ženklus ir gavo atsakymą, kad du vilkikai jau pakelyje atplaukia mus išvilkti. Visi ant laivo apsidžiaugėme, kad būsime išgelbėti iš tos keblios padėties. Na ir už kokių 4 valandų pamatėme, kad į mus atplaukia du vilkikai. Tie vilkikų vyrai tai yra tikrai užgrūdinti žmonės. Tie jų laiveliai atrodė daugiau po vandeniu negu paviršiuje. Pirmiausiai jie mėgino, iš tam tikros patrankėlės, iššauti ploną, lengvą virvutę. Iš antro ar trečio karto pataikė, ir mūsų bocmanas prie jos pririšo storesnę ir stipresnę virvę, o kai jie tą užtraukė ant vilkiko, tai jau pritvirtino tikrai storą plieno lyną ir mes jį užsivilkė ant mūsų laivo priekio, pritvirtinome. Viską sutvarkius vilkikas pradėjo mus vilkti, o kitas iš paskos plaukė, taip, kad atrodė gana saugu. Tačiau, audra daro savo, po kokių dviejų valandų vilkimo nutrūko lynas ir mums reikėjo išmesti inkarą. Vilkikai pranešė mums, kad plauks atgal atvežti stipresnę ir storesnę lyną.

Išmetę inkarą vėl laukiame ir taip, besidaužant ant bangų aukštyn ir žemyn, mūsų inkaro grandis nutrūko. Palikome vėl Dievo valiai. Išmetėme antrą inkarą ir už pusvalandžio, ne grandis nutrūko, bet visas vindas (gervė), kuris išleisdžia ir įtraukia inkarą atplyšo nuo denio ir atsirėmė į grandies skylę (kliūžą). Bet vis dėlto, grandis nenutrūko ir išlaikė laivą iki vilkikai grįžo su nauju plieno lynu, kuris šį sykį atlaikė iki laivas buvo nuvilktas į uostą. Žinoma, grandinė su visu inkaru turėjo būti nupiauta su šveisaparatu ir paleista į dugną, nes inkaro vindas buvo atplėštas nuo denio ir jau negalėjo veikti.

Kūčių vakarą, 1938 metais, vilkikai mus atvilko į Swinemuendę. Ten gavome maisto ir anglių ir tą patį vakarą išplaukėme iš uosto, nes vokiečiai ilgai pasilikti neleido, kadangi ten buvo povandeninių ir kitų karo laivų bazė. Antrą Kalėdų dieną atplaukėme į Klaipėdą. □

NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS KARO AVIACIJOS LAKŪNŲ PRISIMINIMAI NUOTYKIAI IR AUKOS

(Pradžia KARIO 1 Nr.)

A. KUTKA

lt. J. Nausėdos (vėliau kapitonas) nuotyčiai. Trumpa santrauka iš jo pasakojimų: Skraidymo pradžioje gal tik po dešimties skridimų, tik pakilus ir padarius staigesnį posūkį dar I Pasaulinio karo išlikęs "Albatrosas" įėjo į plokščią suktuką ir atsimušęs į žemę sudužo. Laimė, kad tas atsitiko gal 10-ties metrų aukštyje ir lakūnas išliko sveikas. Antrą kartą savistovaus skraidymo pradžioje, skrendant anglų gamybos naikintuvu "Martinside", nužemėjus iš keleto tūkstančių metrų aukščio variklis atvėso. Artėjant prie aerodromo, padavus gazą, keleta sekundžių padirbėjęs motoras staiga sustojo. Prieš akis medžiai bei telefono linijos. Truktelėjus varolazdę, lėktuvas persoko per medžius, bet persokant per elektros linijas, už stulpo užkliuvo važiuoklė ir lėktuvas nukrito žemėn. Nors lėktuvas buvo visai sulamdytas, tačiau lakūnas, laimei lydint, vėl liko sveikas. Lt. Nausėda svečiuose pas lenkus: "Berods, 1932 m. grįžtant iš Šiaulių į Kauną, esant blogam orui ir dideliam vėjui, iš atskirų debesų lijo lietus. Vengiant lietaus, besisukinėjant ir buvo paklysta. Pasibaigus benziniui teko tūpti tarp miškų ant suartos dirvos. Ratams įklimpus į dirvą propeleris užkliudė žemę ir nulūžo. Išlipus lakūnui iš lėktuvo, atkišę šakes pribėgo du lenkų geležinkeliečiai klausdami ar turiu ginklą. Kadangi ginklo neturėjau jie nurimo ir pradėjo žmoniškiau kalbėti. Paaiškėjo kad nutūpiau apie pusę kilometro už demarkacijos linijos.

Tuoju atėjo pasienio policijos viršininkas su savo valdininkais, ir visi nuėjome į jų būstinę. Viršininko žmona paruošė pietus ir besivaišinant bei besikalbant viršininkas mane paklausė: "Ar jūs padėsite mums kariauti su vokiečiais?" Atsakiau, kad gal ir padėtumėm, tačiau pirma jūs turite išeiti iš Vilniaus. Į tai jis atsakė, jog Vilnius tai jau kitas reikalas. Vėliau iš Vilniaus automobiliu atvažiavo keli jų karo aviacijos mechanikai, kurie perėmė lėktuvą o mane nuvežė į Vilnių ir apgyvendino George viešbutyje. Man davė visą butą ir lietuviškai kalbantį civilinį palydovą. Leido imti ką tik noriu iš viešbučio bufeto ir ne-

ėmė pinigų. Mano palydovas ir viešbučio tarnautojai buvo paslaugūs ir mandagūs; siūlė eiti kur tik noriu. Kadangi prieš lenkus buvau nusistatęs dėl klasta užgrobtos Vilniaus ir aplink jį lietuviško krašto, tai į artimesnę draugystę su jais nesileidau. Vakarais su palydovu eidavome valgyti netoli pilies į gražų restoraną, kuriame vakarienaudavo ir jų karininkai. Keletą kartų bandė mane nugirdyti klausinėjo apie mūsų karo aviaciją. Tačiau, jie nieko nelaimėjo, nes nesileidau nugirdomas ir neatsakydavau į nederančius klausimus. Vėliau pasiskundus dėl to savo palydovui tie nelemti jų bandymai nutrūko.

Sužinoję apie mano buvimą Vilniuje, atėjo su gėlėmis manęs aplankyti dvi lietuvaitės: Šlepetytė ir Valterytė. Lenkai jų neįleido. Jos nusivylę tegalėjo tik palikti man gėles, o pasveikinti tik vizitine kortele.

Taip praleidau Vilniuje devynias ilgas dienas. Kadangi tiesioginio ryšio tarp Lietuvos ir Lenkijos vyriausybių nebuvo, tai mano grąžinimo reikalas buvo tvarkomas per Rygą. Man buvo leista išvykti per latvių Daugpilį; kartu išsiunčiant ir tvarkingai supakuotą mano lėktuvą Anbo II".

Dabar kpt. Nausėda gyvena J.A.V. Woodland Hills, šv. Fernando slėnyje Los Angelės apylinkėje. Jo dukra garsėja kaip filmų artistė. Jūratės Nausėdaitės aktorės pavardė yra Ann Jillian.

Nuotykis su kpt. Viliu Gažiūnų paligone. Jis buvo naikintuvų eskadrilėje. Naikintuvai puldavo paleisdami bombas į taikinius pikiruojant, ir vėl kildavo aukštyn; kpt. Vilius skrisdamas italų gamybos lėktuvu "Fiat" priartėjo per žemai ir jo išmestų bombų skeveldros pažeidė lėktuvo valdymo trosus, jis patraukė parašiuoto virvelę ir parašiuotas besisikleisdamas jį ištraukė iš lėktuvo. Žemė buvo jau čia pat. Lėktuvas sudužo, tačiau jis išsigelbėjo. Tuo pat laiku atskrido kita grandis lėktuvų ir išmetė bombas į tą pačią vietą kur jis buvo nusileidęs, mat, jie to įvykio nebuvo pastebėję. Tačiau, jam atsigulus už medžio, sprogsių bombų skeveldros jo nesužeidė.

Kpt. Vilius buvo drąsus, veržlus ir geras pilotas. Rusams okupavus Lietuvą jis buvo pabėgęs į

Prezidentas K. Grinius, ministrai ir aukštieji karininkai 1926 m. Aviacijos šventėje Kauno aerodrome

Vokietiją o šeima buvo pasilikus Lietuvoje. Vėliau jis su parašiotu nusileido Lietuvoje ir tuojau buvo pagautas kaip partizanas. Jo brolio žiniomis, po tardymo jis buvo Vilniuje pakartas. S. Mockūnas skaitęs Lietuvoje išleistą knygą apie kovas su partizanais, kur buvo paminėta Viliaus pavardė ir tardymo duomenys.

Ltn. Stuka (instruktorius) skrido vokišku lėktuvu "Foker-D VII", kuris buvo naudojamas aukštojo pilotažo — figūriniam skraidimui apmokyti. Pakilęs patikrinti koks debesų aukštis, artėdamas prie aerodromo nukrito ir užsimušė. Buvo tačiau ir laimingai užsibaigusių nuotykių. Mokinui lakūnui Miliūnui atliekant aukštojo pilotažo pratybas su "Foker-D VII" lūžo ore sparnas. Jis išsoko su parašiotu; besileidžiant jo parašiotas užsikabino už aukšto ant pat Nemuno šlaito augusio medžio ir jis liko kaboti ir prie jo sunku buvo prieiti. Buvo iškvieisti ugniagesiai, bet jų atvykimas užsitęsė. Todėl, įsisiūbavęs, jis pasiekė medžio liemenį ir išsiliuosavęs iš parašiotu, nušliaužė žemėn.

Aviacijos istorijoje beveik negirdėtas nuotykis. Kartą kpt. Mintautas skridamas su ltn. Krasnicku nakties metu ir besileisdamas užkliudė Žagariškių kaime esantį prie aerodromo medį. Kris-

dami su lėktuvu įsmigo per skardinį stogą į daržinę, kurioje buvo šienas. Nuo degančios apšvietimo raketos šienas ir lėktuvus užsidegė. Nors ir smarkiai pritrenkti abudu išsoko iš degančio lėktuvo ir pribėgę prie durų pamatė, kad jos užrakintos. Tačiau, grėšiant mirčiai, sukaupe savo jėgas visgi duris išlaužė ir taip išgelbėjo savo gyvybes. Daržinė ir lėktuvus sudegė. Jiems visgi prisiejo pagulėti ligoninėje.

Puskarininkis Sargautas, skridamas iš Kauno į Palangą, pagal gautus klaidingus meteorologinius davinius pateko į rūką, prarado lėktuvo kontrolę ir nukrisdamas miške užsimušė. Jis dar nebuvo apmokytas aklo skridimo, t.y., pagal instrumentus. Rūke ar debesyse nematydamas žemės lakūnas nustoja lėktuvo padėties ir valdymo pajutimo.

Ltn. Rimas (vėliau kapitonas), dar būdamas mokiniu, nenorėjo tikėti senų lakūnų pasakojimams ir nutarė pabandyti skristi debesyse. Vieną dieną, skridamas lėktuvu "Anbo III", debesų aukštis tada buvo apie 200 m, radęs properšą, jis pakilo į 1000 m aukštį. Jis nutarė paimti kompas kursą į pietus, paskrist 5 minutes ir apsisukus grįžti į tą pačią vietą. Bet kasgi atsitiko, paskridus debesyse, lėktuvus nustojo klausyti: paduoda gazą, bet greitis tas pats, gazą nuima,

greitis vis tas pats. Posūkio rodyklė rodo į vieną pusę, slydimo rodyklė — į kitą pusę. Kokioje padėty yra lėktuvas — nebežino. Traukia vairolazdę į save ar stumia pirmyn, greitis lieka tas pats. Aukštis mažėja. Išnėręs iš debesų, jis tuojau lėktuvą išlygino. Paaiškėjo, kad nemokėdamas instrumentinio skridimo, per 5 minutes buvo visiškai nustojęs nuovokos, kur yra žemė ir greituoju suktuku ėjo žemyn visai to nežinodamas. Tai buvusi gera pamoka kaip yra būtinas ir reikalingas instrumentinio skridimo apmokymas.

Vėliau, mokomosios eskadrilės mjr. (vėliau pulkininkas) Česlovas Januškevičius buvo specialiai pasiųstas į Angliją, kur išėjo instrumentinio skridimo apmokymą. Grįžęs jis paruošė instrumentinio skraidymo instruktoriais kpt. A. Kutką (vėliau majoras) kpt. Rimą ir kpt. Andriušį, kurie apmokė ir kitus Av. Mokyklos instruktorius. Po to buvo apmokomi Av. Mokyklos mokiniai. Susipažino su akluoju skraidymu ir senesni karo lakūnai. Aklas skraidymas, t.y., skridimas pagal instrumentus, reikalingas skrendant rūke ar debesyse.

Majoras Januškevičius, grįžęs iš Anglijos, supažindino ir su kai kuriomis aukštojo pilotazo figūromis, kurios mūsų aviacijoje dar nebuvo vartojamos, t.y., lėta bačka, atvirkščia kilpa ir kitom. Paprastą kilpą, jei teisingai darai, gali lakūnas atlikti ir neprisirišęs, nes išcentrinė jėga, ją darant, pilotą spaudžia prie sėdynės, o atvirkščią kilpą darant išcentrinė jėga pilotą traukia iš sėdynės. Kiekvienas lakūnas gali išmokti ore atlikti visas figūras, tačiau puikiau aukštojo pilotazo atlikėju tampa tik retas. Paskutiniu laiku mūsų karo aviacijoje puikiau atlikėju pasižymėjo kpt. Rimas.

Kpt. K. Rimo sūnus Arvydas Rimas, gimė 1940 m. Kaune. Vaikystę praleido Vokietijoje, o mokyklinį amžių Čikagoje. Illinois universitetą baigė 1963 m. Urbanoje įgydamas elektros inžinerijos bakalauro laipsnį. Gal kartu jame virė ir tėvo, kpt. Kazio Rimo, vieno iš geriausių nepriklausomos Lietuvos lakūnų kraujas — kilti aukštyn, skraidyti erdvėse. Jau studentu būdamas, Urbanoje jis įsigijo piloto leidimą. San Francisko mieste, Kalifornijoje, ruošėsi įsigyti ir aukštesnio lakūno kvalifikaciją. Tačiau, 1964 m. sausio 9 d. įvyko šiurpi tragedija. Mokymosi metu, "Pipe Pacer PA-20" lėktuvui leidžiantis į San Carlos aerodromą, lėktuvas sudužo druskos pelkėse. Katastrofoje, iš keturių skridusių, vietoje žuvo 3, tarp jų ir inž. Arvydas Rimas, Donatas Venckus ir pats instruktorius. Arvydo kūnas buvo parvežtas Čikagon ir didžiulės žmonių minios buvo palydėtas į Šv. Kazimiero kapines. Arvydo asmenyje tėvai neteko brangaus

sūnaus, o lietuviškoji visuomenė labai daug žadėjusio jaunosios kartos žmogaus.

Ltn. A. Motuzo (vėliau plk. ltn.) nuotykiškai yra plačiai aprašyti "Kary", 1980 m. sausio mėnesio nr. 1. Todėl aš jų neaprašysiu.

Mjr. Mikalajūnui (vėliau plk. ltn.) skrendant lėktuvu "S.V.A." (italų gamybos), žvalgo sėdynėje besisukinėjant, dalinai išsiskleidė parašiuotas ir diržai jį buvo tiek prispaudę prie borto, kad jis vos išsilaikė suspėjęs įsitverti borto. Nuo spaudimo vidurius smarkiai skaudėjo visą savaitę.

Pilotas psk. Vilkaitis su žvalgu ltn. Vidūnu prie Bartininkų, kur buvo vieno iš jų gimtinė, pasauvaliavo. Norėdami pademonstruoti, nusileido žemai ir praskridami pro namus užkliuvo už priekyje esančio kalniuko, lėktuvas sudužo ir abu užsimušė. Neteko savo gyvybių dėl nedrausmingumo.

Apie mjr. Joną Pyragių plačiai aprašyta "Kary" nr. 5 1976 m. Aprašė Amerikoje gyvenęs lakūnas E. Jasiūnas. Sovietų Sąjungai perdavus Lietuvos Sostinę Vilnių Lietuvai, 1939 m. rudenį (tikslios datos neprisimenu) Lietuvos kariuomenė atvyko į Vilnių. Įvyko Lietuvos kariuomenės paradas, kuriame dalyvavo ir Lietuvos Karo aviacija.

Šiauliuose stovėjusiai Karo aviacijos grupei, po parado grįžtant į savo aerodromą, įvyko toks nuotykis: 4-tos eskadrilės 2-ro rango lakūnui Kazimierui Butkui, kuris skrido lėktuvu "ANBO 41", su trimenčiu mediniu propeleriu, sustojo motoras ir prisiėjo tūpti laukuose, Kėdainių apylinkėje. Lakūnas K. Butkus nutūpė laimingai ir gerai. Atvažiavę iš Šiaulių mechanikai motorą sutvarkė. Atvažiavo ir 1-mo rango lakūnas ltn. Steponkus parskraidinti lėktuvą į Šiaulių aerodromą, nes 2-ro rango lakūnui iš nežinomos vietos, pagal buvusias taisykles, buvo neleidžiama kilti. Ltn. Steponkui bekylant, lėktuvas apsvirtė ant nosies ir sulūžo propeleris. Pakeitus propelerį lėktuvas buvo parskraidintas į Šiaulių aerodromą. Buvo pravesta kvota kurią vedė ltn. Tindžiulis. Tačiau, priežasties dėl nepavykusio pakilimo neteko sužinoti. Turiu paminėti, kad nutūpdyti lėktuvą laimingai nežinomoje vietoje yra sunkiau negu pakilti. Po nekurio laiko, lakūnas K. Butkus dasitarnavo ir buvo pakeltas į pirmojo rango karo lakūno laipsnį. "ANBO 41" buvo dienos ir nakties mato žvalgybos lėktuvas ir lengvas bombonešis. Apginklavimas — 3 kulkosvaidžiai ir 200 klg. bombų. Didžiausias greitis 405 km/val., perskridimo greitis 370 km/val. Aukščio lubos 8000 metrų, kuro atsarga — 4 val. skridimui.

(Bus daugiau)

Jonas Rūtenis

Žalioji Velnias

3-ju veiksmų lyrinė drama

VEIKĖJAI

MIŠKINIS — buvęs Vytautas Tarulis, atsargos karininkas, partizanų vadas — tenoras.

ŪDRĖ — Miškinio sesuo, studentė — mezzo sopranas.

ALVA — Miškinio mergaitė, studentė — sopranas.

ALKSNINIS — Miškinio kaimynas, senesnio amžiaus bosas.

ŽOLELĖ — pas sribus infiltruotas partizanas — tenoras.

VOLODIA — Sribų vyresnysis — baritonas.

BARKOV — NKVD pulko vadas, pulkininkas — baritonas.

LAPAJEV — pulko adjutantas, leitenantas — tenoras.

ŽIAUGRA
AMBROŽA
STONYS — Miškinio kaimynai

Kaimiečiai, moterys, vyrai, vaikai, partizanai, sribai, raudonarmiečiai

L a i k a s: partizanų metai.

Vieta: Lietuva.

PIRMASIS VEIKSMAS

Pasiturinčio Lietuvos ūkininko sodyba. Iš Lėliūnų kaimo, naktį, okupantų išvežtos kelios šeimos. Kaimynai susirinkę pas ūkininką Tarulį (Miškinį) pasitarti — kokių reikia imtis priemonių prieš tą smurtą. Uždangai pakilus sąmyšis ir nerimas.

Moterys

— Tuščios trobos — veža žmones!

— Vėl į Sibirą mus tremia!

— Baisu daros! Koks rytojus?

— Gyvuliai neėdę bliauna...

— Žmonės vietos sau neranda!

Mūsų žemėj numylėtoj,

Šventa giesmė visur graudi.

Oi Tu, Dieve Dievulėliau

Už ką gi Lietuvą baudi?

Vyrai

— Siaubas, siaubas — tikras siaubas!

— Carai kaimus andai trėmė,

o tie tūkstančiais jau veža!

— Nėr ko laukti — reikia veikti!

— Tai pūtimas tik prieš vėją!

— Jau turbūt pasaulio galas...

— Ir už ką? Už ką? .. Sakykit? ..

Miškinis

Tik už tą, kad, va, nerusai,

Kad mes esame lietuviai...

V i s i

*Aukštybių Galybe,
Išgelbėki žemę,
Suteiki stiprybės,
Kai viskas aptemę! . .*

*Vėtros pašėlo,
Dega žemelė.
Lengvinki gėlą—
Vargą jį lemia . .*

*Širdys mūs rauda,
Tildyki vėją,
Tildyki audrą—
Pragaro sėją . .*

*Lietuvą mūsų,
Gelbėki, Dieve!
Meldžiam Tave,
Dangiškas Tėvel! . .*

M i š k i n i s

*Vyriško mum reikia ryžto,
Perdaug dejonių, aimanų—
Likimą imsime už ragų! . .*

Ž i a u g r a

*Atkreipdamas visų dėmesį.
Viešpatie, ar gali būti?!
Aš matau Ambrožą Joną—
Ar tik akys mato tokį moną? . .*

M o t e r y s i r v y r a i

*Taip, tai jis!—
Tai ne monas,
Tai mūsų Jonas . .*

*Žiaura išbėga jo pasitikti. Visi labai susijaudinę ir nustebę.
Jis — šią naktį išvežtasis. Visi jį pasitinka. Ambroža labai išvargęs.*

A m b r o ž a

*Su visais pasisveikinęs
Pas jus aš tiesiai iš tamsos,
Tik be tetušio, be mamos—
Žinau, jie laimina mane
Tame užkaltam vagone . .*

V i s i

Viešpatie!

A m b r o ž a

*Aš iššokau iš mašinos —
Pats Viešpats saugojo mane,
Spiečius kulky mane vijo
Tam prakeiktam pragare . .*

Visi grūdasi prie jo. Ambroža pamatęs minioj Stonį, išsiveržia ir tvirta ranka jį čiumpa.

Stoni, juk tai tu!

Ar žinai, kas tu?

Išdavikas!

Mano seserį išdavęs,

Dar valkiotis drįsti man čia—

Pakart tave!

*Eglė pasislėpus buvo
(Motulė slėpė ją širdy) . . .*

Tu, beširdi neraliuotas,

Sakei: Ambrožų ne visil!

Vel čiumpa Stonį.

Pakart tave!

M i š k i n i s

Minion įsibrovęs.

Kas čia dedas, kas čia dedas?

Žinios kvapą net sulaiko . . .

Giņčam mes neturim laiko.

A m b r o ž a

Ne, Taruli, gana laiko!

Jo daugiau aš nebebarsiu—

Bet, kaip šunį, tuoj pakarsiu! . .

Vel šoka prie Stonio. Miškinis ir kiti jį sulaiko.

M i š k i n i s

Raminkis, Jonai, žinau skaudu—

Eglelei tuo jau nepadėsi . . . Mus pavergė grobuonys,

Pasivedęs Ambrožą į šalį.

Iš akių jo nepaleiski . . .

Pamatysim ko jis vertas.

Dar suspėsime jį pakarti . . .

Mes dabar taupyti turim

Dar kiekvieną savo žmogų . . .

A m b r o ž a

Ateina žemėn maras,

Tamsiausias siautulys.

Visam krašte košmaras,

Sukruvinta širdis . . .

Mus pavergė grobuonys,

Kentėt tikrai gan!—

Taikingi buvom žmonės—

Beliko vien kova!

M o t e r y s i r v y r a i

Šaukiam dangų!

Viešpatie galybių, gelbėk mus!

Dieve, gelbėki tėvų namus! . .

Šaukiam dangų!

N.B. 84

*„Lukštykiu Galybe,
 Išgelteki žeme,
 Tuteiki stiprybės,
 Kai visas apteme!..*

*Jau taurė kantrybės sklidina,
Tėviškės rūsčiausioji diena . . .*

*Šaukiam dangų!
Gelbėk pievas ir laukus rugių,
Viešpatie, mus gelbėk nuo vagių!
Šaukiam dangų!
Šaukiam dangų!*

*S t o n y s
Draugas teigimas—
Draugas vadinate vagim! . . .*

*M i š k i n i s
Ironiškai
Tu šaunus vyrukas, Stoni,
Tik turi gan prastą skonį . . .
Jie tau sėbrai ir gal draugai,
O mum — skarmaliai ubagai! . . .*

*S t o n y s
Jei dabar esi toks paikas,
Atsimink, ateina laikas . . .*

*M i š k i n i s
Ir vėl ironiškai
Tu, matau, sapalioji—
Apšviestas draugų šviesos.
Ar, Stoni, pagalvojai
Kiek čia melo, kiek tiesos?*

*S t o n y s
Jums tik melas — viskas melas!*

*Siurbėt prakaitą bedalių!
Pagaliau atėjo galas
Ir dabar jau jum skandalas . . .*

*Ž i a u g r a
Vėl įskūsti rengiesi—
Slankioji be vietos,
Kaip šunies aprietas?*

*S t o n y s
Tu drįsti!
Šokterėja prie Žiaugros, bet arčiau stovintieji jį sulaiko.
Ž i a u g r a
Taip, Stoni, aš drįstu,
Įrodymų turiu!
Laukei nekviestų svečių!
Lauk ir čia!
Paskubėk,
Ko galva tau ant pečių . . .*

*A m b r o ž a
Pašokęs.
Lauk, šunie!*

*M o t e r y s i r v y r a i
Lauk, šunie! Lauk, šunie!
Stonys dingsta. Vyrai būriuojasi. Ateina daugiau moterų,
jų tarpe Ūdrė ir Alva.*

*A l k s n i n i s
Likimo vėtros kyla,
Šiurpi diena atėjo,—
Gal Lietuvos žemelę
Raganius apžolėjo . . .*

*Vargu ar greit kovėpės,
Pušynai ir beržai—
Viešpatie galingas,
Tu vienas tik žinai . . .*

*A m b r o ž a
Naujienos liūdnos,
Gyvenimo neliko,—
Nuvysim, kaip radastos,
Ant vieškelio šio pliko . . .*

*M i š k i n i s
Mes ištersim!—
Viena beliko išeitis —
Tėvynė — ar mirtis! . .*

*M o t e r y s i r v y r a i
Mes ištersim,
Nevergausim,
Nesustodami kovoj,—
Kol jų saulė
Ir apgaulė
Nepradingo Lietuvoj!*

*Mes ištersim,
Kartų kartos,
Kol išauš diena šviesi
Ir saulė
Maloninga
Pasirodys debesų . . .*

*Tad į kovą,
Laisvą būvį—
Ji per pragarus išves!
Nepražuvę
Gimtai žemei,—
Laisvės grįšime atšvęst!*

Alksninis

Stovėdamas šalia Miškinio.

Aš siūlau — jūs pritarkit—

Vadu tebūna Vytas,

Visų valia rinktinis—

Sukilėlių Miškinis!

Visi

Miškinis! Miškinis! Miškinis!

Ūdrė

Blėsta gražiausia jaunystės viltis—

Virpu nuo baimės po stogu savu,

Verkia krūtinėj nuliūdus širdis,

Viešpatie mano, kaip man neramu ...

Ryžtuos, broleli, likus viena,

Pagelbėti tau ir tavo draugams—

Vilke pavirtus kovosiu drauge,

Nes laukiam šviesos ir galo vargam ...

Miškinis

Gal likimo jau taip lemta—

Kurt tėvynės meilės laužą.

Vargo tėviškė apsemta,

O krūtinę skausmas graužia ...

Mes negalime sutikti—

Kad sumindzioty, kas šventa,

Kas svajonėse sapnuota,

Širdimi kas išgyventa ...

Buvo dienos žavios gražios,

Į rytojų šviesų žengėm,—

Liko vien graudus mirażas—

Vėtros baldosi padangėm.

Kilsim žygin, mano aisčiai,

Pikto vėtrų pažaboti!—

Laisvę saulėtą ir skaisčią

Savo žemei atvaduoti.

Alva

Aš drauge—

Su tavim—

Į kovotojų eiles,

Nepalikite manęs!

Glausdamasi prie Miškinio

Perkūnai dunda, audros šėla

Nebėr gyvenimo jau čia,

Bet ištariu aš vardą mielą

Ir palengvėja ta kančia ...

Kai pamatau aš tavo šypsnį,

Mane gaivina, kaip daina.

Nėra pavojaus man paklysti,

Nes mano meilė amžina ...

Miškinis ir Alva

Perkūnai dunda, audros šėla

Nebėr gyvenimo jau čia,

Bet ištariu aš vardą mielą

Ir palengvėja ta kančia ...

Kai pamatau aš tavo šypsnį,

Mane gaivina, kaip daina.

Nėra pavojaus man paklysti,

Nes mano meilė amžina ...

(I veiksmo pabaiga)

Bus daugiau

KELIONĖ

J.P.

1945 m. vasario mėnesį, rusų armijai prasiveržus Berlyno kryptimi, vokiečiai mus, lietuvius iš stovyklos, iš Mecklenburgo srities išvežė darbams į Sileziją. Mes keliavome traukiniu, su dienos ar kelių valandų sustojimu, savaitę laiko. Silezijoje radome nemažai sniego. Nuvežė mus į šaltus, tik krosnelėm kūrenamus barakus toliau nuo miestelio. Čia radome kelioliką lietuvių šeimų. Kitų tautybių nebuvo. Po trijų dienų pradėjome girdėti, kasdien garsiau karo pabūklų dundenimus. Lietuviai, kuriuos čia radome sakė:

— Ko jūs čia atvažiate? Mes norime, kaip nors išvažiuoti iš čia, nes frontas artėja!

Nenorėjome, bet mus vežė. Per savaitę laiko šiaip netaip išsipašėme iš vokiečių, kad mus išgabentų. Vieną dieną barakų vyresnybė — vokiečiai liepė susidėti "lukutus" ir davė maisto kelionei. Į pavakarę, sutemus, mūsų daiktus vežė rogėmis, o mes ėjome pėsčiomis apie 2 km į traukinį. Greitiems ir pajėgiems buvo lengva, bet ką daryti su ligoniais, seneliais, vaikais. Vienos moters senutė motina gulėjo ligonių barake ir sunkiai sirgo. Vokietės slaugės ir daktaras pasakė dukteriai, kad jos motina yra labai silpna ir vienos ar dviejų dienų bėgyje mirs. Dukteriai iškilo verianti širdį skausmo problema — pasilikti prie motinos ir patekti rusams, ar išvažiuoti su visais tolyn. Mūsų išvažiavimo dieną sergančios motinos duktė verkdamą vaikščiojo visų prašydama patarimo. Visi, daugiau ar mažiau išgyvenome tą tragediją ir kiekvienam buvo sunku, net neįmanoma ką patarti. Dievo valia ar vokiečio gydytojo, ar slaugių pagalba, į pavakarę ta ligonė senutė užmerkė akis amžinai. Duktė paliko mirusią motiną dar lovoje. Slaugės prižadėjo palaidoti, bet niekas neklausė kur. Dukra, skausmo kupina, išvyko kartu su visais į traukinį. Kurie turėjo mažus vaikučius, ar senus paliegėlius tėvelius, juos nešė į traukinį, nes jiems nebuvo vietos rogėse.

Apie 10 val. vakaro mūsų ešalonas pagaliau pajudėjo ir visi džiaugėmės. Kelionėje, kai traukinys sustodavo kur stotelėje, bėgdavome sušilti, apsiprausti, šiltos sriubos ar virinto vandens išgerti. Niekas nepasakydavo, kaip ilgai traukinys stovės, todėl, kai kurie išėję ir nespėję sugrįžti, pasiliko. Po dviejų savaitių šaltuose prekiniuose vagonuose varginančios kelionės vasario mėnesį, atvežė mus į Sudetų kraštą. Apygyvendino mokykloje, vokiečių globos draugijos priežiūroje. Lovų

nebuvo, tik šiaudai. Ant rytojaus, kai kurie pajutome, kad yra vargo "draugių" tuose šiauduose. Po trijų dienų viena moteris susirgo ir buvo išvežta į ligoninę, kurioje mirė, nes nuo "šiaudinių draugių" apsikrėtė šiltine. Šiaudai buvo išmesti, o gavome lovas su šieno čiužiniais. Čia sulaukėme karo pabaigos paskelbimo.

Toje srityje dar patys vokiečiai tvarkėsi — nebuvo nei rusų, nei anglų, nei amerikiečių kariuomenių ir žmonės ją vadino "niekieno žeme". Mums karo pabėgėliams, buvo labai aišku, kad šią sritį užims Rusija, todėl reikėjo keliauti tolyn, kad patektumėm į amerikiečių karių užimtą Vokietijos dalį. Dalis lietuvių, dejuodami, kad su mažais vaikais neįmanoma keliauti pėsčiomis, liko toj mokykloj. Mano šeima, sužinojusi, kad nuo fronto pusės dar ateina vienas, paskutinis traukinys ir, kad bus išleistas tolyn, per Sudetus link Vokietijos, susimetė ant greitųjų daiktelių ir visi išėjome į traukinio stotį. Šeimoje mažamečių nebuvo, bet buvo senesni tėvai, kuriuos vargino tokios kelionės. Laukėme dvi valandas, kol atėjo traukinys, kuris buvo prikimštas žmonių: vokiečių kareivių, civilių ir įvairių taugų bėglių, todėl buvo sunku patekti į vagonus.

Šiaip netaip, vokiečiam rėkiant, įstūmėme tėvelius į vieną vagoną, o jaunesni užlipome ant vagonų viršaus. Atsisėdome ant vagonų galų ir kojas nuleidome žemyn, tarp vagonų. Kiti atsistojo ant vagonų laiptelių iš lauko. Traukinys apkibęs žmonėmis ir vokiečių kareiviais pajudėjo apie vidurnaktį. Kadangi kraštas buvo kalnuotas, tai traukinys lindo tuneliais. Sėdintiems ant vagonų viršaus buvo pavojinga, kad tunelyje gali nubraukti nuo vagono stogo, todėl tie kurie sėdėjo ant vagonų viršaus, šaukdami perdavė vagonas nuo vagono, kad traukinys lenda į tunelį. Tuomet, sėdintieji nusileisdavome žemyn ant vagonų sujungimo arba būdami viršuje, labai susilenkdavome. Pravažiavus tunelį ir vėl lipdavome ant vagonų ir taip važiuodavome iki sekančio tunelio. Dar ir šiandien nebesuprantu, kodėl nebijojome taip važiuoti? Nejautėme baimės. Mums tada atrodė, kad toks važiavimas yra be rizikos gyvybei.

Pradėjo aušti. Buvo gražus, ramus gegužės mėnesio rytas. Pievos, laukai ir miškai žaliavo. Traukinys sustojo. Per žmonių lūpas atėjo žinia, kad privažiavome Egerio upės tiltą ir traukinio mašinistai bijo važiuoti, nes būk tai, tiltas užmiuotas čekų raudonųjų partizanų. Visi lipome žemyn nuo vagonų, iš vagonų ir toliau ėjome pėsčiomis. Reikėjo pereiti upę. Bridome per žalią pievą link upės. Ten, iš antros pusės upės, vokiečiai ūkininkas perkeldavo keltuvu.

Perkelti per upę, džiaugsmingi žygiavome per laukus link plento. Mums pasiekus plentą, staiga, iš miškelio per griovį, iššoko du ginkluoti vyriokai, apsirengę civiliais rūbais. Tai buvo čekai, raudonieji partizanai. Jie tuoj mūsų užklausė:

— Kas jūs tokie, dokumentai?

Laimė, kad mes visi turėjome pasiėmę vokiečių laikinai išduotus pasus, kuriuose buvo įrašyta, kad lietuviai, užsieniečiai. Tada jie mus paklausė:

— Kur einate?

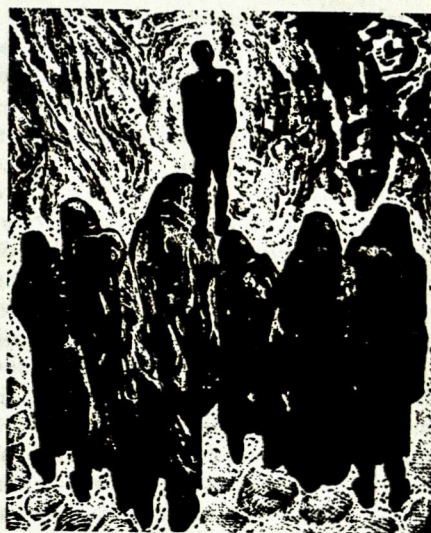
— Einame tolyn, — atsakėme suprasedami kuo tas viskas kvepia.

Grąžino mums pasus ir nurodė kelią, kuriuo mums eiti, bet tas kelias vedė į Prahą, kuri jau buvo užimta rusų. Kiek paėję jų nurodytu keliu, giliai atsidusę ir apsižvalgę, apsisukome atgal ir pasukome kitu plentu, kuris ėjo "niekieno žeme", link anglų ir amerikiečių karių užimtos srities. Kiek paėję sustojome, nes buvome išvargę ir nevalgę. Pavalgę iš savų kuprinių, mažame upelyje apsiprausę, vėl ėjome. Prieš akis ant plento sunkvežimis. Priėję, radome keletą italų vyrų besidarbuojančių apie sunkvežimį. Užklausėme kur jie važiuoja. Jie, pasirodo, buvo radę sunkvežimį, kuris neinaš, bet jie bandą jį sutaisyti ir važiuoti. Jie žadėjo, jei sutaisys ir mus paimti, bet mes nelaukėme, nes netikėjome, kad bus įmanoma sutaisyti.

Keliavome ir toliau savo kojomis, o nakvynes susirasdavome tiesioginiai, ar per burmistrą, pas gerus vokiečius ūkininkus. Taip keliavome apie dvi savaites, diena iš dienos nueidami apie 25-30 km per dieną. Keliavome ne tik mes, lietuviai, bet ir vokiečiai, italai, prancūzai, belgai, kurie grįžo į savo tėvynes.

Vieną dieną, taip bekeliaudami, priėjome stoviniuojančius žmonių būrius pagal plentą. Kai kurie iš jų kepė bulves. Iš pradžių nesupratome kas čia darosi. Dairėmės aplinkui. Du lietuviai vyrukai, užsimeję vokiškas uniformas, išgirdę lietuviškai kalbant, užkalbino mus. Jiedu papasakojo, kad jie čia "gyveną" jau dvi savaites. Amerikiečių kariai nieko neišleidią iš "niekieno žemės" į savo užimtą zoną ir nieko neišleidią iš savo pusės. Sakė, kad blogai, nėra kas valgyti, nei kur nakvoti, miega lauke, nes jau pavasaris ir yra neperšalta.

Kadangi artėjo vakaras, tai mūsų šeima nutarė nuo to plento sukti į šalį ir ieškoti nakvynės pas vokiečius. Paėję trejetą kilometrų nuo to didesnio kelio, užsukome į pirmąjį pasitaikiusį ūkį. Kieme radome ūkininką, pasisakėme kas esame ir kur keliaujame ir prašėme, kad leistų vienai nakčiai pernaktuoti. Sutiko. Jis pasakojo mums, kad čia einanti riba ir amerikiečiai nieko neišleidią į savo pusę, net kelis nušovę einančius per mišką į jų

Dail. S. Krasauskas, iliustr.

pusę. Dabar mums buvo dar aiškiau, kodėl tie žmonių būriai susirinko prie plento. Tas gerasis ūkininkas patarė mums, kai pritems pereiti "zuikiu" į amerikiečių pusę. Nurodė netoli nuo jo namų menką laukų kelelį einantį pagal upę, atsiduriantį į ūkį esantį jau amerikiečių pusėj. Vienas iš mūsų apžiūrėjo vietą ir pabandė tą nurodytą "zuikio" perėjimą. Ilgokai laukėm jo sugrįžtant ir jau galvojome, kad papuolė. Tačiau, sugrįžo ir pasakojo, kad kai "sieną" perėjo ir norėjo grįžti plentu, kuris ėjo antroj upelio pusėj, tai amerikiečių kareiviai — patruliai jį sulaukė ir neleido grįžti į tą "niekieno žemę". Tuomet jis privalėjo sugrįžti vėl tuo pačiu "zuikio" keliu.

Saulei nusileidus ir pradėjus temti atsisveikinome su geruoju ūkininku ir pritūpdami visi patraukėme "zuikio" keleliu, paupiu. Iš vienos pusės to kelelio žaliavo laukas, toliau buvo miškas, kuriame patruliuo kareiviai. Kitoj pusėj "zuikio" kelelio čiurleno krūmais apaugęs upelis, už kurio matėsi didelis plentas. Per krūmus nematėme patruliuojančių amerikiečių karių, bet girdėjome, kaip jie šnekėjosi. Kai susilenkę pabėgėjome keletą šimtų metrų, įbėgome tiesiai į kito vokiečio ūkininko kiemą. Tada visi atsidusome, kad laimingai ir nepastebėti perėjome "sieną". Iš gyvenamo namo tuoj išėjo namų šeimnininkė ir liepė mus skubiai lįsti į daržinę, kad niekas nepastebėtų. Ji perspėjo, kad neišeitumėm į kiemą, o pati nuėjo į namą ir po kiek laiko atėjo su karštos arbatos uzbūnu, pienu, dešra ir duona. Mums to ir tetruko. Gegužės mėnesio vakaras buvo vėsokas, bet mielaširdė moteris atnešė pora dekučių

ir net pagalvę mūsų mamutei. Ji palinkėjo geros nakties ir pasakė, kad galime ramiai miegoti daržinėj, o ryte pakelsianti mus tolesnei kelionei.

Rytą ūkininkė vėl atėjo su karšta arbata ir maistu. Ji nurodė mums kelią, davė keletą patarimų ir išleido, pasakius:

— Laimingos kelionės!

Eidami tarp savęs kalbėjome, kad vis dėlto yra gerų, artimą mylinčių žmonių pasaulyje. Išėjome į asfaltuotą plentą. Niekur nematėme amerikiečių karių, bet kai nuėjome apie 20 km sutikome du kareivius patruliuojant. Jie tuoj sustabdė mus:

— Kas jūs esate, kur einate, dokumentai?

Parodėme savo turimus dokumentus ir aiškino, kad einame tolyn į namus, nors kryptis ir nebuvo į Lietuvą. Vienas iš jų vokiečių kalba aiškino, kad mes privalome turėti iš karinės valdžios leidimą keliauti. Jis nurodė, kai prieisime miestuką, reikia nueiti į štabą ir ten gauti leidimą. Mes padėkojom ir prižadėjom tai padaryti. Džiaugėmės, kad ištrūkome ir galime vėl eiti tolyn, nes mūsų tikslas buvo kuo toliau pasitraukti nuo "niekieno žemės" į kurią jau žygiavo rusų kareiviai.

Kai pasiekėme miestuką, susiradome amerikiečių štabą ir vienas iš mūsų nuėjo to leidimo keliauti. Sugrįžo be leidimo, nes parodžius vokišką pasą, kuriame įrašyta, kad jis yra lietuvis, leidimą išduoda tik keliauti į savo kilmės kraštą.

Pernakvoję, iš ryto vėl tęsėme kelionę. Amerikiečių karių sargybos tikrindavo, sakydavo, kad reikia turėti leidimą, o mes sakydavome, kad einame į namus, netoli tik 25 km. Dažnai nežinodami kokią vietovę sakyti, pasakydavome miestelio ar kaimo vardą, kuris buvo mūsų jau praeitas. Neveltui žmonių sakoma, kad gyvenimas moko. Brolis nešiojo auksinį, bet nevestuvinį žiedą. Vienas kareivis, iš patruliuojančių ant kelio, prikibo prie to žiedo. Atpažino, matyt, buvo specialistas, kad žiedas buvo amerikoniškas. Jis vokiškai užklausė iš kur brolis gavo žiedą. Pasakė, kad tai gauta dovana iš Amerikos. Kareivis ant savo piršto nešiojo auksinį su juoda akute žiedą ir, girdi, siūlo jam, mainykime. Brolis nomainė, tai taip ir liko žiedas nenumautas. Po to įvykiu, jis įsidėjo tą žiedą į kišenę, kad niekas nematytų. Toliau paėjęjus mus ir vėl pasitiko sargybiniai. Kaip paprastai, tikrina dokumentus ir apžeria klausimais: kas tokie, iš kur į kur einate ir t.t. Šį kartą pradėjo sakyti — saldat, saldat, atseit, vokiečių kareivis, nors brolis ir turėjo civilį pasą. Visai įrodinėjome, kad ne. Pagaliau, praleido ir vėl einame. Nuo tos vietos pranyko patuliai kareiviai ir nevargino mus daugiau.

Dail. V. Galdikas, iliustr.

Kitą dieną kelyje mus pavijo lietuvių šeima ir mes keliavom kartu. Vieną dieną, išėję į didesnį miestuką, netikėtai sutikome lietuvį, kuris sakėsi, kad čia gyvenęs. Jis papasakojo mums, kad tame miestelyje yra ir daugiau lietuvių šeimų. Jie turi lietuvių kunigą ir yra sudarę lietuvių komitetą. Nuvedė mus į lietuvių komiteto kambarį ir liepė keliom dienom pailsėti. Diena iš dienos keliavimas įkyrėjo ir nutarėme pabūti čia porą dienų, pasikalbėti su lietuviais. Vakare į komiteto patalpas atėjo kunigas, komiteto pirmininkas ir keletas lietuvių. Susitikus lietuvius buvo mums džiaugsmas, norėjome pasikalbėti apie kelionę ir tolimesnį gyvenimą Vokietijoje. Pasisakėme jiems savo vargus, iš kur atėjome ir į kur einame. Lietuviai buvo malonūs, tik kunigas labai nustebino mus, kai pradėjo kalbėti į mus, pavadindamas mus net nuotykių ieškotojais. Girdi, kodėl bėgate, kur nubėgsite, kur geriau rasite ir t.t., nors mes aiškiai buvome pasakę, kad traukiamės nuo rusų komunistinės armijos. Deja, to lietuvių komiteto patalpose nei dienos neilsėję, kitą rytą, padėkoję, iškeliajome. Eidami plentu šnekėjome ilgai, ilgai apie šį nuotykių su lietuviu kunigu. Už poros ar trejetos savaitių ir jam reikėjo tokių pat "nuotykių" ieškoti, jei nenorėjo patekti rusams.

Pagaliau, vėl priėjome miestelį, nuėjome į geležinkelio stotį pasiteirauti ar važiuoja koks traukinys mūsų norima kryptimi. Vokietis geležinkelietis sakė, kad gal ir eis už poros dienų. Nutarėm palaukti porą dienų. Bet kur apsistoti nakvynei? Palikome mamą saugoti mūsų kuprines stoties laukiamajame, o mes patys išėjome pasižiūrėti

kas vyksta miestelyje. Radome vieną svetimtaučių — lenkų, čekų, kurie ruošėsi grįžti namo, stovyklą. Apsistoti pas juos nesiderino su mūsų tikslu, todėl nieko geresnio nepesė, grįžome į stotį. Grįžus mama pasakojo, kad net nepamačiusi, kai vieną mūsų maišelį kažkas pavogė. Negailėjome, juk bus lengviau keliauti.

Nuėję pas stoties budėtoją, pasibėdavome dėl nakvynės, tai jis ėmė ir leido mums pernaktuoti stoties kambaryje. Stoties duris naktį užrakino. Stotyje maišėsi ir keliautojai vokiečiai. Išsikalbėjus su jais, paaiškėjo, kad lenkai ir čekai iš šios stoties traukiniu grįždami į savo kraštus pakelią triukšmą, apšaudo stotį, žmones ir t.t. Norėjome valgyti, o ne ką gi turėjome, bet nusišypojo laimė. Išėję iš stoties pastato, pamatėme, kad žmonės susispietę prie kelių vagonų kažką gauda. Priėjus arčiau paaiškėjo, kad tai Raudonasis Kryžius mėtė dovanas — konservuotą maistą žmonėms. Pasigaudėme ir mes maisto dežučių iš kurių ir pasisotino.

Sekantį rytą stotyje daugėjo žmonių. Tai buvo lenkai, kurie krovėsi į traukinį grįžti į Lenkiją. Stoties budėtojas, prieš išleisdamas lenkų ešaloną, perspėjo esančius stotyje, kad neitų į lauką, nežiūrėtų pro duris ar pro langą ir t.t., nes už penkių minučių traukinys išeisias. Kai traukinys su lenkais pajudėjo iš stoties, tuoj išgirdom riksmus, šūkius ir šūvius.

Mūsų kryptimi traukinio vis nebuvo, todėl ir vėl išvykome savomis jėgomis, savais keliais.

Bekeliaudami atsидūrėm mieste, kur girdėjome kalbant prancūziškai, itališkai, belgiškai. Tų tautų žmonės buvo susispietę į pereinamąsias stovyklas ir rengėsi grįžti į namus. Tame mieste radome ir apie 100 lietuvių. Laikinam poilsiui prisiglaudėm

pas juos. Jie irgi jau ruošėsi keliauti toliau, nes iš Amerikos kariuomenės vyresnybės buvo sužinoję, kad tą miestą už mėnesio perleis Sovietų Rusijos armijai. Jie mums patarė, nuvedę į prancūzų stovyklą, įsigyti vežimėlį, nes prancūzai į stovyklą atvykdavo su vežimėliais, o amerikiečiai išveždavo juos sunkvežimiais, tai jie turėjo privertę pilną kiemą vežimėlių ir juos degindavo. Mums paprašius, leido pasirinkti vežimėlį, į kurį sumetę kuprines, išvykome tolyn.

Diena iš dienos keliaujant mama labai pervargo, o man į kojos sąnarį įsimetė “grizulys” ir einant ne tik girgždėdavo, bet ir skaudėdavo. Karts nuo karto mamą ir tėtį sodindavome ant mūsų kuprinių ir traukdavome bei stumdavome vežimėlį. Vieną sykį amerikietis kareivis, o gal tai buvo žurnalistas, pamatęs, kad mama vežimėly, o mes apkibę iš visų pusių stūmėme, šokosi daryti nuotrauką. Jis sakė, kad nori dėti į laikraštį.

Einant pėsčiomis suplyšo mano bateliai. Ėjau basomis. Viename miestelyje vėl sutikome lietuvių, kuris nusivedė mus pas lietuvius, kurie gyveno dideliame barake. Pas šiuos mielus žmones pabuvome, pailsėjome.. Jiems pamačius mane be batų, pagailo. Vienas iš jų buvo geras batsiuovys, tai jie visi sumetė jam kai ką ir jis pasiuvo man batus. Neturėjome kuo atsilyginti, apart, padėkos žodžių. Visi jie buvo malonūs, nuoširdūs ir rūpestingi padėti viens kitam ir mums. Toje jų gyvenvietėje pajutome artimo meilę lietuviui lietuviui. Išbuvę dvi savaites savų tautiečių tarpe, pailsėję ir nebūdami tikri, kad šioj Vokietijos dalyje pasiliks amerikiečiai, išėjome toliau.

Pėsčiomis slinkome per gražiąją Tiuringiją ir birželio viduryje pasiekėme amerikiečių zoną — Bavariją. □

LIETUVOS ATEITIS

B. LIUGA

Atgims žmogus, pakels akis,
Nušvis dangus, pranyks naktis,
Spindės šviesa, nušvies takus,
Rytai rasa gavins laukus.

Užaus rugiai, linguos gražiai,
Atskris drugiai, nutūps laisvai,
Garnys atlėks, balas braidys.
Atlėks strazdai, lizdus taisys.

Pagis siela. Nurims jausmai.
Nurims galva, išnyks skausmai.
Viltis tvirta jėgų priduos—
Skambės šventa giesmė tautos.

Žaliuos miškai, augins lapus,
Lietaus lašai nuplaus purvus,
Žydės gelė plačių laukų,
Mirtgės žvaigždė aukštų dausų.

Gėlių žiedai marguos tenai,
Pražys melsvai žali linai,
Genys kapos, giedos špokai,
Svečiai atjos, sužvengs žirgai.

Tėvai, vaikai — sugrįš kartu—
Gyvens ramiai šviesos metu.
Ar greit, ar ne — taip bus, tikrai!
Nustips meška, išbėgs vilkai . . .

1943 m. Kybartai

LIETUVOS KARININKO KELIAI

MARIUS TYTUVENIS

III. GRĮŽIMAS

(Pradžia KARIO 1983 m. 6 Nr.)

Ir taip diena iš dienos slankioju Kaune, arba, tiksliau pasakius — drąsiai vaikštau nuo ryto, ligi vakaro ir domiuosi kuo man reikia — svarbiausia sovietų ginklais ir jų išsidėstymo vietomis. Galėčiau net dešimtosios tikslumu pasakyti jų skaičių, ginklus. Mano akys kas dieną darosi vis aštresnės ir kas kartą ką naujo, įdomesnio, reikiamo suranda.

Ieškau, taip pat, savo buvusių draugų, juos lankau, informuoju, raginu organizuotis ir būti kiekvieną dieną ir minutę pasiruošusiems. Pasiruošusiems sutikti išsivadavimo valandą. Pirmomis dienomis buvau dar nedrąsus ir vis kartas nuo karto apsidairydavau ar niekas neseka. Vėliau jaučiausi gana drąsiai ir jau nekreipdavau dėmesio.

Taip vieną kartą bevaikštinėjant po Sančius, betgi, pastebėjau, kad toks žmogėnas visą laiką irgi eina paskui mane. Einu gana pamažu Juozapavičiaus prospektu ir skaičiuoju sovietų pabūklus, esančius mūsų buvusiose Pionierių Bataliono patalpose. Pamažu įsidėmiu namo numerį, nustatau koks sovietų dalinys čia yra, kiek ir kokie pabūklai ir tik paskui, būdamas kur nors nuošalumoje, arba namuose užsirašau į savo bloknotelį. Šiandien, tačiau, man neduoda viską ramiai įsikalti į galvą tas nuolatos sekantis palydovas. Esu sekamas! O gal tai tik pripuolamas sutapimas?

Pamažu lėtiniu žingsnius. Sustojau prie autobusu sustojimo vietos ir stebiu, ką veiks mano šešėlis. Jis eina toliau. Aha! Dabar aš pradėdu jį sekti ir įdomautis juo, kas jis per vienas. Jis pamažu eina Juozapavičiaus prospektu ir nežymiai mēto žvilgsnius į kairę ir dešinę. Matau, kaip jis nežymiai ant popierio gabaliuko vis užsirašinėja. Mane pradeda kutenti už kalnieriaus velniukas. Taip noriu prie jo prieiti ir pasakyti, kad draugas labai neatsargiai elgiasi gatvėje su pieštuku, ypatingai karieivinių rajone. Tačiau susilaikau. Žinau, jis irgi turi pistoletą kišenėje ir mudu galime tik be reikalo susišaudyti. Atrodo, mudu abu turime tuos pačius uždavinius ir tam pačiam tikslui slankiojame po Kauną. Geriau vienas kitam nekliudyti ir vienam apie kitą nežinoti.

Atsiduriu Vilniuje

Vilniuje imu vežiką ir liepiu vežti į Antakalnio gatvę. Vežikas lenkas, gerokai užmetęs už kalnieriaus, ragina savo kumelką ir veža per Vilnių. Veža jis mane pusę valandos, veža valandą, o Antakalnio gatvės kaip nėra, taip nėra. Galų gale, atsiduriu priemiestyje. Prasideda lūšnos. Klausiu vežiką, kur jis, pagaliau, mane veža. Jis murma panosėje ir sako, kad greitai nuvešias kur reikia. Aš pradėdu nerimauti ir beveik koliotis, o jis sau važiuoja snaudamas ir leidžia arkliui traukti ten, kur jam patinka. Galų gale, juntų, kad kalamaška pakrypo ant šono ir arklys sustojo. Rangosi nuo pasostės vežikas, lipu ir aš lauk. Ratas nusmuko! To betruko! Laikrodis rodo 11 val. vakaro. Klausiu praeivių, kur yra Antakalnio gatvė, pasirodo, ji esanti visiškai priešingoje miesto pusėje. Sumoku vežikui ir spaudausi. Dabar turiu pėsčias eiti per visą miestą — kito vežiko nesimato. “Še tau, boba, ir pyragai” — maniau su vežiku greičiau nuvažiuosias, o, pasirodo, turėsiu padaryti dvigubą kelią dabar pėsčiomis. Tokia velniava! Nakties metu bastytis po gatves būtų ne taip jau saugu ir rizikinga tikrai, tačiau nelieka kito pasirinkimo. Einu.

Apie 12 val. atsirandu prie Šv. Petro ir Povilo bažnyčios. Gatvės tuščios ir nėra ko pasiklausti, kur ta Antakalnio gatvė. Tamsoje pamatau einantį žmogų, vejuosi, kiek tik galėdamas. Arčiau priėjęs matau linguojantį lietuvį karininką. Jo eiseną man labai pažįstama, galiu ir nematęs veido, naktį, pasakyti, kad leitenantas Antanas eina. Pasikabinęs kardą ir užsidėjęs ant rankos raudoną raikštį — reiškia budintis karininkas. Na, tai galiu su juo drąsiai nakties metu vaikštinėti. Susilyginu su juo.

— Sveikas, Antanai! — kreipiuosi. Antanas atsigrįžta ir nemirktelejęs atsako:

— Sveikas, Marijonai! — Jis mane iš balso atpažino, juk keletą metų praleidome viename pulke.

— Žinai, Antanai, man tave Dievas iš dangaus siunčia — jau nebežinojau ką daryti. Ieškau kur gyvena leitenantas Juozas, bet negaliu surasti.

— Jis gyvena čia visiškai netoli, galiu tave nuvesti.

— Sakyk, Antanai, ar Juozas gyvena vienas ir ar galima pas jį užėiti?

— Ne, jis gyvena su kitu leitenantu. Tas yra smarkiai suraudonėjęs. Juozas yra smarkiai sekamas. — Paaiškina Antanas.

— Tai man neišeina pas jį užėiti — nenorėčiau Juozui pakenkti.

— Tai einam pas mane, — sako Antanas. — Aš čia netoli gyvenu. Be to, šiandien aš budžiu, tai tu galėsi mano lovoje gerai išsimiegoti.

— Taip bus geriausia. Einam pas tave, tik žiūrėkime, kad nesutiktume ką nors iš pažįstamų pakelėje, kad tau nepakenktų. . . — Sakau jam.

— A, aš nelabai taip jau bijau . . . — atsako man Antanas.

— Žinai, čia ne baimės reikalas, tačiau atsargumo. Be to, tu dar pats nežinai su kuo eini. Nuo paskutinio mūsų pasimatymo daug kas pasikeitė. Aš atvykau iš Berlyno . . .

— Iš Vokietijos?! — Sustoja ejęs ltn. Antanas, ir žiūri į mane.

— Iš Vokietijos — pakartoju.

— Na, tai einam greičiau namo, tu, tur būt, turi gerų žinių! — kalba nudžiugęs Antanas.

Pareiname į Antano kambarį.

— Antanai, ar sienos čia negirdi? — klausiu.

— Ne. Čia kampinis kambarys, gali drąsiai pasakoti.

Pasakoju Antanui iki rytui išauštant. Matau, žiba Antano akys ir kaip jis džiaugiasi, kad pagaliau artėja išsilaisvinimas.

— Sakyk, Marijonai, ką mes turime dabar daryti? — klausia jis.

— Matai, Antanai, sunku būtų tau ką patarti. Nežinau ir aš, kaip viskas vystysis. Tačiau galiu bendrais bruožais, duoti nurodymus. Visų pirma, vaidinti, kaip galima, labai patikimus, išsisaugojant nuo išvežimo, arešto. Jei kam grėsia pavojus, tas tegul dezertyruoja ir bėga į miškus ar kitaip pasislepia. Karui prasidėjus, jeigu įmanoma, reikia sukilti! Bet, atrodo, Vilniuje tai neįmanoma, nes didelės rusų įgulos, tad bandyti visokeriopu būdu prapulti — pasislėpti Vilniuje, ar išbėgti į miškus ir kovoti kaip partizanui. Atėjus vokiečių daliniams prisistatyti kaip partizanams. Įspėk visus patikimus karininkus, nes karas gali prasidėti kiekvieną dieną. Tai, maždaug, būtų viskas.

— Tu, Antanai, ryt attempk man Juozą. Aš noriu su juo pasišnekėti.

— Gerai, Marijonai! Dabar tu išsimiegok, aš eisiu toliau budėti . . .

Šv. Mykolo bažnyčia Vilniuje (XVI a.)

Dėl moters suabejojo

— Na, Marijonai, viskuo galima mane įtikinti, bet, kad tu čia esi — tuo nenorėjau tikėti, — prabilo Juozas įeidamas pro duris.

Spaudžiam ranką, žiūrim vienas kitam į akis. Du seni ir neperskiriami draugai vėl susitikome.

— Matai, Juozai, aš buvau tau pažadėjęs, kad tave iš čia ištrauksiu. Siunčiau tau net tris laiškus, bet, atrodo, tu jų nesi gavęs. Tai, galų gale, nutariau pats atvykti ir tave parsivesti, — kalbu aš.

— Dėkui, Marijonai, kad tu manęs nepamiršai, tačiau aš nežinau, ar kas iš to išeis . . .

— Na, kas gi atsitiko, Juozai, su tavimi, atrodo tu nenori manimi tikėti, kad aš iš Vokietijos atvykau, ar bijai? — klausiu.

— Tikiu tavimi, Marijonai ir baimės neturiu, tačiau aplinkybės taip susidėjo, kad negaliu su tavim vykti.

— Po velnių, Juozai! — pradėdau jau pykti. Aš beveik vien dėl tavęs padariau tokį žygį, o tu lengva ranka visa tai pastumi. Atrodo, aš ta-

ve per mažai pažinau. Ar jau ir tu persiorientavai? . . . — klausiu jį.

— Persiorientuoti, tai nepersiorientavau ir, koks buvau, toks ir esu, tačiau negaliu . . .

— Na, žinai, tikrai, mielas drauge, aš dėl tavęs gyvybę rizikuoju, o tu, štai, negali . . . Kas, gi, pagaliau, tave čia riša?

— Matai, Marijonai, aš susiradau tokią našlaitę, vilnietę lietuvaitę, susižiedavau su ja ir noriu vesti. Nenoriu aš jos vienos palikti.

— Jeigu taip dalykai stovi, tai nežinau ką tau sakyti. Aš dėl moters nenorėčiau tiek daug rizikuoti ir likti armijoje, kada jau esi turėjęs kelis susikirtimus su bolševikais ir žinai, kad kabai ant plauko. Jeigu tu būtum apsivedęs, tuomet supranta, palikti vieną žmoną gal būtų ir negerai, tačiau nesi dar vedęs. Galėsi, gi, ir vėliau apsivesti. Nepabėgs, gi mergaitė nuo tavęs, myli, — mėginu atkalbinti Juozą.

— Matai, Marijonai, aš ją myliu, ji irgi mane myli; be to, ji yra našlaitė, neturi jokių giminių, aš nenorėčiau jos vienos tokiais kritiškais laikais palikti.

— Klausyk, Juozai, nejaugi tu manai, kad karo metu tu galėsi sėdėti šalia jos? Vis tiek turėsi ją palikti vieną; dabar, visų pirma, turi gelbėti savo kailį, nes tau pavojus — jai gi, niekas negresia.

— Pagalvosiu, Marijonai, pakalbėsiu aš dar su savo mergeite. Vėliau aš tau atsakysiu.

— Gerai, Juozai, apsigalvok. Aš Vilniuje užtruksiu savaitę laiko. Tiesa, linkėjimų tau nuo Liucijos.

— Ačiū, — sako Juozas. Pirmą kartą skiriamės su juo beveik nedraugiškai. Taip atsitinka tarp dviejų gerų draugų — gera draugystė tęsiasi tol, kol įsimaišo moteris. Įsimaišė čia Jievos dukra ir draugai lieka nebe draugais. Aš daug kartų galvoju, ar apsimoka draugystę suardyti dėl moters ir vis priešinu tos pačios išvados, kad ne. Tačiau pagyvėnsim — pamatysim. Ateitis tai parodys.

Auksinė širdelė

Dar turiu atlikti vieną mažą misiją ir padaryti staigmeną vienai pažįstamai. Ieškau, pagal dr. Valės duotą adresą, jos sesers buto. Daktarę Valę aplankiau važiuodamas pro Karaliaučių ir ji įdavė man mažutę auksinę širdelę, prašydama aplankyti jos seserį Vilniuje ir perduoti jai kaip ženklą, kad manimi tikėtų.

Susirandu Birutę namuose.

— Labas, Birutėle, kaip laikaisi? Radęs progą, aš norėjau pažiūrėti, kaip pažįstami gyvena . . .

— Dėkui, vargstu po truputį, kaip dilgėlė prie kelio.

— Na, kad jau būtum dilgėlė prie kelio, tai nenorėčiau tikėti, greičiau graži rožė, nes dilgėlė kanda, o rožė duria.

— Pabandyk, pamatyti, ar kandu, ar duriu.

— Mielu noru padaryčiau tai, bet ką pasakytų sesutė Valė? Juk mudu su ja gimnazijoje lyg ir flirtavome. Tiesa, sakyk, kur gi yra Valė? — klausiu lyg nieko nežinodamas.

— Nežinau kur dingo. Kaip tik apsivedė, tai ir dingo, lyg į vandenį tame Kaune ir nei vieno laiško neparašė.

— O gal galėtum duoti man Valės adresą. Aš noriu jai vieną dalyką perduoti. Va, matai šią auksinę širdelę . . . Kokių tai būdu užsiliko pas mane, dabar norėčiau gražinti. Gal kartais ji yra jos vyro dovana, dar gaus nuo vyrelio lupti . . .

— Kad aš nežinau, numečiau kur jos adresą ir dabar neturiu, — išsisukinėja Birutė.

— Na, žinai, aš nesugriausiu seserų meilės, jei net adreso neturi, — erzinu ją toliau.

Matau, kad ji bijo man pasakyti, kad jos sesuo pabėgusi į Vokietiją.

— Jeigu nenori man pasakyti kur Valė gyvena, tai aš tau galiu duoti jos adresą. Bet ką už tai gausiu? Vieną bučkį? Gerai?!

— Vaja, nors ir dešimt galiu! — atsako ji, savi mi labai pasitikėdama. Mano, kad aš jokio supratimo neturiu apie jos sesers buvimo vietą.

— Na, žiūrėk, kad ištesėtum. O dabar prašau duoti man pieštuką ir popierio, aš tuoj užrašysiu tavo sesers adresą, tik žiūrėk, nesigailėk pažado.

Paimu pieštuką, parašau sesers adresą Karaliaučiuje ir kartu su auksine širdelė paduodu jai.

— Kad tikrai tikėtum, Valė, įdavė tau šitą širdelę kaip įrodymą. Lažybas pralaimėjai.

Mergaitė skaito adresą, gerai pažįsta auksinę širdelę ir nesusigaudo:

— Nieko nesuprantu . . .

— Juk Valė Vokietijoje? — klausiu.

— Vokietijoje . . . — atsako.

— Na, tai viskas tvarkoje. Ji sveika ir gyva ir siunčia tau linkėjimų. Prieš dešimt dienų aš buvau pas ją Karaliaučiuje.

— Na, tai tikra staigmena! — džiaugiasi Birutė.

Kas tai beldžiasi į duris. Įeina jaunas, gražus leitenantas.

— Prašau susipažinti, mano sužadėtinis leitenantas . . .

— Malonu. Drauge apgailėstauju, kad Tamsta čia atsiradai. Aš iš sužadėtinės laimėjau net dešimt bučkų, bet dabar, matau, kad nieko ne-

gausiu. Gaila, gaila... — pasakojame jam visą istoriją ir visi skaniai prisijuokiamė.

Mūsų pulkininkai

Lankau visus savo pažįstamus karininkus, nakvodamas kas naktį vis kitur, vis pas kitą. Visur sėju viltį, į greitą laisvę. Visi priima mane išskėstomis rankomis, visi džiaugiasi artėjančiu išsivadavimu iš bolševikų jungo. Vienas, kuris mane priėmė su baime, tai buvęs mano bataliono vadas. Radau jį gulintį lovoje. Truputį sirgo, bet išgirdęs mano misiją žmogus išsigando ir, man atrodė, jog laukė, kad aš tik kuo greičiau išeičiau

ir palikčiau jį ramybėje. Aš jo daug ir nevalginau. Nėra ko iš pulkininko daug ir reikalauti, galvojau; jam kailis yra svarbesnis nei visa kita. Be to, gal žmogus tikrai pabūgo nes trejis metus buvo apie mane rašęs blogą atestaciją ir be jokio pagrindo, kadangi aš nemokėjau prisitaikyti prie jo norų. Tai dabar gal pajuto sąžinės nerimą ir pabūgo atsiskaitymo iš mano pusės.

Aplankiau jau kuone visus pažįstamus ir misija beveik baigta. Dar vienas kitas asmeninis aplankymas ir greitai atsiseivikinsiu su Vilnium.

(Bus daugiau)

LIETUVIŠKŲ ŽEMIŲ LIKIMAS

Juozas Žygas

Lietuviškoje spaudoje ir dažnai savo mintyse, paklajojame po istorinius laikus. Prisimindami didingą praeitį, kai nuo lietuviškų žirgų kanopų dundėjo Ukrainos stepės ir nuo lietuviško kardo dūžių skambėjo Maskvos vartai. Jeigu gyventumėme ramesnius laikus, gal nebūtų nieko blogo duoti laisvę savo fantazijai ir vaizduotei. Deja, laikai labai pavojingi, iš lietuviškų plotų teliko tik nedidelė lietuviška sala, — audringoje slavų jūroje! Ta sala yra pastoviai puolama ir jos krantai daužomi! Lietuvos pogrindžio "Aušroje" rašoma — "Pavojingiausia — nematyti pavojaus" "...Maža baltiška sala susidedanti iš dviejų broliškų lietuvių ir latvių tautų, išstisus šimtmečius trupinta agresyvių germaniškų ir slaviškų kaimynų, šiandien supama jau tik vieno šių dviejų pasaulių — slaviškojo. Slaviškas elementas ardo jos krantus, užlieja ir ritasi per jos žemes.

Ar išliks ši maža mūsų sala ir jos žmonės, ar nepaskės ji slavų bangose?! Geografija žino daug gyvų tautų, istorija — dar daugiau mirusių... Pavojus realus ir didelis. Dar pavojingiau šio pavojaus nematyti! (DRAUGAS, 1983. VIII. 2 d.).

Deja, neteko pastebėti, kad būtumėme į šį šauksmą reaguavę. Gyvenimas eina įprasta ir kasdienine vaga, per savo smulkius reikalus ir reikaliukus, neturime laiko išgirsti skęstančiųjų šauksmo.

Pietryčių Lietuvos krantai, mūsų gyvenamajame amžiuje, nutrūpėjo į slavišką jūrą, tik šen bei ten iš tos jūros kyšo lietuviškos salelės. Jeigu greitu laiku nebus didesnių pasikeitimų, tos salelės negalės išlaikyti slaviškų bangų daužymo ir puolimo. Dabartiniai Lietuvos partiniai biurokratai, neturi lietuviško nugarkaulio ir tas lietuviškas saleles paliko savam likimui. Vietovės atsidūrusios dabartinės Gudijos ribose, yra ne tik kultūrinio, bet ir fizinio išnaikinimo pavojuje! Tas pavojus yra tuo didesnis, kadangi jis yra supamas visiškos tylos. Nusikalteliui nėra geresnių sąlygų veikti, kaip tamsi naktis. Tokia naktis yra užgulusi Gudijos lietuvius.. Ne tik pasaulis nieko apie jų likimą nežino ir juo nesidomi, bet ir mes esame juos palikę visuotinoje užmarštyje!

Tik pavartykime lietuviškos spaudos puslapius, tai visur rasime žinias apie Afganistaną, Salvadorą ir "Solidarnosc", veik nieko apie Seinus ir absoliučiai nieko apie Svyrius! Esant tokiai tylai ir visuotiniam nesidomėjimui, — nusikaltėlis gali veikti ir dienos metu!

Ir tas nusikaltėlis veikia!

Tas nusikaltėlis veikia ne tik Gudijai priskirtose srityse, bet gal dar žiauriau nusiaubė Prūsų Lietuvą. Ši tema yra labai opi ir plati, vispusiškai jos išaiškinimui reikia atskirų studijų. Čia tik prabėgomis galime užsiminti, kad ko teutonai nesugebėjo padaryti per 700 metų, tai rusai padarė per keletą metų. Neliko ne tik gyventojų,

bet ir vietovardžių. Toks totalinis genocidas, yra gal vienintelis pasaulio istorijoje. Istorija žino daug mirusių tautų, pasaulio veidas buvo keičiamas ir keitėsi. Tačiau veik visos mirusios tautos paliko savo pėdsakus vietovardžiuose, prietaruose, papročiuose, jų kalba įsiliejo į atėjūnų kalbą ir tuo būdu išliko ateinančioms kartoms. Prūsų Lietuvoje nieko panašaus neįvyko ir nieko neliko, XX amžiaus hunai yra pasimokę iš praeities ir išstobulinę priemones!

Jeigu Prūsų Lietuvai šiuo metu mes veik niekuo negalime padėti, mirusiesiems skubos nebėra ir laiko erdvė jiems negalioja. Tai kiek kitoniškoje situacijoje yra Punsko ir Seinų lietuviai. Jų išlikimas labai daug priklauso nuo mūsų elgesio ir paramos. Dabartinės Lietuvos įvairūs pareigūnai ir komisarai, keliais eina prieš Maskvos ponus, tad iš jų nieko gero negalima laukti. Taip pat negalime laukti, kad Petronis ar "Gimtas Kraštas" pradėtų rūpintis jų likimu.

Laisvojo pasaulio lietuviai turi organizuoti moralinę ir materialinę pagalbą. Prieš pradėdant bile kokią veiklą ar pagelbą, pirmiausiai mes patys turime save įtikinti, kad savi marškiniai yra artimesni. Kad Seinų krašto lietuvių likimas, mums turi būti arčiau širdies, negu "Solidarnosc"! Kai mes tuo įsitikinsime, gal pradėsime laužti tylos ledus, kurie yra sukaustę Punsko, Seinų ir Gudijos lietuvius!

ISVEŽTŪJŲ KARIŲ 1940 - 1941 M. LAIKOTARPYJE SĄRAŠAS PAPILDYMAI IR PATAISYMAI

E. Šlekys, Can., atsiuntė šiuos papildymus ir pataisymus:

224. Jamontas Aleksandras, gim. 1912 m., ltn. išvyko iš Varėnos stovyklos, iš 297 pulko į Tulą, prie Maskvos, parvežti naujokų, rusų. Dabar Jamontas yra atsargos pulk. ltn. (papulkininkas) ir gyvena Kaune.
288. Kiaulėnas Bronius, ltn., pakeitęs pavardę, yra tas pats kaip ir 530. Ramūnas Bronius, ltn.
357. Lipnickas, virš., sanitarijos viršila, išvyko iš Varėnos stovyklos, iš 297 pulko, kartu su Jamontu Aleksandru į Tulą parvežti naujokų rusų.
462. Obuchavičius Jonas, ltn., pakeitęs pavardę, yra tas

- pats kaip ir 748. Vykintas Jonas, ltn.
465. Orbakas Mykolas, gim. 1913 m., ltn: negalėjo būti išvežtas, nes 1942-43 m. Kauno radijas pranešė, kad jis kariaudamas rusų pusėje (rodos lietuviškoje divizijoje) buvo pakeltas į kapitono laipsnį.
530. Ramūnas Bronius, ltn., žiūr. 288. Kiaulėnas Bronius, ltn.
662. Šniuolis Petras, jaun. ltn., gyveno Kaune, įstojo į Savisaugos batalioną ir 1942 m. išvyko į rytų frontą. Tais pat metais, vasario - kovo mėn. jis žuvo fronte.
748. Vykintas Jonas, ltn., žiūr. 462. Obuchavičius Jonas, ltn.

ARTEJA SEPTINTOJI LIETUVIŲ TAUTINIŲ ŠOKIŲ ŠVENTĖ

Kaip žinia, šioji šventė ruošiama nebe Čikagoje, kaip kad buvo ankstyvesnės, bet Klevelande, kur, nors ir mažesnė lietuvių kolonija, bet labai ryžtinga ir veikli. Vyriausias šventės rengimo komitetas yra sudarytas taip pat Klevelande, kuriam vadovauja dr. Antanas Butkus. Šventė įvyks 1984 m. liepos 1 d., rengia JAV ir Kanados Lietuvių Bendruomenės ir Lietuvių Tautinių Šokių Institutas. Vyriausiojo Komiteto sudėtin yra pakviestas dr. Ferdinandas Vyt. Kaunas sudaryti šventei Lėšų Telkimo komisiją. Sudarytoji komisija, Čikagoje Jaunimo Centro kavinėje sausio 4 d. sukviestą spaudos bei radio darbuotojus informaciniam pasitarimui. Pirmininkas dr. F.V. Kaunas pranešė sudarytos Lėšų Telkimo komisijos sąstatą beveik visą iš Čikagos, būtent: pirmininkas jis pats, vicepirmininkas — K. Milkovaitis — Amerikos Jungtinėms Valstybėms; vicepirmininkas — J. Krištolaitis — Kanadai; sekretorė — A. Likanderienė; išdinkas — inž. K. Pabedinskas. Nariai: M. Marcinkienė, J. Ivašauskienė, A. Ramanauskienė, E. Rogers, K. Burba, V. Samaška, St. Semėnienė (visi iš Čikagos) ir V. Staškus, G. Kudukienė, B. Nainys, B. Vedegienė, R. Degutienė ir V. Žiedonienė (visi iš Klevelando). Tad šiai komisijai ir teks visi finansiniai rūpesčiai pakelti. Pagal planą šiai komisijai iki vasaros pradžios reikia surinkti 100,000 dolerių. Kadangi Šokių Šventės sąmata yra 200,000 dol. o už parduotus bilietus tikimasi gauti tik pusę tos sumos, tad kitą pusę lėšų teks sukelti minėtai komisijai.

Kaip paaiškėjo komisija jau dabar lėšų telkimui rengia pramoginius bei kultūrinius renginius. Vienas iš jų bus Čikagoje balandžio 8 d. Jaunimo Centro didžiojoje salėje, kur Čikagos ir apylinkių taut. šokių grupės atliks šokių programą. Tas renginys vadinasi "Pavasarinis tryptinis", kurio organizatorė yra M. Marcinkienė su bendradarbiais.

Vis dėlto, tikimasi daugiausia lėšų gauti iš nuoširdžių lietuviškų aukotojų, rėmėjų ir mecenatų. Pasitarimo metu nustatyta tam tikra tvarka, būtent — aukotojais vadinami tie, kurie paaukos 199 dol. ar mažiau; rėmėjais laikomi paskyrę auką tarp 200-399 dol. ir jie gaus po vieną (1) bilietą į visus šventės renginius; gi mecenatais bus paaukojusieji 400 dol. ir daugiau, kurie gaus po du (2) bilietus į visus šventės renginius. Visų, čia numatytų aukotojų geradarių pavardės bus įrašytos išspausdintame Taut. Šokių Šventės leidinyje. Paaukotas sumas galima bus nurašyti nuo mokesčių.

Lėšų Telkimo komisija nuoširdžiai kviečia visus lietuvius prisidėti savo finansiniais ištekliais prie šios šventės suruošimo kur, mūsų jaunimas jau septintą kartą masiniai susibūręs pateiks įspūdingus tautinius šokius. Visa tai kelia ir mūsų pasididžiavimą tiek savybėje ar prieš svetimuosius, jog sugebame visuotiname reikale parodyti darbštumą, dosnumą ir pareigos supratimą. Tad jau dabar aukų laukia komisijos išdinkas K. Pabedinskas, 7151 So. California Ave. Chicago, IL 60629. Lėšų telkimu taip pat rūpinasi LB Apygardos ir apylinkės.

Kaip jau minėta lietuvių tautinių šokių šventė įvyks 1984 metų liepos 1 d., sekmadienį, 3 val. popiet (2 Čikagos laiku) CLEVELAND COLISEUM, Richfield, Ohio (apie 20 mylių į pietus nuo Klevelando miesto centro) Koliziejus talpina apie 17,000 asmenų, daug vietos mašinoms pastatyti, aplink restoranai, moteliai ir kit. Tikslus adresas: 2923 Streetsboro Rd., Richfield, Ohio. Tel. 216 659-9100. Šventės meno vadovė — Reginienė Jadvyga, Šokių Instituto pirm. — Gobienė Galina. Užsiregistravusių yra 104 šokėjų grupės su 2000 šokėjų. Numatyta 22 šokiai.

Be spaudos atstovų, šiame pasitarime dalyvavo šie komisijos nariai: pirm. Dr. F.V. Kaunas, K. Milkovaitis, A. Likanderienė, inž. K. Pabedinskas, J. Ivašauskienė, A. Ramanauskienė, St. Semėnienė ir M. Marcinkienė. Moterys dalyvius savo gaminiams paaišino.

J. P-kas

Redaguoja —
S. Kauneliene
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREMTIES TRIMITAS

**LINKSMŲ ŠVENTŲ VELYKŲ! DŠIAUGSMINGO ALELIUJA!
LAI LIETUVOS GLOBĖJAS ŠVENTASIS KAZIMIERAS IŠMELDŽIA
PAS PRISIKĖLUSĮ KRISTŲ, KAD BAIGTŲSI LIETUVAI BANDYMŲ DIENOS
IR JI PAKILTŲ LAISVA!**

KAROLIS MILKOVAITIS

TU PRAĖJAI

*Tu praėjai pro mane, Viešpatie, ne kartą,
Nepastebėjęs mano skaudančios širdies.
Gal Tu sakei pats sau, kad skuboje neverta
Nė durų rankenos suklystančio paliest.*

*Sakei: ateikite visi, kam naštos spaudžia,
Numeskit kryžius prie grotos atgaivos.
Norėjau rasti Tavo grotų žvaigždę —
Radau kitas, bet neradau Tavas.*

*Maldoj degu artėdamas prie Tavo rūmų,
Einu pro pragaro dievų vylias pilis. —
Audra negaili man vylčių nei perkūnų,
Širdis kartumo sklidina prilis.*

*Jei Tu ateitum, Viešpatie, į mano širdį
Ir neberastum ten savų namų —
Nebenuaik rūstus poeto neišgirdęs,
Nors būtų Tau graudu ir neramu.*

*Jis gal viršūnės kalno ieško netoliese
Ir jau granitą kietą skaldo gabalais,
Kad savo rankomis iškeltų Tavo šviesą
Į švyturį statytą raumenim savais.*

(Iš naujos poezijos knygos
Saulėteklių Upės")

LIETUVA

PETRONĖLĖ ORINTAITĖ

(Iš rinkinio "Šulinys Sodyboj").

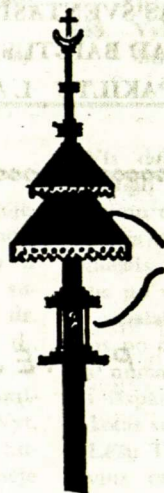
Tu — maža, o skaisti ir trapi,
Kaip žibuoklė melsva,
Kaip gėlėlė žaliai paupy—
Mums iš tolo švieti ir kvepi,
Mūsų žemė, šventa Lietuvai!

Kad jau širdys parklupo tremty—
Ir naktis viltyje . . .
Ak, erškėčiuos tyliai kenti—
Tavo laimė — vergystė karti,
Mūs žemelė ir mūs' Baltija!

Daug dienų valandų nusruvens—
Amžinybės gili sietuva . . .
Nors nelieka akmens ant akmens,
Mūsų žemė dar amžius gyvens,
Kaip gėlė vėl žaliuos Lietuvai!

Mes pareisim prbočių keliais
Iš dalios skurdinos . . .
Ir žibuoklė vėl žiedą paskleis,
O palangės pakvips žolynais,
Kai balandis baltai suplasnos . . .

O kaip kantriai šiandieną kenti
Tu — maža, vargana . . .
Išbudėk ir — tikėk nevilty:
Atpirkimo diena jau arti . . .
— Lietuva — mūs daina amžina!

SAVANORIO
MOTINA

PETRONĖLĖ ORINTAITĖ

Tavo veidas raukšlėtas,
Tavo žvilgsnis tylus,
Akyse — liūdesys begalinis . . .
Tau širdis — vien mylėti,
Kolei plaukus žilus
Nepakas po velėnos smiltinės . . .

Tu svajosi, sapnuosi
Per naktis nemigom—
Apie didelius didvyrius sūnus . . .
Stosis vyrai, kaip uosiai,
Išsūpuoti dainom—
Tėvų tėviškės dirvų galiūnai!

— Vai, sūneliai mieliausi,
širdimi dalinaus—
Vai, mylėkite savąją žemę!
Neatiduot nei už auksą
Lino žiedo švelnaus,
Nei tų girių, kur šimtmečiais šlama...

Žengia karas liepsnotas—
Giltinė alkana,
Milijonais išguldo jaunimo . . .
Jau padangės kraujuotos—
Alpsta močia sena:
Ak, ji keturis sūnus augino . . .

SVEIKINIMAS

PRIEŠ 30 METŲ

Mes daugumas, po II Pasaulinio karo, išsisklaidėme į įvairius kraštus. Didelė dauguma patekome į Amerikos laisvės kraštą. Iš čia ir pradėjo judėti Šaulių Sąjungos Tremtyje atgaivinimas.

Ir kaip neįstosi į veiklą, kai dar prieš akis stovi 20 metų veiklos sukakties minėjimas 1939 m. birž. 22 d. Tada buvau šaunioj Lietuvos kariuomenėje, bet prieš išeinant į karinę tarnybą, tapau Pasvalio šaulių būrio nariu daug žinių įgijau apie karinį pasirengimą. Taip širdyje buvo džiugu matyti ir kartu dalyvauti šaulių veikloje, bet užėjo 1940 metai ir Sovietų Rusija išdraskė Šaulių Sąjungą. Kaip gaila! Todėl atgaivinimas šaulių veiklos, neturint savo krašto,ėjo iš lėto. Švenčiant metinę šventę, pirmą kartą, 1955 m. birž. 25-26 d. atgaivinimo organizatorius p. A. Valatkaitis kalbėjo: "15 metų, kaip okupantas mindo Lietuvos žventą žemę, štai šiandien po žvaigždėta vėliava pirmą kartą atsi-

randa šaulių. Lietuva yra gyva ir vėl kyla šaulių būriai . . . kovosim, kad greičiau priartėtų laisvė Lietuvai, pajūriais pamariais vėl žygiuos šaulių — karių pulkai . . ." Nuo to meto, jau 30 metų prabėgo, kai įsikūrę tikrai žygiuoja šaulių pulkai po visą pasaulį, tik gaila Lietuvos link jie negali pasukti, nes tas pats okupantas kraštą alina ir pamažu smaugia, tremia, žudo mūsų seses ir brolius. Mes jų nepamirštame. Kaip gyvas mūsų vaizduotėj yra pirmasis žuvęs Jankauskas, 1919 m. sausio 15 d., kovoje su bolševikais, o vėliau ir partizanai . . .

Kaip laisvoj Tėvynėje, taip ir čia, tremtyje, puošia garbingi darbai ir veikla visą Šaulių Sąjungos gyvenimą, kartu su jos įkūrėju Vl. Pūtviu. Tegu šauliškoji įdėja apgaubia mūsų išėiviją ir visais galimais būdais artina Lietuvai Laisvę! Tai toks linkėjimas. Kova be ginklo, bet galima, nes čia laisvas kraštas, savo įdėjas puoselėti, kai išnyks pavergėjas, tada šaulių vėliava vėl plėvėsuos Karo Muziejuje, tik garbingai to siekime ir veikime, nežiūrint kiek metų dar praeis. Tegu šauliškumas eina su Tautine sąmone!

Bal Brazdžionis
Buęs Pasvalio Š. Būrio narys

GINKLŲ DIRBTUVĖS LINKAIČIUOSE

JURGIS MIKAILA

(Pradžia KARIO 1 Nr.)

Aktyvioji anglis yra pagrindinis elementas nuodingoms dujoms sulaikyti, kad nepatektų į žmogaus kvėpuojamuosius organus. Jos gamybą suorganizavo ir sukonstravo dujokaukėms priešarseninius filtrus inž. chem. Aleksandras Vaitiekūnas, G.V. Tyrimų laboratorijos organinės chemijos skyriaus vedėjas. Jis chemijos studijas baigė Austrijoje Vienos technologijos institute. J.A.V. Fordhamo universitete įsigijo chemijos daktaro laipsnį, buvo užsirekomendavęs kaip daug žadantis mokslininkas. Deja, per anksti pasimirė.

Aktyviosios anglies pagrindinė žaliava buvo medžio anglis ir spygliuotų medžių destiliuota derva. Abu produktus pristatydavo A. Šukys. Jis turėjo Aukštaitijoje įsirengęs destiliacijos ir medžio anglių gaminimo įmonę ir pristatydavo gerus produktus.

Krosnis, malūnas ir presas buvo pirkti Prancūzijoje, Paryžiaus priemiestyje, firmoje Charbon Actif. Krosnis buvo vertikalė, laiptuota, kaitinama durpių dujomis. Pagal sutartį, krosnį sumontavo mūsų mūrininkai, firmos inžinieriaus Pagnie ir inž. A. Vaitiekūno priežiūroje. Bedirbdamas inž. Pagnie susidraugavo su Karčiamų kaimo pradžios mokyklos mokytoja, kurią vedė ir, prieš II Pasaulinio karo pradžią, abudu išvažiavo į Paryžių. Dujokaukių skyriaus vedėju buvo ltn. inž. Dundulis.

Rankinių granatų gamyba

Rankinėms granatams kevalas ir kitos metalinės dalys buvo presuojamos iš plieninės skardos. Buvo naudojami Schuler firmos presai kuriais buvo gaminamos įvairios metalinės dalys, bet kiekvienam gaminiui reikėjo pagaminti atskirus šampus. Granatams kotus ir pakavimo dėžes gamino Ginklavimo Dirbtuvė Šančiuose. Granatos buvo užtaisomos trotilu. Surinkimas, dažymas ir pakavimas buvo atliekamas Linkaičiuose. Skyriaus vedėjas buvo ltn. inž. Dubauskas.

Prieštankinių minų gamyba

Prieštankinė mina galėjo būti vartojama ne tik prieš tankus, bet ir prieš sunkvežimius, automobilius ir net gyvus taikinius, priklausant nuo degtuvo konstrukcijos. Linkaičiuose gaminamos

minos buvo paprastos konstrukcijos: susidėjo iš dviejų, vidutinės lėkštės dydžio, iš plonos skardos presuotų dalių, kurias suvožus buvo gaunamas tuščiaaviduris indas. Vidus buvo pripildomas trotilu. Viršutinėje lėkštėje buvo įdubimas įstatyti detonatoriui, degtuvui su dužikliu ir saugikliams. Vienas saugiklis buvo paprastas kaištis, kuris buvo naudojamas tik sandėliuose ir minų transporto metu, kad jos nesprogtų. Miną padėjus parinktoje vietoje ir užmaskavus prieš judantį taikinį, kaištis būdavo ištraukiamas. Kitas į dužiklį įkištas kaištis buvo minkštos vielos gabalas, kurį, iš viršaus spaudžiantis judomas taikiny, nukirpdavo ir svyruoklės stumiamas dužiklis įskeldavo degtuvą. Storas kaištis, skirtas tik tankams sprogdinti, pėstininkams nepavojingas. Visos minos sudedamosios dalys buvo gaminamos Linkaičiuose. Minų ir rankinių granatų gamybos skyriaus vedėjas buvo ltn. inž. Dubauskas.

Įrankių gamyba

Įrankių skyrius buvo pats svarbiausias, kad įgalintų dirbtuves sėkmingai veikti. Produktų kokybė ir kiekybė labai daug priklauso nuo įrankių parinkimo. G. D. Linkaičiuose naudojami įrankiai galima suskirstyti į dvi grupes — standartiniai ir specialūs. Standartiniai įrankiai buvo: gražtai, piūklai, dildės, frėzeriai, tekinimo peiliai ir kiti, kuriuos galima buvo pasirinkti iš katalogų ir užsakyti įrankių gamyklose, arba geležies krautuvėse. Specialieji įrankiai buvo skirti kiekvieno gaminio atskirai operacijai atlikti. Įrankiams gaminti buvo reikalingas tam tikras kiekis standartinių metalui apdirbti mašinų, kaip pavyzdžiui: tekinimo, frezavimo, gręžimo, drožimo, šlifavimo ir pan. Jos buvo naujos, moderniškos, pirktos Vokietijoje, Anglijoje, Čekoslovakijoje ir Prancūzijoje. Tikslūs matavimo prietaisai buvo moderniški ir taip pat pirkti Vakarų Europoje.

Specialiems įrankiams gaminti, reikėjo specialaus plieno, tai yra turinčio nikelio, chromo, vanadžiaus ir kitų retų metalų priemaišų. Įrankiai pagaminti iš specialaus plieno, turėjo būti, pagal tam plienui nustatytą receptą, šiluminiai apdirbti — užgrūdinti ir atleisti. Reikėjo žinoti, iki kokios temperatūros reikia norimą įrankį įkaitinti ir kur atšaldyti. Priklausant nuo plieno cheminės sudėties, galėjo būti atšaldyti vandenyje, alyvoje arba ore. Įrankių grūdiniui ir atleidimui buvo nupirkta modernios kaitinimo krosnys su prietaisais matuoti ir registruoti temperatūrą. Metalui piauoti įrankiai turi būti kieti ir tāsūs. Tam tikslui užgrūdinti įrankiai reikėjo atleisti, kad nebūtų trapūs. Atleidimo procedūra buvo sekanti: įran-

kis buvo įdedamas į sandariai uždarytą krosnį, įkaitinamas prie žemesnės temperatūros, nei grūdinant, ir iš lėto atvėsinaamas. Kartais vėsinimas užtrukdavo net 12 valandų. Plieno kietumui matuoti buvo nupirkti Vikerso ir Rokvelio sistemų aparatai.

Metalo tekimimui buvo vartojami greitapiūvio plieno ir kietmetalio peiliai. Kietmetalys yra volframo-karbido junginys, kietesnis už stiklą. Kietmetalio mažus gabalus, kuriuos priličiuodavome ant paprasto plieno koto, pirkdavome Vokietijoje, Krupo firmoje (jų išrastas) ir Austrijoje Boeler firmoje. Artilerijos sviediniams tekinti naudojome tik kietmetalio peilius. Nors kietmetalys žymiai brangesnis už greitapiūvį plieną, bet pilnai apsimokėjo, kadangi darbininkas galėjo per tą patį laiką nutekinti keturis kartus daugiau kevalų, nei su greitapiūvio plieno peiliais.

Gaminiam, kuriems forma buvo sudaroma tempimo, presavimo ar traukimo būdu, buvo reikalingi ypatingi įrankiai (matricos ir virbalai), kurie privalėjo turėti labai kietą paviršių ir minkštą vidų, kad nelūžtų. Tokių įrankių paviršius būdavo prisotinamas anglimi, arba azotu, o paskui grūdinamas. Tie įrankiai buvo naudojami šovinių tūtelių dujokaukių koštuvų, bei artilerijos sviedinių gamyboje.

Patikrintojų ir kontra-patikrintojų gamyba

Kiekvienoje masinėje gamyboje yra neįmanoma pagaminti produktą, kurio svarbiausios išmieros būna tobulai vienodos. Todėl, pagal gaminio paskirtį, būtų priimami maži nukrypimai nuo pagrindinės išmieros. Skirtumas tarp didžiausios ir mažiausios priimtinos išmieros vadinamas tolerancija. Pav., reikia žinoti, kokios gali būti leistinos šautuvo vamzdžio ir kulkos diametrų tolerancijos, kad šautuvas ar kulkosvaidis sėkmingai veiktų, su mažiausio diametro vamzdžiu ir su didžiausio diametro kulka, arba priešingai: su didžiausio diametro vamzdžiu ir mažiausio diametro kulka. Vidaus ir išorės diametrams, ilgiui, pločiui, vidaus ir išorės sriegiui tikrinti yra vartojami prietaisai vadinami patikrintojais. Jie turi būti paprasti, kad eilinis darbininkas galėtų greitai ir gerai gaminio tinkamumą patikrinti. Patikrinti ar skylės diameteras yra tolerancijos ribose, vartojamas tiesus plieninis strypas, kurio cilindriniai galai yra poliruoti su labai tiksliai, bet skirtingomis išmieromis. Tikrinant vamzdžio vidurinį diameterą, vienas tikrintojas galas turi į tą vamzdį lįsti, o kitas ne. Jei abu galai lenda į vidų, reiškia skylė yra per didelė; jeigu nei vienas galas nelenda

— skylė per mažą. Išoriniam diameterui tikrinti vartojama plokštelė su dviem šakutėmis. Į vieną šakutę diameteras eina, o kitą ne.

Per ilgą vartojimą patikrintojai išsidėvi. Tam tikrais laikotarpiais reikia juos patikrinti ar jie yra tolerancijos ribose. Tam tikslui buvo pagaminti kontra-patikrintojai su dar mažesnėmis tolerancijomis. Jie buvo laikomi kambario temperatūroje, užrakinti, meisterio ar skyriaus vedėjo žinioje.

Šautuvų vamzdžių, šovinių ir degtuvų tolerancijos yra milimetro šimtųjų dalių tikslumo. Patikrintojų ir kontra-patikrintojų labai tiksliai išmieroms nustatyti buvo vartojamos Johanseno plokštelės. Iš šitų pavyzdžių matosi, kad įrankių ir patikrintojų gamyba buvo ne tik mokslas, bet ir menas. Jiems pagaminti reikėjo aukščiausių kvalifikacijų amatininkų. Tokių amatininkų lietuvių, per trumpą laiką, buvo paruošusios Ginklų Dirbtuvės Linkaičiuose. Įrankių ir patikrintojų skyriaus vedėjas ir geras specialistas buvo vyr. leit. inž. Vytautas Dumbrava. Jis sugebėjo pasirinkti tinkamus žmones ir juos išmokyti.

Produktai bandymo stovyje

105 milimetrų sviediniams degtuvai. Įgijus patyrimo gaminant 20 mm degtuvus, buvo pradėta ruošti 105 mm degtuvų gamybai. Iš Tavano firmos buvo gauti detalūs brėžiniai. Pirmieji žingsniai buvo paruošti patikrintojų ir įrankių brėžiniai, nupirkti bandymams medžiagą ir, padarius mažus pakeitimus, pagaminti įrankius Index automatams, kuriais gaminome 20 mm degtuvus. Prieš rusų okupaciją buvo pagamintos kelios degtuvo detalės, o vėliau bandymai buvo sustabdyti.

81 milimetro Brandto minos. Iš tikrųjų tai buvo ne mina, kokią suprantame populiaria prasme, kaip žemės paviršiuje paslėptą sprogstamos medžiagos užtaisą, bet sviedinys šaudomas iš minosvaidžių. Šūviui paruošta mina susideda iš degtuvo su detonatoriumi, minos su sprogstama medžiaga (trotilu), vairo su sparneliais ir minos šūvio užtaiso. Mina buvo gaminama iš lieto plieno. Kadangi G.D. Linkaičiuose liejyklos dar neturėjo, tai minos buvo liejamos Metallo fabrike Šančiuose. Projekto vadovu buvo dipl. inž. Vincas Babilius. Jis buvo baigęs V.D. Universiteto Technikos fakulteto elektrotechnikos skyrių ir, kaip Ginklavimo Valdybos stipendininkas, Paryžiuje baigė metalurgijos inžinieriaus mokslą. Jis kartu su dipl. inž. Česlovu Staniuliu, kuris vadovavo Metallo fabrikui, nustatė masinį minos kevalams liejimo būdą ir ten pat mechanškai juos apdirbo.

Minosvaidis pozicijoje, Gaižiūnų poligone 1938 m. Vytauto Augustino nuotr.

Kitas dalis gamino G. D. Šančiuose. Minos surinkimas ir sprogstama medžiaga užtaisymas turėjo būti atliekamas G. D. Linkaičiuose.

Plieno liejykla. Plienui lieti krosnis buvo inž. V. Babiliaus idėja. Jisai išrinko iš kelių pasiūlymų dviejų tonų Voltos lanko elektros krosnį vienoje firmoje Torino mieste, Italijoje. Firma krosnį pristatė ir sumontavo 1940 metais. Krosnis buvo išbandyta, bet normalios gamybos nespėjome pradėti. Ji turėjo dirbti naktį ir savaitgaliais, kuomet yra mažas elektros poreikavimas fabrike. Elektros krosnis turėjo gaminti iš Lietuvoje surinkto geležies laužo artilerijos sviediniams plieną ir 81 milimetro minoms kevalus.

(Bus daugiau)

B. LIUGA

R U D U O

Išeini į lauką, gamtą, miškus,
Matai vaizdus vien tik skurdžius.
Čia alksnis nudžiūvęs, be lapų liepa—
Kiekvienas jau jaučia — ateina žiema.
Seniau čia žydėjo gėlelės gražiai,
Bitutės dūzgėjo, čirškėjo svirpliai,
Čiulbėjo paukšteliai dangaus melsvumoj,
Aidėjo jų giesmės gūdzioj tylumoj—
Saulutė šypsojos matydama tai,
Medeliai lapojo, aidėjo juokai—
Dabar jau pagelto gražioji gamta,
Virš pievų jau siaučia piktoji šalna.

1947 m. Dillingen Am Donau

“Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos visuotiniame narių susirinkime š. m. kovo mėn. 18 d., Šaulių Namuose, skaitomas Tėvynės Prisiminimas. (Iš kairės): prie vėliavos: J. Kernagis, V. Zinkus ir J. Utara. Kuopos pirmininkas E. Vengianskas ir V. Utara.

Nuotr. P. Malėtos

ČIKAGOS JŪRŲ ŠAULIŲ VISUOTINIS SUSIRINKIMAS

“Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos, 1984-85 m. kadencijai vadovybės pareigūnus išrinkti, praeitos kadencijos vadovų apyskaitinius pranešimus išklausti ir sekančių dviejų metų laikotarpiui kuopos darbo bei organizacinės veiklos gairėms nustatyti, š. m. kovo m. 18 d., Šaulių namuose, Čikagoje, buvo sušauktas visuotinis kuopos narių susirinkimas, kuriame dalyvavo didelis skaičius kuopai priklausančių jūros šaulių.

3 val. p.p. susirinkimą atidarė ilgametis kuopos pirmininkas Ed. Vengianskas, sveikindamas gausiai susirinkusius ir susirinkimui pristatydamas svečius: LŠST CV-bos vykd. vicepirm. V. Išganaitį, Sąjungos Garbės Teismo narį jūr. kpt. B. Krištopaitį ir “Vytauto Didžiojo” šaulių rinktinės vicepirm. J. Mackonį. Visiems atsistojus įnešama “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos vėliava ir, vietoje invokacijos, susikaupus išklausomas Tėvynės Prisiminimas, kurį perskaito kuopos sekretorius V. Utara. Susirinkimui pirmininkauti kviečiamas ramovėnų Čikagos skyriaus ir kuopos Garbės Teismo pirmininkas K. Juškaitis, sekretoriauti j.š. B. Anulis. Susirinkimui pirmininkaujanti, pagal šaulių tradiciją, perduo-

dama kuopos vėliava. Pirmininkaujantis toliau veda susirinkimą.

Susirinkimui patiekta dienotvarkė primama be pakeitimų. Pagal ją, skaitomas praėjusio susirinkimo protokolas. Protokolas priimamas taip kaip perskaitytas. Toliau sekė atskirų kuopos vadovybės pareigūnų atlikto darbo ir veiklos apyskaitiniai pranešimai.

Moterų vadovė A. Janušauskienė susirinkimui pranešė, kad kuopos sąrašuose yra 48 moterys, kurios pastarųjų dviejų metų laikotarpyje daugiausiai reikėsi savo darbais prie kuopos parengimų paruošimo, lankydamos ligonius, prieš Kalėdas aplankydamos su dovanomis lietuvių senelius prieglaudoje ir talkininkaudamos bendrus renginius, kartu su šauliais, ramovėnais ir birutininkėmis ruošiant. Dėkoja visoms jūrų šaulėms už atliktus darbus ir rodytą entuziazmą jūriniai šauliškoje veikloje.

Parengimų vadovas V. Utara aptarė kadencijos metų surengtus parengimus, kurių būta 6. Dėkojo visiems juose dalyvavusiems ir už talką, ypatingai kuopos moterims, daug prisidėjusioms prie įvairių renginių paruošimo darbų. Priminė, kad šių metų “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos tradicinis pavasarinis parengimas įvyks gegužės m. 5 d. Šau-

lių namuose, ir kvietė visus jame dalyvauti.

Iždininkas J. Marus susirinkimą supažindino su kuopos finansiniu stoviu iš ko matėsi, kad jūrų šauliai Čikagoje finansiniai yra gerai susitvarkę ir kadencijos metų skirtomis aukomis remia lietuviškąją spaudą, radijos programas, vietinį ALT'ą, VLIK'ą, Tautos Fondą, finansinės paramos reikalingus ir kt. parėmė gan stambią \$1589.20 suma.

Ligonių lankymo tarnybos pareigūnės U. Zinkienės suteiktomis žiniomis, kadencijos metu buvo aplankyti 18 sergančių kuopos narių namuose ir ligoninėse.

Šaudymo sporto vadovas A. Martinkus pranešė, kad sėkmingai buvo pravestos dvejose metinėse šaudymo varžybose, vyrų ir moterų grupėse, kasmet besivaržančių, dėl gen. št. plk. K. Dabulevičiaus ir DLK Birutės Dr-jos skirtų, pereinamųjų taurių.

Kontrolės Komisijos aktą perskaitė komisijos narys J. Utara, pagal kurį “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos finansiniai reikalai kadencijos metu buvo kruopščiai tvarkomi. Siūloma kuopos vadovybei ir iždininkui J. Marui išreikšti padėką.

Garbės Teismo pranešime, pirm. K. Juškaitis pasidžiaugė, kad 1982-83-iais

“Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos Čikagoje, 1984 - 1985 m. kadencijos vadovybės pareigūnės-ai (iš kairės): sėdi — J. Marus, J. Janušauskas, moterų vadovė A. Janušauskienė, kuopos pirmininkas E. Vengianskas, M. Gydienė, B. Aniulis, E. Holtz'ienė, kpt. B. Krištopaitis. Stovi — P. Malėta, A. Martinkus, G. Martinkienė, V. Navickas, A. Malėtienė, V. Utara, U. Zinkienė, E. Holtz'as ir J. Kernagis.

“Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos Čikagoje jūrų šaulės-iai, su svečiais 1984 m. kovo mėn. 18 d., po visuotinio narių susirinkimo, Šaulių Namuose. Pirmoje eilėje viduryje sėdi — jūr. kpt. Br. Krištopaitis, kuopos moterų vadovė A. Janušauskienė, Vytauto Didžiojo” šaulių rinktinės pirm. V. Išganaitis ir kuop. pirmininkas E. Vengianskas. Nuotr. P. Malėtos

metais jokių nusiskundimų ir bylų kuopos Garbės Teisme nebuvo, tas kalba apie tvarkingą, damią bei tikrą šaulišką dvasia paremtą veiklą kuopoje ir rodo broliškai seserišką sugyvenimą Čikagos jūrų šaulių tarpe.

Bendrą visos "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos veiklą ir jos stovį aptarė kuopos pirmininkas E. Vengianskas, kuris savo pranešime kalbėjo apie kuopos narių judėjimą, įvykusius kuopos narių metinius bei informacinius susirinkimus, surengtus renginius, įvykusius išvykas, kuopos reprezentavimąsi su vėliava Čikagoje ir už jos ribų, dalyvavimą įvairiose šventėse, suvažiavimuose bei minėjimuose, apdovanotus jūrų šaulius ir mirusius kuopos narius, kurie atsistojimų ir minutės susikaupimu, buvo pagerbti.

Toliau kuopos pirmininkas aptarė finansinius ir šalpos reikalus, nurodė pagrindinius kuopos pajamų bei išlaidų šaltinius, kalbėjo apie bendravimą ir bendradarbiavimą su kitomis organizacijomis ir paminėjo kai kurias nuo šauliškos drausmės nukrypimo apraiškas.

Bendroje kuopos pirmininko E. Vengiansko pranešimo išvadoje "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopa. 1982-83 mt. kadencijos laikotarpyje, savo veikloje buvo darbšti, produktinga, jos nariai ir pareigūnai savo susiklausymu, darbu ir šauliškajai veiklai parodytu asmeniniu pasiaukojimu, pavergtos Tėvynės Lietuvos labai bei kuopos ir visos Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje gerovei, tinkamai ir su pasigėrėjimu atliko savo pareigas.

Apyskaitinis kuopos pirmininko pranešimas buvo baigtas padėkos išreiškimu visiems Kuopos Valdybos, Kontrolės Komijos ir Garbės Teismo pareigūnams, kuopos nariams ir nariams remėjams už atliktus darbus ir paramą bei talką veikloje. Atskirai padėkota "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinei, jos vadovybei ir pirmininkui V. Išganaičiui, už malonų bendradarbiavimą ir globą, leidžiant nemokamai, jūrų šaulių rengiamiems minėjimams ir susirinkimams, naudotis Šaulių Namų patalpomis.

Tuo buvo baigti kuopos pareigūnų pranešimai. Toliau vyko diskusijos pranešimų temomis, kurios buvo trumpos. Visi pranešimai buvo gausiu plojimu priimti, užgirti ir susirinkimo patvirtinti. Pirmininkaujantis K. Juškaitis, susirinkimo vardu padėkojęs visiems už atliktas pareigas, skelbė 1984-1985 m. kadencijai "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos pirmininko, moterų vadovės, Valdybos, Kontrolės Komijos ir Garbės Teismo rinkimus.

Paprastai ilgokai užtrunkanti valdomųjų organų rinkimų procedūros problema buvo labai greit ir lengvai išspręsta. Paskelbus, kad praėjusios kadencijos kuopos pirmininkas, moterų vadovė, Valdybos, Kontrolės Komijos ir Garbės Teismo pareigūnai-ės sutinka likti pareigose ir sekančiai 1984-85 m. kadencijai, susirinkimas vienbalsiai, su pasitenkinimu rankos pakėlimu pabalsavo ir visus patvirtino pareigose. Tokiu būdu penktai iš eilės, dvejų metų kadencijai, pirmininku buvo perrinktas E. Vengianskas. Moterų pareigom: A. Janušauskienė, Valdy-

bos nariais — P. Malėta, V. Utara, A. Martinkus, J. Marus, M. Gydienė, J. Janušauskas, G. Martinkienė, B. Anulis, G. Kuzmienė, A. Malėtienė ir U. Zinkienė. Kontrolės Komisijon: E. Holtz'as, J. Utara ir B. Budraitis. Garbės teismas: K. Juškaitis, B. Kristopaitis ir A. Gasnerienė.

"Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos valdomuosius organus išrinkus, sekė ateities veiklos gairių aptarimas, klausimai ir sumanymai, kuriuose aktyviai pasireiškė kalbėję V. Navickas, N. Martinkus, V. Galeckas ir kt. susirinkime dalyvavę jūrų šauliai.

Dienotvarkę išėmus, susirinkimo pirmininkas K. Juškaitis perdavė kuopos vėliavą naujai perrinktam "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos pirmininkui E. Vengianskui, sekantiems dviem metams ją globoti, ir sugiedojus Lietuvos Himną, vėliavos išnešimu, susirinkimas buvo uždarytas.

Po susirinkimo visi dalyvavę buvo pakviesti prie sumuštiniais, kavute ir pyragais apkrautų stalų užkandžiams, kurių metu smagiai pabendrauta, sugiedota Ilgiausių Metų visiems Juozams ir, dvidešimties metų kuopos sėkmingos veiklos užbaigimo proga, padaryta bendra nuotrauka.

Pabaigai, tenka tik pasidžiaugti Čikagos jūrų šaulių organizuotumu, šaulišką dvasioje tvarkingai praėjusiu susirinkimu ir "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopai, įžengusiai į 21-sius veiklos metus, palinkėti geriausios sėkmės, ateities jūriniai šauliškus užsimojimus Čikagoje vykdat. J.Š.

ČIKAGOS "VYTAUTO DIDŽIOJO" RINKTINĖJE

K.J.

"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės sesės 1983 m. gruodžio 17 d. Šaulių Namuose suruošė tradicines bendras kūčias.

Nuostabiai gražiai papuošta Kalėdų eglutė suteikė kalėdinę nuotaiką. Skaitlingai susirinkusius svečius pasveikino ir jiems padėjo rinktinės vicepirmininkas J. Mackonis. Jis priminė Lietuvos puoselėtas kūčių tradicijas ir paprašė atsistojimu pagerbti mirusius šaulius. Po mirusių pagerbimo kun. F. Kireilis sukalbėjo įnvokaciją. Po invokacijos kūčių dalyviai žalinosi plotkelėmis, vieni kitiems linkėdami sveikatos ir laimės.

Sesės šaulės nustebino valgių įvairumu ir gausumu. Iš virtuvės, tarytum iš gausybės rago buvo nešami vis nauji ir nauji patiekalai, vienas gardesnis už kitą.

Meninėje dalyje — vaizdelis "Kalėdų Dovana". Jam vadovavo ir įvadinį skaity-

mą atliko šaulė T. Serapinienė. Vaidino: J. Pileckienė ir J. Bagdžius. Po vaizdelio sesių šaulių kvartetas: T. Serapinienė, St. Kepatarienė, A. Latonienė ir J. Paškevičienė, akomponuojant muz. J. Sodaičiui, pagiedojo keletą kalėdinių giesmių. Šaulei T. Serapinienei, muz. J. Sodaičiui ir kvartetui priklauso šauliška padėka.

Gruodžio 31 dieną buvo suruoštas Naujųjų Metų sutikimas. Svečius pasveikino ir už skaitlingą atsilankymą padėjo rinktinės vicepirmininkas J. Mackonis. Jis palinkėjo linksmai baigti 1983 metus ir su džiaugsmu sutikti naujuosius 1984-sius metus. Šaulių sesių rūpesčiu stalai buvo apkrauti šaltais užkandžiais, o vėliau patiekta karšta vakarienė. Besilinksminant atėjo ir Naujieji Metai. Tradicinė 12-os šaulių grupė išsirikiavo prieš publiką ir pasigirdo griausmingas rinktinės pirmininko Vlodo Išganaičio balsas. Jis patriotiniu žodžiu pasveikino svečius ir šaulius, linkėdamas nepavargti

šaulišką veiklos baruose ir aukotis Lietuvos laisvės atstatymui. Orkestrui pritariant sugiedotas Lietuvos himnas. Pakilo šampano taurės, pasipylė vieni kitiems sveikatos, laimės ir viso geriausio linkėjimai. Bendrauta ir šokta dar ilgai.

1984 m. sausio 29 d. metinis narių susirinkimas. 2 val. p.p. Narių prigužėjo pilna salė. Susirinkimą atidarė ir jam vadovavo rinktinės pirm. Vladas Išganaitis. Pateikta susirinkimo dienotvarkė buvo priimta be pataisų. Susirinkimas praėjo sklandžiai, draugiškoje nuotaikoje. Pranešimus padarė: spaudos ir tiekimo vadovas Alfonsas Paukštė, namų administratorius J. Mackonis, kasininkas J. Pocius ir revizijos komisijos pirmininkas K. Povilaitis. Visi pranešimai susirinkimo vienbalsiai priimti. Revizijos komisijos pirm. savo pranešime pasidžiaugė, kad visos knygos vedamos labai tvarkingai, pateisinamieji dokumentai atitinka padarytas išlaidas.

Po susirinkimo visi dalyviai pavai-

“Vytauto Didžiojo” šaulių rinktinės Valdybos, Garbės Teismo, Kontrolės Komisijos ir 30 metų rinktinės minėjimui paruošti Komisijos nariai.

Nuotr. P. Malėtos

šinti užkandžiais, kava, pyragaičiais ir “gėrybėmis” iš baro. Vaišes paruošė rinktinės moterų vadovė Marija Dapkienė su savo štabu, kurį sudaro Sofia Fero, Monika Gudaitienė, Elena Antanaitienė, Elena Ausėjienė, Danutė Vengrienė, Antanina Gustof, kartais ir kitos. Teko stebėti kaip jos ruošė kūčias. Ilgas stalas apstotas sesių šaulių, jos išdarinėja silkes. Visos šypsoi, dirba taip nuoširdžiai, lyg tas darbas būtų surištas su jų sielų išganymu ir tarp jų nėra jokio nesutariamo. Valio, sesės šaulės!

“KLAIPĖDOS KRAŠTO ATVADAVIMO MINĖJIMAS

L. Š.S.T. jūrų šaulių kuopa “Baltija” Toronte, š.m. sausio mėn. 22 d. suruošė iškilmingą Mažosios Lietuvos, Klaipėdos Krašto, atvadavimo 61-mų metų sukakties minėjimą.

Tą dieną 11 val. 30 min. Prisikėlimo Parapijos šventovėje, dalyvaujant su vėliavomis savanoriams - kūrėjams, “Vlado Pūtvio” šaulių kuopai, Jūrų šaulių kuopai “Baltija” ir skautams, buvo atliktos iškilmingos pamaldos už mirusius vadavimo rengėjus ir vadavimo kovoje žuvusius savanorius, karius ir šaulius. Pamaldų metu jausmingai giedojo V. Verikaičio vadovaujamas šventovės choras. Ties altoriumi buvo padėtas gražių gėlių

vainikas su užrašu “Žuvusiems Klaipėdos Kraštą vaduojant”, kurį po pamaldų skautės nunešė ir padėjo šventovės vestibulyje, prie paminklo “Kenčiančiai Lietuvai”.

Akademinė ir meninė minėjimo dalis Toronto lietuvių namų Mindaugo menėje prasidėjo 15 val.

Įnešus savanorių-kūrėjų, šaulių ir skautų vėliavas invokaciją skaitė kun. L. Januška, OFM. “Baltijos” kuopos pirm. J. Zavys tarė įvadinį žodį. Tylos minute ir atsistojimu buvo pagerbti vadavimo kovoje žuvusieji. Buvo pranešta, kad minėjime dalyvauja Klaipėdos krašto vadavimo savanoris, aktyvus kovų dalyvis Stasys Pačiūnas. Lietuvos gen. konsulas dr. J. Žmuidzinas savo žodyje pažymėjo Klaipėdos krašto lietuviškumą ir politinę kovą dėl krašto prijungimo prie D. Lietuvos. Mokytoja J. Adamavičienė, klaidietė, savo turiningojo paskaitoj aptarė kokią ilgą ir sunkią politinę kovą vedė mažlietuviai patriotai, siekdami Klaipėdos kraštą prijungti prie Didžiosios Lietuvos.

Įnešus vėliavas, meninę minėjimo dalį pradėjo choras “Volungė”, diriguojant D. Viskontienei ir akomponuojant P. Vytui. Choras savo programos pirmąją dalį pradėjo Mažosios Lietuvos himnu “Lietuviais esame mes gimę, lietuviams norime

ir būt . . .”, kurį visi minėjimo dalyviai išklaušė stovėdami. Toliau, choras sudainavo “O, Nemune”, žodžiai Brazdžionio, muzika Budriūno ir “Vanagaičio dainų pygnę”, pritaikytą muziko Jono Govėdo.

Choro pertraukos metu skautininko Stepo Kairio muzikinio vieneto kanklininkės — Aldona Sendzikaitė, Gailė Šaltmiraitė ir Rima Zavytė gražiai ir melodingai kanklėmis paskambino “Stoviu aš parimus”, “Grįšiu, grįšiu”, “Oi dariau, dariau” ir Maironio “Lietuva brangi”.

York universiteto studentė, studijuojanti šokių meną ir literatūrą, ir jau šokanti 15 metų Laima Janušauskaitė atliko išraiškos žanro šokius — “Naktis” ir “Medžioklė”, pirmą kartą taip grakščiai pasirodžiusi lietuvių renginiuose.

Choras “Volungė” dar sudainavo “Pasakyk, mergele”, J. Žilevičiaus ir “Lithuanica”, S. Gailevičiaus.

Minėjimas baigtas sugiedojus Tautos himną.

Visi minėjimo programos atlikėjai ir į sceną iškviestas Klaipėdos krašto vadavimo savanoris, sktyvus kovų dalyvis Stasys Pačiūnas buvo apdovanoti gėlėmis.

Minėjimo programos eigos pranešėjos pareigas rūpestingai atliko Kristina Dambaraitė.

Gausūs minėjimo dalyviai buvo vaišiami kavute ir pyragaičiais. K.D.

Choras "Volungė". Pirmoj eilėj iš kairės: šokėja Laima Janušauskaitė, kanklininkės ir choro vadovė D. Viskontienė. Dešinėj — Stasys Pociūnas. Nuotr. B. Tarvydo

KLAIPĖDOS KRAŠTO ATVADAVIMO MINĖJIMAS KLEVELANDE

E. PRANCKUS

1984 m. sausio 22 dieną Klevelando "Žalgirio" šaulių kuopa, pasikvietusi Lietuvos karių veteranų s-gos Ramovės Klevelando skyrių ir birutietes, suruošė Klaipėdos krašto atvadavimo minėjimą. Minėjimas prasidėjo 10 val. ryto Dievo Motinos parapijos šventovėj pamaldomis už žuvusius ir mirusius Klaipėdos krašto atvadavimo dalyvius ir 4 val. p.p. Lietuvių Namų salėje su paskaita, menine dalimi ir kavute.

Kuopos pirmininkas St. Butrimas atidarė minėjimą ir minutės atsistojimu buvo pagerbti žuvę ir mirę Klaipėdos krašto atvadavimo dalyviai ir iškviesti į sceną gyvieji: D. Mašiotas, V. Bartuška ir Jonas Lozoraitis. Juos birutiečių pirmininkė Jadvyga Budrienė papuošė gėlėmis ir palinkėjo laimingo gyvenimo. Dėl

senyvo amžiaus ir nestiprios sveikatos į minėjimą neatvykus V. Bartuškai ir Kaziui Mažonui, pastarojo sveikinimą ir linkėjimus perdavė birutiečių pirmininkė Jadvyga Budrienė.

Klevelando visuomenininkas, prelegentas Algis Kasiulaitis vaizdžiai nupasakojo Klaipėdos atvadavimo eigą, išvadavimo dalyvius ir krašto ir Baltijos jūros svarbą ir apgailėstavo, kad į tokius svarbius minėjimus mažai atvyksta jaunimo, gi Klaipėdos krašto atvadavime ir kituose reikšmingesniuose Lietuvos istorijos įvykiuose daugumoj dalyvavo jauni žmonės, kurie labai daug padarė.

Meninę dalį pravedė kuopos kultūros vadovas H. Belzinskas. Genovaitė Karsokienė padeklamavo keletą eilėraščių ir paskambino M.K. Čiurlionio Preljudus ir Nokturnus. Solistė Nora Braziulienė, akomponuojant G. Karsokienei, padainavo: Kur bakūžė samanota — St. Šimkaus, Mano gimtinė — A. Kačanausko ir

Nuplasnok — muzika Tallat Kelpšos, žodžiai B. Augino.

Sekė kp. pirm. St. Butrimo padėka prelegentui Algiui Kasiulaičiui už gražią ir turiningą kalbą, programos atlikėjoms solistei Norai Braziulienei ir pianistei Genovaitei Karsokienei, kurios neėmė honoraro ir visiems, kurie darbu ar auka prisidėjo prie sėkmingo minėjimo. Birutiečių pirmininkė J. Budrienė prelegentui Algiui Kasiulaičiui, solistei Norai Braziulienei ir pianistei Genovaitei Karsokienei, bei LŠST garbės šauliui kun. L. Zarembai prisegė po gėlę. Kuopos pirm. nuoširdžiai padėjo ir Klevelando lietuvių visuomenei, kuri į reikšmingus minėjimus skaitlingai atsilanko.

Po programos, prie kavutės, kurią paruošė saulės žalgirietės E. Šarkauskienė ir Marta Tijunelienė, svečiai vaišindamiesi, dalijosi įspūdžiais ir asmeniškais išgyvenimais. Minėjimas buvo labai gražiai suorganizuotas ir pravestas. Už tai rengėjams dalyvių nuoširdi padėka. □

Klaipėdos krašto atvadavimo minėjimė Klevelande J. Budrienė prisega gėlę A. Kasulaičiui, kuris skaitė paskaitą. Dešinėje solistė N. Braziulienė, dalyvavusi prognoje. Vlodo Bacevičiaus nuotr.

“DLK KĘSTUČIO” ŠAULIŲ KUOPOS, RACIN, WISC., SUSIRINKIMAS

“DLK Kęstučio” šaulių kuopos metinis susirinkimas įvyko 1984 m. kovo mėn. 11 d., Šv. Kazimiero svetainėje, Racine, Wis.

Susirinkimą pravedė kuopos pirm. š. P. Petrušaitis, sekretoriavo š. Z. Lukauskas.

Minutės susikaupimu pagerbti: prieš 55 metus miręs LŠS-gos kūrėjas Vladas Pūtvis, buvęs S-gos CV pirmininkas ir garbės pirmininkas, neseniai miręs LŠST garbės narys, muzikas Alfonsas Mikulskis, praeitą vasarą miręs kuopos šaulys, savanoriškūrėjas Adolfas Vadeiša ir visi mirę kuopos šauliai.

Iš pranešimų aiškėjo, kad kuopos veikla buvo pusėtina. Lankyti ir papuošti mirusiųjų šaulių kapai, ypač kreipiant dėmesį

į tokius kapus, kurie likę be priežiūros. Buvo lankyti ligonys ir jiems siūsta gėlių ligos metu. Suroštos Joninės, vienas iš gausiai lankomų renginių. Dalyvauta kitų organizacijų renginiuose.

Paskirta 700 dol. Lietuviams Ginti komitetui, 50 dol. ALTai, 30 dol. Lituanus, 50 dol. Vasario 16 gimnazijai ir k.

Kuopa kitais metais švęs 30 metų veiklos sukaktį ir jau dabar pradėta rūpintis, kaip geriau ją praveisti.

Š. Vikt. Kažemėkaitis skaitė paskaitą apie šv. Kazimierą. Ji buvo neilga, bet įdomi, nes supažindino su šv. Kazimiero kilme ir žiniomis apie jo trumpą gyvenimą, nuvedusį jį į šventųjų garbę.

Susirinkimas užbaigtas Lietuvos himnu. Po to, vaišintasi sesių šaulių Idos Tamulėnienės, Stasės Petrušaitienės ir Onos Kežemėkaitienės paruoštais užkandžiais. Jų metu pabendrauta ir pasitarta, kaip palaikyti lietuvišką, o ypač šaulišką veiklą.

Vasario 16 d. minėjime Klevelande pagerbiami kūrėjai - savanoriai ir Klaipėdos atvaduotojai. Iš k.: V. Šenbergas, J. Lozoraitis, J. Barniškis, A. Johansonas ir D. Mašiotas.

Pompano Beach, Floridoj, palaidotų lietuvių kapus lanko iš k. į d. dr. K. Pautienis, Čižauskas, Petrauskas, Paškus, Ungurienė, O. Žilinskienė, O. Pautienienė, G. Petrauskienė, Paškienė ir Rudaitienė.

ŠAULIŲ KP. "AUŠRA" ŠAULIAI LANKO ŠAULIŲ IR KARIŲ KAPUS POMPANO BEACH, FLORIDOJ

Kapų puošimo dieną šauliai ir rėmėjai aplankė karių ir šaulių kapus. Ant kiekvieno kapo buvo uždėtos gėlės, įsmeigtos tautinės vėliavėlės ir sukalbėtos maldos. Pompano Beach ir Fort Lauderdale kapuose palaidoti šie kariai ir šauliai: Lietuvos kariuomenės plk. Liutermoza, kovojęs už Lietuvos laisvę; karininkas Petrauskas, karys Rudaitis, šaulys Ungar, šaulė Geištarienė ir buvusi veikėja Mošinskienė.

Velionio pulk. Liutermozos našlė, visuomenės veikėja, kapų lankytojus pasivietė pas save vaišėms.

K. P.

SAULĖTEKIŲ UPĖS

Karolis Milkovaitis

1984 m. Čikagoj Poezijos Mėgėjų Rėtis išleido antrąją LŠST CV pirmininko Karolio Milkovaičio poezijos knygą. Viršelį piešė J. Paštukas. Knyga šimto puslapių, vidutinio formato, patraukli. Kaina 5 dol.

Pirmasis eilėraštis knygoj, lyg dedikacinis, skirtas vienturtei Margaritai. Seka skyriai: Tarp Aušros ir Mėnesienos, Aki-

mirių Amžinybėse, Tu Pats Sakai, Aš Esu . . ., Tėvynėje, Veidai Kreivame Veidrodyje.

Eilėraščių poetas išsako save, savo išgyvenimus, atveria sielos gelmes.

K. Milkovaičio eilėraščius lengva skaityti, nes jis neseka modernųjų poetų pavyzdžiu. Tikiu, kad naujoji Karolio Milkovaičio poezijos knyga "Saulėtekių Upės" ras šaulių knygų lentynose tinkamą vietą. Autoriui gražiausi linkėjimai dirbti ir kurti.

Minint Lietuvos Nepriklausomybę organizacijų vėliavos su palyda Šv. Kazimiero parapijos kieme, Los Angeles, 1984 m. vasario 19 d. I eilė, iš k. į d.: Ona Markroft, Ona Orlovienė, El. Mikelionienė, Ant. Mikalajūnas, Kaz. Rakūnas, skautas, ALTO pirm. Ant. Mažeika ir naujas "Ramošės" sk. pirm. Vl. Šimoliūnas. II eilė: g. š. Kaz. Karuža, Kostas Naudzius, Alf. Jakubėnas, š. kp. pirm. J. Pažėra, plk. J. Andrašūnas, J. Spirauskas ir kiti. L. Kanto nuotr.

— Švedai kariuomenės ir civilinės apsaugos dalinius aprūpino rankiniais P-300 radijo telefonais tarp 68 ir 470 megaherzų bangomis. P-300 sveria apie 700 gramų, su priedine 180 gr. baterija, 5 wattų galingumo, 14-kai valandų naudojimui prieš minus 30 iki plus 70 laipsnių C temperatūros.

— Didesnį kiekį Ikv-103 prieštankinių raketinių pabūklų švedai perkonstruavo pritaikydami juos taip pat ir priešlėktuvinei apsaugai su specialiu radaro sekimo iki 10 km atstumo ir pabūklo valdymo įrengimais. Dalis naujų raketinių priešlėktuvinių-prieštankinių pabūklų įrengta priešlėktuvinės apsaugos M-113 šarvuotiuose.

— 25 amerikiečių bendrovės pasirašė su Izraeliu \$1.5 bilijono sumos sutartį atsarginių dalių ir pagalbinių priemonių gamybai turimiems "Levi" naikintuvams, kuriuos gaminasi patys žydai.

— 1966 metais amerikiečiai pagamino 40 mm granatų svaidytoją MK-19 pritaikytą upių laivams pakrančių apsaugai pietrytinėje Azijoje. 1983 metais MK-19 buvo perkonstruotas su beveik per pusę mažiau dalių, oru aušinamas, automatinis, 40 mm trijų rūšių sviediniais (MM-383, M-384 ir M-430). 2200 metrų atstume sviedinys M-430 pramuša 2 colių šarvą ir 16 pėdų spinduliu kauna gyvąją jėgą. MK-19 gali būti įrengtas ir vežiamas ant ketvirčio tonos M-151 sunkvežimių platformų, skirtų karo policijos daliniuose.

— Ryšiai, žvalgybai ir užnugario apsaugai-patruliavimui sunkiai prieinamų vietų, amerikiečiai sudarė motociklistų dalinius.

— Naujai pagamintas amerikiečių LH-83 laserių atstumų matuotojas iki 6000 m. atstumo su galima 5 metrų paklaida; su el. baterija sveria apie 2 kg, bus naudojamas lengvų ginklų daliniams ir tiesioginės pėstininkų paramos artilerijos sekimo ir ugnies vadavimo daliniuose.

— Bandomas pagerintas M-1 "Abrams" tipo tankas M-1E1, su 120 mm XM-256 pabūklu su savimi turinčiu 800 įvairių paskirčių sviedinių ir padidinta prieškrituline, chemine ir biologine apsauga, didesnio atsparumo šarvais, didesne šarvų pramušimo jėga, skirtingu tanko vidaus išplanavimu, pagerintais elektroniniais įrengimais.

— Eilė amerikiečių firmų turi karines sutartis gaminti "LOT" — Stealth (Low Observerable Technology) lėktuvui ir jo ginklavimui dalis, gi "Lockhead" ir "Northrop" bendrovės turi sutartis pagaminti dviejų tokių taktinių lėktuvų prototipus pirmiausiems bandymams su be-pilotiniais lėktuvo valdymo įrengi-

mais, vėlesnius — pilotų valdomus. "LOT" skirtingas nuo kitų savo vidine struktūra ir išore, specialiu lėktuvo paviršiaus padengimu, kuris "sugeria" radaro bangas, dėl to radaro sekimu nepastebimas, skirtingu ginklavimu. Po pirmųjų "LOT" naikintuvų bandymų pritaikytų taktiniams veiksams, bus pradėti gaminti "LOT" bombonešiai, panašūs į turimus strateginius B-1 (B-1 bombonešių padengimas "nematoma" medžiaga buvo numatytas jų bandymų metu 1978 metais, bet dėl aukštos kainos nuo to buvo atsisakyta). "LOT" naikintuvo planai buvo pradėti 1980 m. pabaigoje, gi lėktuvo padengimas "nematoma" medžiaga buvo sėkmingai išbandytas 1982 m. Sekančio dešimtmečio bėgyje "nematomi" kariniai lėktuvai bus naudojami ginklavime žemėje, ore ir vandenyse.

— 1984 m. rusų ginklavime bus pagerintos SS-NX-21 skraidančios raketos (cruise missiles), tolianaša 2400 km, branduoliniais užtaisais 200 kilotonų galin-gumo. Pagal Londono laikraštį "Jane's Defense", SS-NX-21 buvo pagaminta pagal aplinkiniu keliu iš Vakarų gautas mikroelektroninės konstrukcijos žinias, ir jos labai panašios į amerikiečių gamybos "Tomahawk" raketas. SS-NX-21 gali būti laidomos nuo šešiaračių motorizuotų platformų, povandeninių laivų ir lėktuvų.

— Iš "sandėliavimo" išimtus keturis ankstyvesnės gamybos drednautus (dideli šarvuoti kovos laivai): "New Jersey", "Iowa", "Missouri" ir "Wisconsin", amerikiečiai atnaujina ir pritaiko jiems modernias priemones bei ginklavimą. "New Jersey" jau yra tarnyboje su priedinėmis aštuoniomis "Tomahawk" raketų baterijomis po keturias raketas kiekvienoje ir "Harpoon" raketų laidytojais, atnaujinti 16 colių turėti pabūklai ir įrengtos priešlėktuvinės "Vulcan-Phalanx 20" baterijos. Laivo greitis — 30 mazgų. "New Jersey" 1983 m. rugpjūčio m. buvo pasiųstas lėktuvnešio "Ranger" palydai į Centrinės Amerikos sritį ir sekančio mėn. 23 d. atplaukė į Lebanono sritį, kur

prisijungė prie šeštojo laivyno lėktuvnešio "Eisenhower". "New Jersey" su trečiuoju laivynu dalyvavo II Pas. kare Ramiąjam vandenyne ir 1968 - 69 Vietnamo veiksmuose.

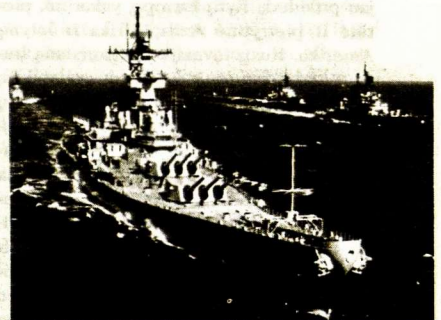
— Šveicarų bendrovė "Pilatus" 1983 m. gegužės m. per Škotiją, Grenlandiją ir Kanadą atskraidino amerikiečiams bandymui pirmą PC-7 turbo-sprausminį lakūnų apmokymui lėktuvą. Kelionė truko 4 dienas ir 22 valandas. Bandymams pavykus amerikiečiai užsakys PC-7 lėktuvų su atatinkamomis pataisomis didesnį kiekį. PC-7 pagalba galima greičiau parengti įvairių karinių lėktuvų pilotus, kurie atėję kariuomenėn dažniausiai neturi pradinio apmokymo.

— Šveicarai užpirko Vakarų Vokietijoje apie 500 "Leopard II" tankų (vietoje numatytų pirkti pas amerikiečius M-1 "Abrams" su 105 mm patranka), nes "Leopard II" tanko 150 mm pabūklas gali pramušti rusų T-72 ir T-80 tankų šarvus ir yra pigesnis už M-1.

— Turakai, trijų metų laikotarpyje, nupirks iš amerikiečių 160 naikintuvų F-16, pakeitimui turimų senesnio tipo.

— Amerikiečių karo aviacijos planavimo skyrius, apjungęs NASA, SAC (Strategic Air Command), TAC (Tactical Air Com.) ir laivyno aviacijos atstovus, ruošia planus erdvių naikintuvų gamybai, kurie galės kilti ir leistis panašiai kaip kiti lėktuvai, skraidyti Žemės atmosfero-

"New Jersey" tarnyboje

je ir virš jos — erdvėje. Su šiandienine technologija ir žiniomis tokia "fantazija" yra galima ir tikimasi sekančiame dešimtmetyje tokie lėktuvai bus praktiškai naudojami. Planuojami naikintuvai bus varomi kieto kuro deriniu su skystu vandeniliu, arba kuria nors kitokia medžiaga; bendras jų kilimo svoris apie 250 tonų (su pilnais kuro tankais ir ginklavimo apkrovimu); palyginimui erdvių lėktuvus "Columbia" su kuro tankais sveria apie 2300 tonų, bombonešiai B-52 ir B-1B sveria apie 250 tonų kiekvienas, naikintuvai F-15 — apie 34 tonas ir F-16 — apie 18 tonų. Erdvių naikintuvai galės būti laikomi parengtyje ir esant reikalui, be ypatingų parengimų, su uždaviniu galės pakilti nuo bet kurio lėktuvų kilimo tako ir ten pat, arba kuriam nors kitame rūsileisti.

Amerikiečių firmos "Boeing", "Lockhead", "General Dynamics" ir "Rockwell" turi sutartis paruošti pradinis erdvių lėktuvo planus ir pirmieji modeliai su reikiama apikairiavimais yra patiekti karo aviacijos planavimo skyriui pradinėms studijoms. Šalia lėktuvo struktūros bus studijuojamos galimybės ir naujiems ginklams.

— Amerikietis ats. gen. H. H. Howze spaudoje pareiškė, kad kai NATO valstybės ruošiasi gynybai prieš rusų puolimą Europoje, yra galimybė, kad rusai yra jau pakelyje perimti Europą į savo rankas (kontrolėn) be karo rizikos, arba branduolinių ginklų panaudojimo, nes juk yra akivaizdu, kad rusai puola Vakarų Europos sąjungininkus, grąšina Europai ir Japonijai paglemžti Vidurinius Rytus su gyvbiniais žemės alyvos ištekliais, priedaugoje komunizmo plėtros pasaulyje. Tam tikslui nuolatos didina karines jėgas, ne tam kaip skelbia, "apsigynimui nuo J.A.V. agresijos"; Sovietų Sąjungos vadai pakartotinai pareiškia, kad komunizmas turi pasaulyje vyrauti ir tai atsiekti reikia naudoti ginklus, arba ginklais paremtus grasinimus. Žvelgiant į pasaulio žemėlapi sėkminga komunizmo plėtra aiškiai matosi: tuoj po II Pas. karo buvo Sovietų Sąjunga ir Rytų Mongolija, dabar jau prisideda Rytų Europa, vakarinė, pietinė ir pietrytinė Azija, Afrika ir lotynų Amerika. Rusų invazija į Afganistaną buvo ne dėl pavojaus iš kurdų valstybės, bet kaip reikalinga pakopa Vidurio Rytų kontrolėn, po Afganistano sekančiu tikslu užimti Iraną, kad ten "išlaikys pastovią taiką." Rusai intensyviai gerina esamus ir tiesia naujus strateginius kelius, plečia esamus ir stato naujus aerodromus Afganistane ir jo aplinkoje; Afganistane 35 vietose įrengti priešlėktuvinės apsaugos punktai, nors Afganistano laisvės kovotojai dar nei vieno lėktuvo

neturi. Irano užėmimas rusams atidarys kelią į neužsalančius uostus iš kurių galės kontroliuoti Persų įlanką ir naftos transportus iš jos. Iš Irano aerodromų rusų lėktuvams bus lengva pasiekti visas Arabijos pusiasalio vietas. Tada rusai galės padiktuoti Europos valstybėms, Japonijai ir J.A.V. bendradarbiauti su Sovietų Sąjunga pagal rusų nuostatus.

Gen. H. Howze siūlo visoms nekomunistinėms valstybėms neatidėliojant visupusiškai paremti Afganistano laisvės kovotojus, taip pat ir Pakistaną, kuris dalyvauja tiesioginėje Afganistano laisvės kovotojų paramoje ir globoja jų pabėgėlius, be to, yra Vakarų valstybių sąjungininkas; kad tuo būdu būtų išmušta iš pė rusų kojų pakopa sekančiam, Vakarų valstybėms pražūtingam žingsniui.

AFGANISTANAS

1983 m. birželio m. 16 d. rusų armijos kareivis, 19 metų amžiaus Nikolai Ryžkov, perbėgo pas Afganistano laisvės kovotojus; iš ten, Tarptautinio Gelbėjimo Komiteto rūpestiniu, buvo pergabentas į J.A.V. Korespondentas jis pareiškė, kad buvo priešingas sovietų elgesiui su Afganistano civiliais gyventojais, beato-dairinį naikinimą jų gyvenviečių ir turto. Pas sukilėlius tuo metu, buvę 85 rusų kareiviai pabėgėliai, kurie tikisi tuo pačiu keliu pasiekti J.A.V. Jeigu būtų galimybės tai iš raudonosios armijos bėgtų tūkstančiais, pareiškė Ryžkovas.

Spaudos žiniomis, paskutinių 4 metų laikotarpyje Afganistano gyventojų sanitarinė padėtis pablogėjo iki neišvairduojamo lygio, labai bloga mityba, ypatingai miestuose; kas trečias afganistanietis serga tuberkulioze, beveik kas antras kūdikis miršta nuo tymų, maliarija pasiekė epideminę lygį. Anglų televizijos žiniomis praeitį metų pabaigoje Afganistano laisvės kovotojai paėmė į nelaisvę 18 sovietų karių, kuriuos bandė iškeisti į kalėjimuose laikomus afganistaniečius-kovotojus, tačiau rusai tai padaryti atsisakė. Shewaki apylinkėje partizanai sušaudė 22 civilius afganistaniečius, bendradarbiavusius su komunistine valdžia ir sovietų kariuomene. Visame krašte partizanai bando trukdyti elektros gamybą ir jos tiekimą miestams kur yra rusų igulos; ardo elektros linijas einančias į Kabulą, Heretą, Mazar ir kt., naikinami skysto kuro sandėliai, transporto sunkvežimiai — cisternos, todėl stokojant energijai žiemoms metu miestų gyventojams ir rusų iguloms susidaro daug sunkumų.

1983 m. pabaigoje 12 mylių į šiaurės vakarus nuo Kabulo, kautynėse su partizanais prie Paghman sovietai neteko 150 žvusių, 7 tankų ir 2 pėstininkų šarvuo-

Afganistano pabėgėlių stovyklės Pakistane

čių. Tuo pačiu laiku 45 Islamo Tautų Konferencija Casablankoje, Maroke pasmerkė rusus dėl Afganistano užėmimo ir brutalių laikysenos gyventojų atžvilgiu. Po 1978 metų balandžio m. perversmo Kabule perimant valdžią marksistams ir N.M. Taraki paskyrus prezidentu, Afganistanas buvo iš Islamo Konferencijos išskirtas (vėliau Taraki pakeitė H. Aminu, gi su 1979 m. gruodžio m. 24 d. sovietų okupacija prezidentu buvo paskirtas B. Karmal).

Kabulo radio pranešimu, 1983 m. rudenį, prie Helmand buvo užklupta partizanų stovykla; grobio paimta 7000 minosvaizdžių minų, 350 prieštankinių ir virš 560 kitokių minų, 170 rankinių granatų ir 52,000 šovinių; kautynėse žuvo 90 partizanų (?).

Is įvairių šaltinių surinktais duomenimis (pagal U.S. News), keturių metų Afganistano okupacijos laikotarpyje kovose su laisvės kovotojais sovietai neteko apie 17,000 kovotojų, buvo numušta apie 700 lėktuvų — dėl tokių nuostolių lėktuvais rusai sumažino oro jėgų modernizavimą Europoje.

Kalbant apie virš 4 metų užtrukusį Afganistano laisvės kovotojų ginkluotą priešinimąsi sovietiniams okupantams, pravertu paminėti afganistaniečių užnugarį — Pakistaną, kuriame randama priebėga ir visokeriopa pagalba pabėgėliams ir kovojantiems partizanams. Amerikietis korespondentas T. Szulc lankęsis Pakistane ir matęs ten esamą afganistaniečių būklę patiekia kai kurių patyrimu. Nuo 1979 m. gruodžio m. iki šiol vien šiaurinėje Pakistano provincijoje Peshware, kuri yra Afganistano pasienyje, yra apie 60 stovyklų su afganistaniečiais pabėgėliais, kurių iš viso Pakistane priskaitoma virš 3 milijonų — apie penktadalis visų Afganistano gyventojų. Jie yra aprūpinami Pakistano dabartinės vyriausybės su nezy-

mia pagelba iš kai kurių Vakarų valstybių. Kacha Garhi stovykloje telkiasi daug laisvės kovotojų, kur pailsėję, arba apmokytą organizuoti su ginklais vyksta į Afganistaną trims, arba šešioms mėnesiams pakeisti, arba papildyti kovojančius partizanus. Į šią stovyklą atvyksta partizanai iš Afganistano organizaciniais pasitarimams, poilsui, arba sužeistų bei ligonių gydymui. Virš pabėgėlių stovyklų Peshawaro rajone dažnai skraido sovietų lėktuvai ir kartais stovyklą bombarduoja (1983 m. rugsėjo m.). Stovyklose pabėgėliai tėvai moko savo vaikus ruošti kovai už Afganistano išlaisvinimą, už žemę kuri priklauso jiems. Sužeisti ar sergantys pabėgėliai Pakistano ligoninėse gydomi ir globojami be jokių klausimų.

Afganistano laisvės kovotojai ginklų ir aprūpinimo papildymus daugiausiai gauna per Pakistaną iš Kinijos, Egipto, Saudi Arabijos, Izraelio (daugiausiai rusiškus ginklus atimtus iš Sirijos ir praeitų karų su Egiptu) ir kt.; įvairiais būdais gaunama parama ir iš kitų Vakarų valstybių, be kurių partizaniniai veiksmai Afganistano laisvės kovotojams būtų daug mažiau veiksmingi. Didelis trūkumas, tačiau pastebi korespondentas, tai stoka priešlėktuvinių raketų kovai prieš šarvuotus helikopterius ir naikintuvus. Pakistano vyriausybė remia Afganistano laisvės kovotojus, nes dabartinio prezidento Zia pareiškimu — „Šiandien Afganistanas, rytoį gali būti Pakistanas“, nes Pakistaną iš rytų grąšina sovietų sąjungininkė Indija, iš vakarų sovietų prietiltis į Persų įlanką Afganistane, gi Pakistano provincija Beludžistanas (su kuriu Sovietų Sąjunga yra padariusi 1920 metais tarpusavio pagalbos sutartį, kuri iki šiol nepakeista) yra slenkstis į Persijos įlankos prieigą. Su Afganistano okupacija Beludžistano provincijoje prasidėjo neramumai, priešvyriausybines demonstracijas. 1983 m. rugpjūčio m. Sind provincijoje prasidėjo demonstracijos, užsitęsios iki lapkričio m., vietomis buvo deginamos amerikiečių vėliavos (1979 m. Pakistano sostinėje Islambade buvo sugedinta amerikiečių atstovybė). Neramumai remia nedraugiškos kaimyninės valstybės tikslu sutrukdyti demokratinės santvarkos atstatymą Pakistane ir sutabdyti priglobstį ir paramą Afganistano laisvės kovotojams. Amerikiečių pagelba Pakistanui kreditais ir ginklais yra šykšti, nes dėl minėtų neramumų, kurie nemažėja, nuo 1977 metų tebėra karo stovis, dėl to Vašingtonas į Pakistano vyriausybę žiūri nepalankiai nors Pakistane spauda nekontroliuojama, ministrai turi duoti atsakomybę pakistaniečių rinktai tarybai.

Korespondentas Szulc baigia įspūdžius

mintimi, kad Vakarų valstybės, jų pačių labui, privalo padėti Pakistanui išsilaikyti prieš sovietinį spaudimą, tuo pačiu padedant ir Afganistano laisvės kovotojams.

MOKSLAS IR TECHNIKA

Naujas atomų skaldytojas

1983 m. liepos m. 3 d. „Fermi“ laboratorija Batavijoje, Illinois, išbandė galingiausią pasaulyje atomų skaldytoją „Tevatroną“ (trilijonų elektron voltų), pasiekusį 512 bilijonų el. v. „Tevatrone“ atomų protonai, beveik šviesos greičiu „vejami“ tūkstančio didelio galin-gumo el. magnetų, keturių mylių apskritimo tuneliu. Atsimušę į pakelyje „išmes-tus“ pastovius atomus, jie sudūžta į mažesnes už protoną subatomines „dulkes“ kurių savybės fizikai tyrinėja. Mag-netai šaldomi kelių laipsnių virš abso-liutaus nulio temperatūroje, todėl neturi elektros srovei varžos, tas įgalina nau-doti mažiau energijos, arba pakelti di-desnę įtampą. Minėtu „Tevatronu“ mokslininkai numato pasiekti 800 bilijonų ir 1 trilijono e.v. įtampą, kurioje tikimasi susmulkinti iki mažiausių subatominių da-lelių.

Nauji atradimai Visatoje

1983 m. sausio 25 d. Žemės orbiton buvo iškeltas infra-raudonų spindulių teleskopas (galintis pastebėti futbolo kamuolį žaidėjų tarpe Los Angeles stadijone būdamas virš New Yorko), iki tų pa-čių metų lapkričio mėn. „pririnko“ iš Visatos tiek žinių, kad mokslininkams pa-kaks bent dešimtmečiui darbo performu-uoti astronomijos knygas ir sudaryti naują Visatos vaizdą. Tarp daugelio kitų atradimų, paminėtina keli įdomesni: Pa-sterbėtas naujas asteroidas arba sugedusi maža planeta 9 milijonų mylių atstu saulės orbitoje (arčiau negu planeta Mer-kuras — 36 mil. mylių). Trys didelės kosminių debesų formacijos susidarė, su-sidūrus milijonams asteroidų tarp Marso ir Jupiterio planetų. Paukščių Tako galak-tikoje iš tarpžvaigždinių kosminių dul-kių ir dujų „gimsta“ viena žvaigždė laikotarpyje Žemės vienu metų. Atrasta, kad apie 50 žvaigždžių yra supamos sto-rų kosminių dujų ir dulkių debesų, iš kurių susidarauja naujos planetos. Mūsi-kėje galaktikoje yra pastebėtos penkios naujos kometos; spėjama, kad jų dar mi-lijonai „skraido“ tarpžvaigždinėje erdvėje. Užregistruota apie 80 galaktikų ku-rios išspinduliuoja 50 kartų daugiau infra-raudonų spindulių negu matomos šviesos spinduliu.

Apgailestaujama, kad 1984 metų kovo mėnesyje erdvių teleskopas Žemės orbi-toje turės baigti savo „tarnybą“, nes baigsis skysto helijaus ištekliai, kuriais šaldo svarbius teleskopo įrengimus; (pla-čiau žiūr. 1983 m. „Karys“ 5 Nr., 232 pslp.)

Nauji „čipsai“

Amerikiečiai atrado būdą pagaminti pagrindines elektroninių įrengimų dalis (chips), kurių pagelbą bus dešimtį kartų pagerinti įvairūs elektroniniai įrengimai (ryšių, kompiūteriai ir pan.); jie naudos daug mažiau energijos, yra mažesnio dy-džio ir svorio, atsparūs išoriniams (jam-ing) kliudymams, greičiau atliks veiks-mus, yra mažiau galimybių jų gedimams, bus pigesni ir bus galima juos pritaiky-ti platesniam naudojimui. Tas ypatingai svarbu turėti parankias ir patikimas prie-mones ryšiui tarp dalinių ir galbūt net tarpe pavienių kovotojų (pav. kaip laik-rodį ant rankos).

Gydytojas „Laseris“

Stanfordo Universiteto klinikose pirmą kartą „argono laseriu“ buvo pravalyti riebalai užaugę kraujui indai; po tokios operacijos pacientas sekančią dieną iš ligoninės išvyko namo.

Dažnai atsitinka (ypatingai pagyvenu-siem žmonėms), kad pagrindinius kraujo indus užblokuoja riebalinės medžiagos, tokiu būdu sumažinama, arba net sustab-doma kraujo apytaka; tam išvengti daro-mos operacijos pakeičiant kraujo indus, arba juos pravalant. Laserio spinduliais riebalų telkiniai kraujo induose (širdies imtinai) išstarpinami, neatidarant pačių kraujo indų. Pavyzdžiui, Stanfordo klini-kose dėl kraujo indų užsikimšimo buvo ruo-šiama operacija nupiauti pacientui koją, nes ankstyvesnė operacija nepagelbėjo; panaudojus argono laserį, susitelkę rieba-lai buvo išstipinti ir sekančią dieną ligo-nis galėjo vykti į namus.

Argono laseriu buvo pagydyta sužalo-ta akies retina.

Yra atveju, kad kraujo indų atsparu-mas dėl kurių nors priežasčių susilpnėja, jie trūksta ir įvyksta kraujo išsiliejim-as, tai ypatingai pavojinga jei taip at-sitinka smegenyse. Kraujo indų susilpnė-jusias vietas gydyti naudojamas van-denilio atomų protonų srautas, kuriuo „švitinama“ susilpnėjusi kraujo indo vieta. Po kurio laiko susilpnėję kraujo indo sienelės atsistato, sustiprėja, kraujo išsiliejimo pavojus pašalinamas, išven-giama sunkios ir sudėtingos operacijos. Šiuo metodu Massachusetts ligoninėje buvo sėkmingai pagydyti apie 75 ligonys.

KLAIPĖDOS ATVADAVIMO UŽKULISIAI

“Laisvosios Lietuvos” Mažajai Lietuvai skirtam priede “Lietuvos Pajūris” 1984 m. sausio mėn. buvo išspausdintas nepasirašyto autoriaus straipsnis “Jis mėgino sustabdyti eigą”, kuriame pateikiama iki šiol mažai kam žinomų nuotrupų iš rengimosi Klaipėdą atva-duoti.

Kaip žinome, I Didžiam karui pasibaigus, Klaipėdos kraštas buvo atskirtas nuo Vokietijos ir pavestas prižiūrėti Santarvės valstybėm (D. Britanijai, Prancūzijai, Italijai ir Japonijai), kurios savo ruožtu tą kraštą pavedė valdyti Prancūzijai. Prancūzija paskyrė Klaipėdos krašto komisarą, kuris 1920 m. įvedė iš vietos gyventojų sudarytą direktoriją. Jos pirmininku buvo paskirtas Klaipėdos krašto dvarininkas, politiniais sumetimais dėjėsis lietuviu, organizavęs lietuvių draugijas, atstovavęs Prūsijos lietuvius Vokietijos reichstage ir pasirašinęs atsakinguju redaktorium kaizerinės Vokietijos okupacinių organų leisto lietuviams skirto laikraščio “Dabartis” dr. Vilhelmas Steputat, kuris savo metu net ir pavardę sulie-tuvintai pasirašinėdavęs Steputaitis. Jo dėjimasis lietuviu, kaip matysime vėliau, buvo grynai dėl politinių iš-skaičiavimų.

1923 m. sausio mėn. vidury Klaipėdos uosto statybos įstaiga gavo direktorijos pirmininko Steputat pasirašytą laišką, reikalaujantį tam tikrą dieną pasiūsti į Nemuno ištaką Skirvytę prie sienos su Vokietija vieną įstaigai priklausantį laivą direktorijos pirm-kui į Klaipėdą atgabenti. Uosto statybos įstai-gos direktorius tuo metu sirgo, todėl šio uždavinio vykdymas atiteko įstai-gos direktoriaus pavaduotojui, statybų inspek-toriui H. Lucke. Jis šiam uždaviniui nutarė paimti geriausią turimą uosto ledlaužį “Zschintzsch” su jo kapitonu Bunowitz. Temperatūra tuo metu buvusi 0° C. Ledlaužis, paplaukęs Kuršių marėmis, įsuko į Karaliaus Vilhelmo kanalą ir leidosi Stariškės kryptimi ir dar prieš sutemstant pasiekė sutartą vietą Skirvytės krante. Kitos dienos rytą temperatūra nukrito iki 3° C, ir upėje pasirodė plūduriuojantieji ledo gabalai. Priešpiet patvinusiose pievose buvo pa-stebėtas burinis laivelis su žmonėmis. Burlaiviui pasiekus ledlaužį, iš jo išlipo direktorijos pirmininkas Steputat ir Klai-pėdos miesto dantų gydytojas Hahn, kuris su šunim buvo išvykęs medžioti. Tas burlaivis buvo pastatytas taip, kad galėjo plaukti vandeniu ir čiuožti ledo paviršiumi.

Direktorijos pirmininkas tuoj pat pa-

reikalavo plaukti atgal į Klaipėdą ir ne kanalu, bet Kuršių mariomis. Beplaukiant dr. Steput pasipasakoja, kad jis buvo išvykęs daryti žygių, kad lietuvių ruošiamas prieš Klaipėdos kraštą puolimas būtų kurio nors būdu sutrukdytas. Esą žemaičiai šiuo metu yra apsupę Klaipėdą ir pats kanalas yra jau jų žinioj, todėl juo plaukti būtų neatsargu, nes visi galėtume patekti į jų rankas. Esą direktorijos pirmininkas prieš kelias savaites žinojęs, kas vyks Klaipėdos krašte, nes jis turėjęs žmonių, kurie jį informavę apie Kauno (ne Lietuvos, K.J.) vyriausybės planus panaudoti jėgą. Esą tam reikalui yra panaudoti tikri kariuomenės kariai, tik apvilkti civiliniais rūbais.

Tad dr. Steputat, vos tik patyręs apie Kauno valdžios planus, ieškojo būdų tam pasipriešinti. Remtis alijantais jam atrodė per vėlu, nes alijantai, žinodami apie lietuvių planus, jokių priemonių prieš tai nesiėmę. Todėl jis nutaręs pasitikėti tik savomis, t.y. klai-pėdiečių jėgomis. Jis pažinojęs Tilžėj gyvenantį kaizerinės Vokietijos armijos kapitoną Ammon, kuris Pirmajam Pasauliniam karui pasibaigus, buvo gyvenęs Pabaltijy ir buvo suorganizavęs savanorių būrį ir siekęs susikurti čia savo laimę. Esą jis ir dabar palaikęs santykius su savo buvusiais vyrais ir turįs pasislėpęs ginklų. Tad dr. Steputat nebūtų didesnio malonumo, kaip, pasinaudojus jo vyrais, pasiūsti lietuvius namo. Ammon tam reikalui jau buvo suorganizavęs būrį savo vyrų su dviem minosvaidžiais, ir dabar buvo likę tik aptarti paskutines smulkmenas. Tam reikalui Steputat ir buvo nuvykęs į Tilžę. Nujausdamas, kad normaliais keliais jis jau negalėsias grįžti į Klaipėdą, iš Uosto valdybos pasirūpinęs gauti laivą.

Steputat besitariant su Ammon, pas Ammon atvykęs Tilžės miesto parei-gūnas ir atnešęs Tilžės vyr. burmistro laišką, kuriame burmistras tvirtino turįs

Rytprūsių vyriausybės prezidento įsakymą, kad Steputat tuojau prisistatytų Berlyno vidaus reikalų ministeriui.

Kitą dieną jis ir nuvykęs į Berlyną ir prisistatęs vidaus reikalų ministeriui. Ministeris jam atskleidęs, kad žinąs viską apie Steputat ir Ammon planus, bet tvirtai pareiškęs, kad Vokietijos vyriausybė šiem planam visai nepritarianti. Ministeris taip pat davęs suprasti, kad nepaklausius būsią imamas ypatingų priemonių prieš plano vykdytojus, t.y. Steputat ir Ammon. Su tokiom žiniom grįžęs pas Ammon į Tilžę, ir abu nutarę pradėtus planus nutraukti. Steputat dar galvojęs kreiptis pas alijantus, nes jie pagal sutartį yra įsipareigoję Klaipėdos kraštą globoti, ir dėlto skubėjo grįžti į Klaipėdą.

Dr. Steputat buvo tuo metu pasitraukęs į pensiją, kaip Gumbinės srities valdžios patarėjas, o anksčiau buvo buvęs Tilžės lietuvių dragūnų pulko ritmeisteriu, arba kapitonu, ir taip pat gaudavo pensiją. Šių pensijų atėmimas jam nepakeliamos naštos nesudarytų, nes jis turįs 2000 margų Rokelių dvarą. Bet karo metu jis buvo Šveicarijoj ir dirbo vokiečių kontržvalgyboj prieš prancūzus. Todėl Reicho vyriausybei užtektų painformuoti apie tai prancūzų valdžią Klaipėdoje, kad su dr. Steputat būtų susitvarkyta.

Grįžtant į Klaipėdą, Steputat pasiūlymu buvo sustota Juodkrantėj ir užsukta į Kurischer Hof viešbutį, kurio savininke buvo Gudatienė. Čia jie atrado susirinkusią visą Klaipėdos miesto diduomenę, pabėgusią iš lietuvių apsupto Klaipėdos.

Susirinkusieji apspito netikėtai pas juos atsiradusį direktorijos pirmininką ir apipylė jį klausimais, ką jis manąs daryti. Steputat papasakojęs, kad jis numatąs grįžti į Klaipėdą ir priminti prancūzų karinei valdžiai, kad ji yra pasizadėjusi Kraštą globoti ir ginti. Bet jam reikią, kad su juo vyktų bent 15 įtakingesnių klai-pėdiečių prancūzams įrodyti, jog jo veiksmus remia ir kiti Klaipėdos krašto gyventojai.

Netrukus direktorijos pirmininkas su 15 atstovų išvyko tuo pačiu laivu į Klaipėdą. Kuršių marėse prie Klaipėdos stovėjęs prancūzų šarvuotis Oise, kuriame buvo apsisotęs ir Klaipėdos krašto prefektas Petisne su savo bendradarbiais. Laivas sustojo prie šarvuotio, ir po kurio laiko Steputat buvo pakvietas vienas į šarvuotį. Grįžęs iš pasitarimo su Petisne, Steputat atstovus painformavęs, kad prancūzai yra nutarę miestą ginti ir kad Petisne yra pareikalavęs pastiprinimų, o, kol jie atvyks, Klaipėdos miestui ginti gali būti orga-

ATSIŪSTA PAMINĖTI

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA, No. 59. August 15, 1983. (American Publication November 1, 1983). 72 psl. brošiūra su iliustr. Vertė kun. K. Pugevičius, red. Marian Skabeikis, išleido Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America. 1983. **Kotryna Grigaitytė**, TYLOS DOVANA. Lyrika, 86 psl. Viršelis ir iliustracijos — Pauliaus Jurkaus. Išleido "Darbininkas", išspausdino Pranciškonų spaustuvė — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, 1983 m. Knygelė su aplanku.

LAISVĖS BESIEKIANT, LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SĄJUNGOS ĮNAŠAS Į ANTINACINĘ REZISTENCIJĄ. Išleido LLKS Išeivijoje, Čikaga, 1983 m. Viršelis ir iliustracijos Vlado Vijeikio. Turinyje šie autoriai: **Povilas Žičkus, Algirdas Vokietaitis ir Vladas Žilinskas**. Knyga 408 psl., iliustruota ir kietais viršeliais, nepaprastai reikšmingas įnašas į kovos dėl laisvės leidinių eilę. Knyga gaunama pas platintojus ir s-gos išdininą adresu: Jonas Vasys, 132 Rosemar Rd., Dedham, MA 02026.

PAS KĄ ŽIEDAS ŽYDI

Antroji Eglės (Juodvalkytės) Juodvalkės poezijos knyga. Pirmoji, **Jei tu mane paliesi vardu**, išleista Čikagoje, 1972 m. Šioji antroji, daugiau dešimties metų nutolyje nuo pirmosios, savo turiniu ir eilėdara yra autorei būdingo eiliavimo bei mintijimo tęstinumas, daugiau subrandintas, daugiau suprantamas šio kio eiliavimo mėgėjams ir daugiau nesuprantamas kitokios poezijos mėgėjų, o vienok yra apie ką mąstyti ją skaitant, kažko ilgėtis jos išbėgėjime ir ko tai linkėti ateičiai.

Viena gera, neišimokslinus moterėlė

iš okupuotos Lietuvos viešėjusi kelias savaites čia pas seserį, dabar susirašinėjant tokia nuostabiai įdomi savo paprastuose, o drauge tokiuose turininguose ir viską išskančiuose laišku vaizduose, kartą, atsakydama į užuominą, kad jos laišku prilygsta Žemaitės raštams, kukliai atsakė: "Vaikeli, kad aš nežinau nei taškų, nei kablelių, nei jokių nosinių kur juos dėti, kur aš prilygsiu Žemaitėi..." Buvo jai atsakyta, kad taškus ir kablelius skaitydami patys mintimis susidedame, o turinys ir išsireiškimai yra nuostabaus vaizdingumo, nuoširdumo ir išsakymo savaimingas kūrinys, kuris taip neinuotai tikras ir nedirbtinai pasigėrėtinas. Jos dukrelė, jau žinanti taškus ir kablelius, pedagogė, nesusugeba tokio žavėsio į laišku sudėti, tad ir rašinėjamasi su motina.

Šios knygos autorė įsibėgėja be pavadinimų, be pradžios, ar pabaigos, tik eiliuoti eiliuoti išgyvenimą, jausmą, paslaptį, geismą... ir juo toliau, tuo drąsiau atrandamos biologinės žmogaus kūno dalys, kaip anuo metu B. Pūkelevičiūtės anam metui per drąsioj poezijoj, kuri ne labai ir prigijo, atsiranda paukštės su snapais, kurias reikia laikyti, kad neišlėktų. Na gi ir Jasmantas, remdamasis Giesmių Giesme, giedoją apie pusmergę seserį, kuri dar to, ar ano neturi — ką teks pasakyti piršiams. Taip išeina, kad biologinė tematika artima ir priimtina, kuri čia autorės labai paslaptinai užmaskuota ir veik pasislepianti įmantriame žodgingume. Anuomet buvo labai populiaru Nobelio laureatė Mistral, o šiais laikais jau nueinama toliau į bedugnes, už kurias, neiškentusi be atsigrįžimo, angelui šeimą gelbstint, Loto žmona liko stovėti amžiams druskos stulpu ant išsigelbėjimo kelio, bibliiniais, ar priešbibliniais, prieškrikščioniškais, aišku, amžiais.

Šie laikai nevaržomi jokių varžtų ir todėl ir lietuviškoj raštijoj pasirodo ne mažai drįstančio jaunimo kūrybos perėjusios per maldingų žurnalų ar leidyklų rankas.

Autorės baigminis Marelės Pasaulis, pagal okupuotos Lietuvos poeto Marcelijaus Martinaičio Kukutį su jo kumelaite, čia pereina maždaug visus dabartinės Lietuvos išgyvenimus, pradėdant kovų, žuvimo ir trėmimų košmaru, iki šiuolaikinio šokio ant virvučių. Ji savaip išliekanti, užsigrūdiniusi, labai ištvėringa, nuostabaus išlikimo Marelė, išdrįstanti laukti sugrįžtančios iš tremties, nesugebėjusios užsimaskuoti jaunystės atšargumu, dėdės dukters Nijolės. Sugrįžtančios iš tremties, iš Sibiry, iš kalėjimų, kurie iki šiol darosi rafinuotesni ir sunkesni.

Jei autorės ši knyga būtų su pradžia, su pavadinimais, su kableliais ir didžiom raidėm, jei būtų Juodvalkytės pavardė, nebūtų nei prastesnė, nei mažiau moderni, nei mažiau poetiška, negu dabartinės formoje. Betgi, autoriaus teisė pasirinkti formą ir stilių ir pavidalą, koks jam pačiam maloniausias. Tad linkėtina Eglei augti ir tobulėti jai pačiai suprantamu keliu lietuviško rašto naujumose. Tuo labiau, kad knygos išleidimas autorei nėra dažnas atvejis, nors leidžiamos kiekvienos pusės.

Šios knygos autorės žvilgsnis į gyvenimo esmę, reik manyti, rutuliosis toliau jai būdingu, jai savitu, nors ir nesukuriančiu naujų pasaulių, eiliavimo keliu. Mėgstantiems, yra ką paskaityti, pamąstyti, ir, susidėjus ženklus, atsidusti. O meilės, dvasinės, be biologijų, labai reikėtų nors properšomis.

Atskirų posmų nuorodoms čia neaprepsi, dėl vietos stokos. Tai atliks didesnioji periodika su draugų žodgingumu. →

nizuojami ir vietiniai gyventojai.

Iš diduomenės sudarytas komitetas tuoj pat ėmėsi vykdyti sudarytą planą — nusavino tam tikrą skaičių sunkvežimių ir juos uosto šaltkalvių dirbtuvėse sutvirtino geležinėmis plokštėmis, kad būtų saugiau gabenti Klaipėdos miesto gynėjus. Taip pat paruošė ir du uoste esančius greitlaidivius "Castor" ir "Phylax", o Klaipėdos gyventojus pakvietė registruotis savanoriais. Prancūzai taip pat atsišaukimais paskelbė, kad miestas bus ginamas.

Kad turėtų laisvas rankas ir, reikalui ištikus, būtų lengviau pasitraukti, direktorijos pirmininkas savo būstinę perkėlė į uosto rajone esantį Klaipėdos buriuotojų pastatą. Iš čia jis galėjo susisiekti telefonu ir su Vokietija. Be to, jis galėjo pasinaudoti ir uosto

radijo stotimi.

Žydų tautybės pirklys Naftal šia stotimi pasinaudojo, skelbdamas, kad mieste yra apgulios stovis ir ragindamas alijantus imtis apsaugos garantijų. Į jo kreipimąsi atsilies tik viena Dancigo stotis ir pažadėjo šį atsišaukimą perduoti kitom radijo stotim. Visos Vokietijos radijo stotys į šį atsišaukimą visai nereagavo. Miesto gynėjams reikėję atsilaukti tik keletą dienų, kol atvyks prefekto Petisne pareikalauti stiprinimai. Dr. Steputat nuolat lankėsi prancūzų įstaigoje, kur jis gaudavo patikinimų, kad bus viskas padaryta krašto esamai būklei išlaikyti.

Sausio 15 buvo šalta diena. Temperatūra sieki 15° C. Ties Sendvariu vyko aršios kautynės, ir prancūzai buvo priversti pasitraukti į miesto centrą. Apie

12 val. per prefektūros langą įkrito sukilėlių granata, ir prefektūra iškėlė baltą vėliavą.

1923 m. sausio 16 Neringos senuoju pašto keliu žmonės pastebėjo einantį skrybėlėtą, plačiu apsiaustu žmogų, besinesantį lietsargį ir portfelį. Pažygiavęs kokią valandą, jis priėjo kopų prižiūrėtojo namą ir užėjo į jį. Čia jis pasisakė, kas esąs, ir paprašė pavežėti jį iki Vokietijos sienos.

Taip baigėsi Klaipėdos krašto dvarininko pastangos sutrukdyti Klaipėdos krašto prisijungimą prie Lietuvos. O tokių stepučiu, kurie, turėdami lietuviškas pavardes, buvo tiek suvokietinti, kad savo kilmės jie buvo išsižadėję ir tarnavo savo protėvių išnaudotojų reikalui, Klaipėdos krašte buvo daug. □

Knyga 96 psl., išleido Ateitis, 17689 Goldwin Dr. Southfield, MI 48075. Kaina 6 dol. Dedikuota autorės tėvams. Viršelis autorės brolio Uosio Juodvalkio, skoningas ir neabstraktus papartelis. Liter. Serijos Nr. 26. 1983. Gaunama pas leidėją, virš nurodytu adresu.

Audronė O.B.

PRIERAŠAI

Kazio Bradūno naujausia poezijos knyga. Išleido "Ateitis", literatūros Serija Nr. 27, 1983 m.

Knyga 79 psl. Kiekvieno eilėraščio motto paimta iš Genezės, Šv. Jono Evangelijos ir paskutiniai iš LKB Kronikos.

Galima nepažinti autoriaus, galima jį mėgti, ar nemėgti pažįstant jį ir jo kūrybą, bet šios knygos dvasingumas, minties giedruma ir pakėlimas žmogaus iš laiko tekniškos, dažnai purvinos ir neviltingos, padaro autorių dieviškos galios įrankiu lietuviškos poezijos baruose ir norisi ją skaityti vis iš naujo ir vis neatsigroži ta nuostaba ir eiliavimo grožiu. Autoriaus didesnė jėga yra Genezės ir Šv. Jono Evangelijų puslapiuose. Savame darže, kur Kronika kalba savo brolio, sesės erškėčiuotų kelių spalvomis jau neturi tos mistiškos gėlmės, gal, kad labai jau įskaudęs Lietuvos kankinių Kryžiaus Kelias, kuriam nei prošvaitės, nei išvadavimo jokia mistika nesugalvoja, išskyrus nešimą to kryžiaus iki paskutinio kvapo. Iš štai:

Ateina didelė epocha
Ir laiką perlauižia pusiau.
Jau vynuogės aukojimui prinoko,
O kraujas laša dar tamsiau.

Ir niekas jau sudrumsti negali.
Tų apeigų rimties.
Dedu ir savo donio dalį
Šalia gvyybės ir mirties.

Pati Apvaizda pasirūpins, kad tikroji ištikimybė triumfuotų (LKB Kronika, Nr. 56.)

Šiuo baigiamą Kazio Bradūno "Prieraišai". Knyga gaunama "Ateities" leidykloje, 17689 Goldwin Dr., Southfield, MI 48075. Kaina \$6.-

Audronė O.B.

KRITIKA GEN. ST. RAŠTIKIO ATSIMINIMŲ

"Laisvoje Lietuvoje" šiais metais Alfonsas Rimas kritikavo Gen. St. Raštikio ir Prezidento A. Smetonos darbus Lietuvoje tema: "Raštikis be Smetonos — ne generolas, Smetona be Raštikio — ne tautos vadas".

Tema nevykusi ir neteisinga. Kariuomenės viršūnėse vadų buvo daug daugiau negu vien gen. Raštikis. Taip pat ir prezidentų buvo daugiau negu vienas A. Smetona. Prez. A. Smetonos ir gen. S. Raštikio vadovybėje sutapimas buvo labai trumpas. Kur gi buvo kiti valdytojai, k. a., ministeriai pirmininkai, krašto apsaugos ministeriai, štabų viršininkai, krašto taryba ir kt. Jie visi turėjo savo atsakomybę, balsą ir pareigą. Alf. Rimas, kaip teisėjas be teismo visur kaltina tik gen. St. Raštikį ir A. Smetoną, kas yra neteisinga. A. Rimas, dėl savo klaidų padarytų tautai (net ir žalos), nori neteisėtu būdu save teisinti, o kitus pasmerkti. Jis keršto liga sirgdamas, ieško neįtikinančių, net sufabrikuotų, nuomonių mulkinti jaunąją kartą, kuri tuo laiku Lietuvoje negyveno.

Alf. Rimas savo tautai nusikalto, kai sulaužė duotą priesaiką. Jis išėjo su ginklu ir kitus savo pavaldinius išvedė, siekdamas nuversti teisėtą valdžią. Tuo laiku Lietuvai jokio pavojaus nei viduje, nei iš užsienio nebuvo. Sukilėliai 1934 m. turi būti labai dėkingi, kad teismo ir prez. A. Smetonos dėka, nei vienas nebuvo sušaudyti. Girtis, savo darbais 1934 mt. sukilime, galima tik vaikams.

Atsakymas Alf. Rimui į kai kuriuos kritikos išsireiškimus.

Alf. Rimas rašo: "Aš tik sustiprinau savo įsitikinimą, kad ne visi aukštesnių laipsnių karininkai tiko būti kariais". Taip, sutinku. Ne tik aukštesnių, bet ir žemesnių buvo netinkamų. Tokių silpnųjų buvo galima rasti ir mokytojų, inžinierių ir kitų specialybių tarpe. Bet kuriantis Lietuvos valstybei iš nieko, 1918 m. ir vėliau, mums visi buvo geri ir priimtini. Be karininkų, grįžusių iš Rusijos, be jaunuolių savanorių ir be vokiečių armijos pagalbos nebūtume turėję Laisvos Lietuvos. Jaunai atsikūrusiai valstybei visose srityse turėti kvalifikuotus specialistus buvo neįmanoma. Tik per didelį lietuvių darbštumą, per trumpą laikotarpį, reikalai visose srityse gerėjo, bet ne blogėjo. Tuomi reikia tik pasidžiaugti, o nežeminti savo tautos praeitį.

Alf. Rimas daro priekaištus gen. Raštikiui dėl slaptosios žinybos veiklos. Slaptoji žinyba buvo ir bus visose valstybėse, be išimties. Ji turi dvi pagrindines funkcijas — vyriausybė turi žinoti

kokios nuotaikos yra savame krašte ir, taip pat, kas dedasi kitose valstybėse. Kas bijo slapto sekimo, tai jau yra kuo nors kaltas.

Gen. S. Raštikis teisingai aiškina, kad Krašto Apsaugos ministerijos biudžetas buvo išleidžiamas, ne tik ginklams pirkti, bet ir krašto gerovės reikalams. Jis mini, kad kariai atlikdami karinę prievolę, išmokdavo ir specialybių, k. a., šoferio, mechaniko, sanitarijos, kalvio, telefonisto ir kt. Alf. Rimas labai negražiai ir nelogiškai iš to daro išvadas, būk tai gen. S. Raštikis ignoruoja kitas mokslo institucijas. . . Gen. Raštikis rašė gi apie Krašto Apsaugos ministeriją, tai jo tema. Palyginimas, kad artoji nereikės telefono, ar kad bekonas paėmęs žemėlapį nevyks į Angliją, Alf. Rimui garbės nedaro.

Toliau Alf. Rimas reikalauja gen. S. Raštikiui, kad jis buvo politikuojantis generolas. Valstybėje turi nusimanyti ir būti politikų kiekvienas doras pilietis. Tai yra jo pareiga. Būtų didelė klaida, jei kariuomenės viršūnėje būdama karys, nieko nenusimanytų ar nesiinteresuotų politika. Jis privalo gerai orientuotis politikoje, kas vyksta savo ir kitose valstybėse. Skirtumas yra tik tas, kad karys politikai nevadovauja. Lietuvoje politikai vadovavo Prezidentas, ministras pirmininkas. Krašto apsaugos ministeris, krašto gynybos taryba ir kitos ministerijos.

Alf. Rimas sako: . . . "pagal karinį statutą pasipriešinimas buvo privalomas..." Remiantis įstatymais ir statutais tauta parengiama savo teises ginti. Bet teisėms ginti yra daug būdų, k. a., derybos, tarpautiniai teismai, tautų sąjungoje ir, tik kaip jau paskutinė priemonė, jei yra prasmės laimėti, ginklas. Pasipriešinimas ginklu, ypač prieš raudonąją armiją — komunistus, būtų buvęs tautos sunaikinimas. Atrodo mūsų vadai padarė labai logišką išvadą, laikytis neutralumo. Ar nematome kiek vokiečių šiandieną yra likę Rytprūsiose? Didžiosios valstybės kaip Lenkija, Čekoslovakija, Vengrija, Rumunija nepajėgė atsilaikyti. O ar Latvija ir Estija kariavo? Tuo laiku didesnės valstybės mažoms pagalbos nedavė, negautume ir mes. Lenkija, Vokietija ir komunistinė Rusija tada tik laukė, kad Lietuva su ginklu rankoje išeitų į konfliktą, nes tai būtų minkštas kėsnis ją pasigrobti. O ką gi Hitleris laimėjo išvedęs tautą į karą?

Dar Alf. Rimas rašo: "Nesuprantu Gen. Raštikio ginčų su Mikuckiu, Jakaičiu ir Alseika. Kam reikia bolševikų agentų raštus garsinti savo atsiminimų knygoje ir platinti išeičių visuomenėje. Jie

Įteikus adresą sukaktuviniukui plk. ltn. J. Švedui, jį sveikina gen. št. plk. ltn. K. Dabulevičius (dešinėje), kiek pridengta gen. konsulė p. J. Daužvardienė. Prieky sėdi: plk. ltn. Tveras, Šaulių C. V-bos pirm. K. Milkovaitis ir kun. Borevičius, S.J., gilumoje — Skyr. V-bos nariai.

aprašė viską kaip tinka okupantui." Kyla klausimas ar Alf. Rimas pagalvojo rašydamas nerimtas kritikas Lietuvos vadams ir save teisindamas, kad didvyriu buvęs 1934 mt. sukilime. Be pagrindo blogai rašydamas apie Lietuvos vyriausybę ar neduoda jis komunistams naujų idėjų kaip reikia šmeižti Lietuvos praeitį ir okupuotos Lietuvos jaunimą nuodyti?

Baigdamas noriu priminti, jei rašoma apie Lietuvos praeitį, tai rašykime tai ką Lietuva per trumpą laiką padarė gero visose gyvenimo srityse, nes mūsų pareiga yra įrodyti, ką okupantas per dvi-gubai ilgesnį laikotarpį padarė blogo.

A. Klimavičius
Union Pier, MI

IS ČIKAGOS RAMOVĖNŲ VEIKLOS

Chicagos ramovėnų Valdyba, talkinama Kūrėjų - Savanorių V-bos pirm. J. Tamulio, surengė pagerbimą Skyriaus nariams: plk. ltn. J. Švedui ir plk. ltn. K. Mikolajūnui jų 90-ties metų amžiaus sukakties proga.

Pulk. ltn. J. Švedas yra savanoris-kūrėjas, Ramovės S-gos garbės narys, ilgametis C. V-bos narys, daugelį metų Skyriaus pirmininkas, šaulys ir Š. S-gos Tremtyje Garbės Teismo pirmininkas. Plk. ltn. K. Mikolajūnas yra savanoris-kūrėjas, Nepriklausomybės kovose sunkiai sužeistas pateko bolševikų nelaisvėn, buvo kan-

kinamas, savų dalinių buvo išvaduotas, nepriklausomybės metais tarnavo aviacijoje.

Plk. ltn. J. Švedas ir plk. ltn. K. Mikolajūnas tiek savo amžiumi, tiek išsitar-nautu kariniu laipsniu, bei atliktais reikš- mingais Lietuvių Tautai darbais verti mūsų visų pagarbos ir meilės. Sukaktuvininkų pagerbimas vyko "Dainos" restorane kovo mėn. 10 dieną. Į pagerbimo iškilmes buvo pakviesti ir dalyvavo: g gen. konsulė p. J. Daužvardienė, kun. J. Borevičius, SJ, "D.L.K. Birutės D-jos" pirm. Diminskienė, Šaulių S-gos Tremtyje C. V-bos pirm. K. Milkovaitis, "V. D". Rinktinės vadas Vl. Išganaitis, "Gen. Daukanto" jūrų šaulių kp. pirm. Ed. Vengianskas ir "Klaipėdis" jūrų šaulių kp. pirm. Mikulis, sukaktuviniukų giminės ir artimieji. O mūsų solenizantų gerbėjai ramovėnai, birutininkės su šauliais gausiai atsilankė ir pripildė salę.

Įvadininiu žodžiu pagerbimo apeigas pradėjo skyr. pirm. K. Juškaitis. Sukalbėti invokaciją pakvietė kun. J. Borevičių, S.J. Toliau sekė pagrindinio kalbėtojo gen. štabo plk. ltn. K. Dabulevičiaus žodis. Jis išsamiai papasakojo sukaktuviniukų atliktus darbus, jų išgyvenimus nuo pat jų jaunystės. Jų gyvenimas pasižymėjo tragizmu, didvyriškumu, Tėvynės meile ir pasiaukojimu. Sekantį židį tarė gen. konsulė J. Daužvardienė, kuri pasidžiaugė

sukaktuviniukų atliktais darbais, kurie prisidėjo prie laisvės iškovojoimo Lietuvai.

Toliau sekė sveikinimai: Savanorių - kūrėjų vardu sveikino J. Tamulis, Šaulių S-gos vardu kalbėjo C. V-bos pirm. K. Milkovaitis, Birutininkių — pirm. Diminskienė ir Ramovėnų — pirm. K. Juškaitis. Raštu sukaktuviniukus sveikino "L.K.V.S-gos Ramovės" C. V-bos pirm. A. Jonaitis.

Po visų kalbų ir sveikinimų sekė sukaktuviniukams adresų įteikimas. Adresus įteikė gen. konsulė J. Daužvardienė, asistuojant Skyr. pirm. K. Juškaičiui, vice pirm. Ed. Vengianskui ir Savanorių - Kūrėjų pirm. J. Tamuliui. Adresas buvo įteiktas tik col. J. Švedui, nes col. K. Mikolajūnas, kiek sunegalavo, ir į pagerbimą negalėjo atsilankyti. Jam adresas bus įteiktas artimiausiame Skyriaus narių susirinkime.

Toliau sekė vaišės ir draugiški pašne-kėsiai. Pagerbimas praėjo geroje, iškilioje nuotaikoje.

Chicagos ramovėnų susirinkimas įvyko kovo mėn. 18 dieną Šaulių Namuose, 2417 West 43rd Street.

Susirinkimą pradėjo Skyriaus pirm. K. Juškaitis. Perskaitė Tėvynės prisiminimą. Susirinkimą toliau vesti pakvietė J. Gradinską ir sekretoriauti Alb. Beniulį. Darbotvarkėte buvo numatyti šie svarbiausi

90-ties metų amžiaus sukakties proga plk. K. Mikalajūnui įteikiamas adresas š. m. kovo mėn. 18 d., LKVS "Ramovė" Čikagos skyriaus susirinkime. (Iš kairės) skyr. vicep. E. Vengianskas, A. Beniulis, plk. K. Mikalajūnas ir Čikagos skyr. pirm. K. Juškaitis. Nuotr. P. Malėtos

klausimai: plk. ltn. K. Mikolajūnui adreso įteikimas ir Skyriaus metinio darbų plano priėmimas. Kadangi K. Mikolajūnas dėl ligos negalėjo atvykti į jam ir J. Švedui surengtą pagerbimą jų 90-ties metų amžiaus sukakties proga, įvykusį kovo 10-tą dieną restorane "Daina", todėl nebuvo įteiktas jam adresas. Nutarta tai atlikti šio susirinkimo metu.

Plk. ltn. K. Mikolajūnui adresą įteikė Skyriaus pirm. K. Juškaitis, dalyvaujant vicepirm. Ed. Vengianskui ir Savanorių - Kūrėjų pirm. col. J. Tamuliui. Priėmęs adresą, K. Mikalajūnas padėkojo už jam reiškiamą dėmesį ir pagarbą, trumpai papasakojo savo nuotykingą gyvenimą ir veiklą Nepriklausomybės kovų metu.

Toliau sekė metinio darbų plano priėmimas. Valdybos patiektą planą ir paaiškinimus davė Skyriaus pirm. K. Juškaitis. Šiems 1984-tiems metams numatyta: keturi Skyriaus narių susirinkimai, ir bent porą paskaitėlių; mirusių narių kapų lankymas gegužės mėnesį; išvažiavimas prie Prezidentų eglių į International Friendship Garden, Indiana, liepos mėnesyje. Surengti žurn. KARYS paremti kavutę spalio mėn. 28 dieną. Surengti, kaip galima iškilmingesnį kariuomenės atsikūrimo sukakties minėjimą, su pamaldomis, prie Laisvės Kovų paminklo ir salė-

je, su pritaikyta tai dienai aktualia paskaita ir vaišėmis. Toks Skyriaus darbų planas ir buvo priimtas.

Tuo ir baigtas susirinkimas.

KJ

AUSTRALIJA — SYDNEY

Ramovėnų metinis susirinkimas

Š. m. kovo mėn. 25 d., Sydney Lietuvių Klubo patalpose, įvyko Sydney "Ramovė" skyriaus visuotinis — metinis susirinkimas.

Susirinkimą atidarė skyriaus valdybos pirmininkas Ant. Skirka, pakviesdamas susirinkimui pirmininkauti aviac. mjr. Antaną Kutką ir sekretoriauti A. Vinevičių.

Susirinkimas nebuvo gausus dalyvių skaičiumi, ir kas metai dalyvaujančių skaičius vis mažėja. Vieni yra ligoninėse, kiti serga namuose ir jau nebeįstoję išeiti, o nemažas skaičius jau ir išmirė. Iš lietuvių labai maža, kas vietinėje australų armijoje tarnauja, nes Australijoje kariuomenės tarnyba yra nepopuliari. Mus pakeisti nėra kam ir jaučiasi baimė, kas bus už kelių, jau nekalbant bent keliolikos metų?

Skyriaus valdybos pirmininko pranešimą skaitė A. Skirka. Kaip iš pranešimo buvo sužinota, skyrius kas metai organizuoti ir su vėliava dalyvauja: Vasario 16 d., Birželio mėn. 13-14 d. tragiškų

išvežimų minėjime, Tautos šventės — Rugsėjo 8 d. ir Kariuomenės Atkūrimo šventės minėjimuose. Be to, kas metai dalyvauja organizuoti Birželio 13-14 tragiškų išvežimų demonstracijose drauge su estais ir latviais Sydney, Martin Place, kur ant Australų Nežinomo Kareivio paminklo kiekvienos tautybės atstovai padeda vainikus.

Per šios valdybos kadencijos laikotarpį, buvo suruošta du pobūviai — linksma-vakaris ir sušaukta penki susirinkimai. Esant mūsų Lietuvių Klubui finansiniuose sunkumuose, nors ir nedaug turėdama skyriaus valdyba savo kasoje (pajamos daugiausia, tik iš dabar jau padidinto narių mokesčio), Klubu Valdybai paskolino be procentų 500 dol. ir paaukojo KARIO žurnalo parėmimui 100 dol.

Vien tik šios valdybos kadencijos metu mirė šie nariai — ramovėnai: sav. kūrėjas Juzėnas Vincas, j. ltn. Andriūnas Algirdas, j. psk. Liubinskas Pranas, j. psk. Marčiulionis Kostas, vyr. psl. Levickas Juozas, j. psk. Jasūnas Julius ir ltn. Jablonskis Antanas. Perskaičius mirusių pavardes ir visiems dalyvaujantiems asistojus, jų prisiminimas buvo pagerbtas tylos ir susikaupimo minute.

Baigdamas savo pranešimą, pirmininkas ragino visus narius įsigyti "Ramovės" Centro Valdybos išleistas labai vertingas

knygas "Kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės" II ir III-čią tomus, tuom pačiu paremiant ir Centro V-bos atliktą labai didelį istorinį darbą, ko nebuvo įstengta padaryti nepriklausomybės laikais.

Po skyriaus valdybos pirmininko, izdininko ir Kontrolės Komisijos pranešimų, kurie buvo priimti be diskusijų ir vienbalsiai, senoji valdyba atsistatydino.

Susirinkimo pirmininkas pasiūlė ir prašė senąją valdybą susitikti pasilikti sekančiai dvejų metų kadencijai, kam susirinkimo dalyviai pritarė ilgu rankų plojimu. Senos valdybos nariai, pasitarę — sutiko. Taip pat, pirmininkaujančiam prašant ir susirinkusiems vienbalsiai pritariant, pasilikto ir senoji Kontrolės Komisija.

Tokiu būdu sekančiai dvejų metų kadencijai skyriaus valdyba yra šios sudėties: Antanas Skirka — pirmininkas, Antanas Vinevičius — vicepirm. - sekretorius, Vincas Kondreckas — izdininkas. Kandidatai į valdybą: Vytautas Račiūnas ir Jonas Gatavičius. Kontrolės Komisija: Mykolas Petronis — pirmininkas, Antanas Kramilius ir Kazys Eirošius — nariai.

Visų padėka priklauso pirmininkavusiam mjr. A. Kutkai, kad susirinkimas buvo pravestas taip gražiai ir sklandžiai. Užbaigiant, susirinkimo pirmininkas padėkojo visiems susirinkusiems ir palinkėjo naujai perrinktai valdybai — geros sėkmės darbuose.

Susirinkimas užbaigtas, bendrai sugiedotu Tautos Himnu

Senas ramovėnas

OMAHA, NEBRASKA SK.

Ramovėnų metinis susirinkimė

Š. m. sausio mėn. 27 d. parapijos salėje įvyko susirinkimas, 6 val. 30 m. vakaro. Buvo patiekta plati dienotvarkė. Susirinkimą atidarė sk. p-kas Algis Antanėlis ir sudarė prezidiumą. Pirmininkavo Stasys Radžiūnas, o sekretoriavo Romanas Drukteinis. Praėjusio susirinkimo protokolą skaitė Jonas Smailys, sr. Protokolas buvo priimtas be pataisų.

Revizijos aktą skaitė Pranas Kazlauskas — neatsiradus paklausimų aktas buvo priimtas. Valdybos pranešimą padarė Al. Antanėlis, kuris pranešė apie Antro kaimo vaidinimą Omahoje. Pavyko gerai, nes gauta ir pelno. Centro valdybos bendraštis buvo atspausdintas ir visiems ramovėnams išdalintas susipažinimui.

Svarbiausia dienotvarkės dalis buvo sudarymas naujos valdybos. Po diskusijų, neatsiradus kandidatų — todėl iš senos valdybos pasilikus ir toliau sekretoriumi Jonui Smailiui, sr. jam buvo pavesta pabandyti paieškoti kandidatų.

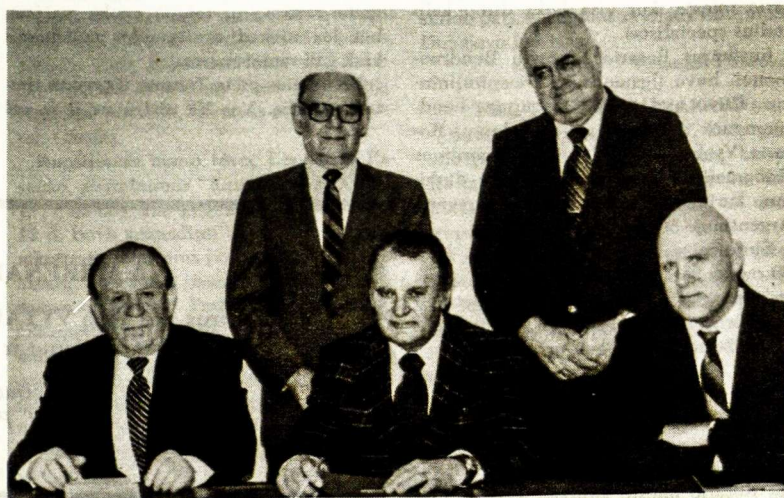
Šiais metais skyrius švenčia 30 metų savo gyvavimo sukaktį. Iš steigėjų 10 yra mirę, 1 išvykęs, 1 atsisakęs. Iš

buvusių 17 steigėjų sarašuose yra tik 5 likę. Susirinkime dalyvavo viso 10 ramovėnų. Kapsas.

Septintosios Lietuvių Tautinių Šokių šventės plakatas. V. Bacevičiaus nuotr.

L.K.V.S. RAMOVĖS Clevelando Sk. Valdyba. Iš k.: J. Stankus, V. Januškis, L. Juodvalkis. Stovi: J. Šlapelis ir F. Navickas. V. Bacevičiaus nuotr.

Lietuvių
Bendruomenės
Valdyba 1972-1975 m.
Rosario, Argentinoje.
Sėdi antras iš kairės
sukaktuvinininkas
Petras Daugis.

PETRAS DAUGIS — SUKAKTUVININKAS

Petras Daugis, Martyno Daugio sūnus, gimė 1900 m. sausio 27 dieną, Biržų apskr. ir vlsč., Kvietkelių vienkiemyje. Jų šeima buvo skaitlinga.

Biržų Naujokų Ėmimo Komisija 1921-22 m. pašaukė jį į karinę tarnybą, kurią atliko Generalinio Štabo žvalgy komandoje, Kaune. Karinėje tarnyboje buvo drausmingas ir žvalus. Šiais metais Petras Daugis švenčia savo 84-tąjį gimtadienį. Lietuvoje jis buvo vedęs Valeriją Žalinkevičiūtę, ir užaugino dukrą Dianą. Dabar jis turi dvi anūkes, Dianytą ir Vilmą, kurios yra sukūrę šeimas. Be jų, Petras turi penkis proanūkius. Į Argentina jis atvyko 1926 m. ir apsigyveno Rosario mieste, kur visą laiką dirbo kaip stalius specialistas.

Susikūrus Rosario Lietuvių Bendruomenei, buvo ilgametis jos vicepirmininkas. Buvo apdovanotas ypatingu bendruomenės atžymėjimu — diplomu, Rosario Vyskupijos diplomu ir Argentinos Emigracijos ministerijos ypatingu diplomu, kuriuo yra apdovanojami išgyvenę Argentinoje 50 metų.

Šiuo metu, išgyvenęs daugiau kaip 80 metų, Petras Daukis yra stiprus gyvas ir energingas ir dirba Rosario Lietuvių Šv. Kazimiero parapijos ir "Republica De Lituania" mokyklos patalpose, taisydamas įvairių inventorių: suolus, stalus, kėdes, vaikams staliukus ir kt.

Sukaktuvinininkui Petriui Daugiui linkime visi ilgiausių metų! Nuoširdžiai to jam linki ir Šv. Kazimiero Lietuvių parapijos Rosario mieste kunigai, T.T. Marijo-

nai, plk. kun. A. Švedas, M.I.C. ir kun. J. Margis, M.I.C. ir mokyklos "Republica De Lituania" vadovės seselės Kazimierietės.

"Pašaliėtis" Rosario-Argentina

A.A. IRENA VOSYLIENĖ

Vos tik 61 metus amžiaus tesulaukusi, Irena iškeliavo į amžinuosius namus. Susipažinau su ja kai jos vyras Vytautas buvo Adelaidės Ramovės skyriaus pirmininkas. Mat, buvusiams kariams gaminti "kariškus" pietus Lietuvių Namuose, arba išvykose, stojo ir Irenutė, kaip mes sakėme, nešti kariškas kuprines. Taip keleta metų ji dirbo Ramovės labai, kad tik ramovėnų kasa pakeltų naštą. Tos moterys, greta savo vyrų, tempė sunkų vežimą, bet jos niekad nesiskundė padėdamos kiek gali ramovėnams.

Po keletos metų Irenutė išgyveno rimtą operaciją. Vos tik atsigavus ji ir vėl

grįžo į pagelbą Ramovei. Tačiau, šį kartą liga sugriebė ją skaudžiau, ją ištiko paraližas. Nustojusi kalbos, ji išgulėjo pusę metų besikankindama. Vytautas prižiūrėjo ją, nuo ankstyvo ryto iki vakaro ir vėlybos nakties budėdamas prie jos lovos.

Kartas nuo karto ir aš aplankydavau Irenutę. Paskutinį kartą ją lankiau gruodžio 12 d., 1983 m. Už dviejų dienų, gruodžio 14 d. ji mirė.

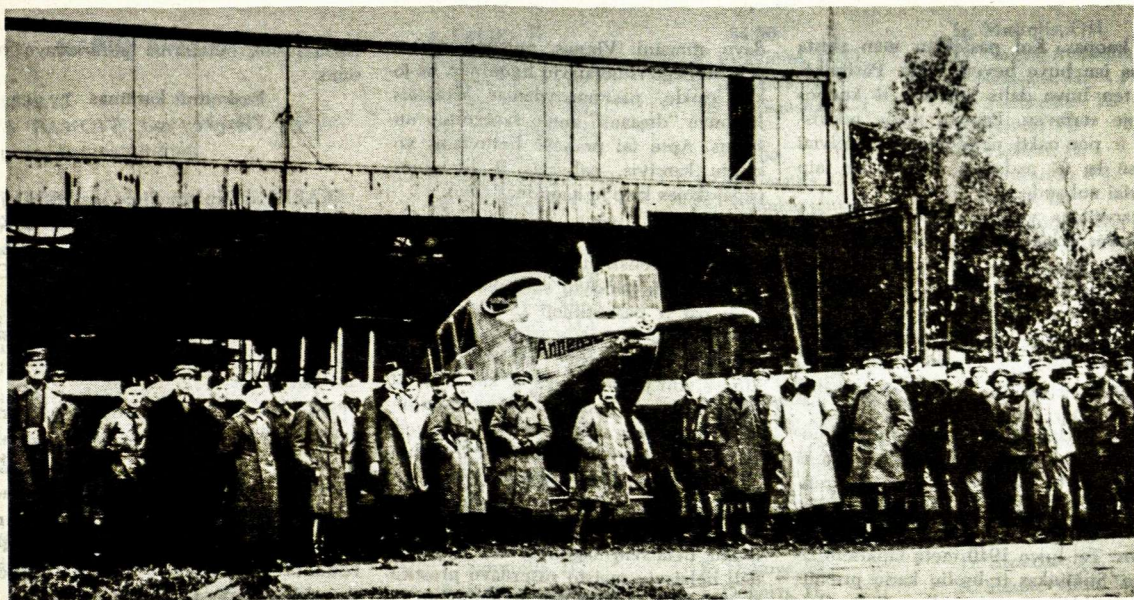
Jos kūnas buvo atlydėtas į Šv. Kazimiero bažnyčią iš vakaro. Buvo sukalbėtas rožinis, gruodžio 15 buvo laikomos mišios, ir pasakytas pamokslas. Įvairių organizacijų atstovai tarė Irenai paskutinį sudiev. Šį kartą bažnyčia buvo pilna žmonių ir ilga mašinų eilė palydėjo a.a. Ireną į Centennial Park kapines. Ant jos kapo buvo užpilta sauja iš Romos atgabentos šv. žemės. Lai būna jai lengva šio krašto žemelė.

W.R.P.

A.A. IRENAI VOSYLIENEI

mirus, jos vyrą VYTAUTĄ ir artimuosius nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime.

Regina ir Willis Paluk, ir
prof. Peter Felexs Palukaitis

Lėktuvui "Annelise" nusileidus Kauno aerodrome. Viduryje stovi jį atskraidinęs vokiečių lakūnas; šeštasis iš k. — Leonardas Peseckas.

LAIŠKAI KARIUI

APIE KARO LAKŪNUS INŽ. A. GUSTAITIŲ IR P. GUDYNĄ

1982 m. Kario 5 numeryje, iš atsiminimų patikslinime skyriuje, p. P. Puronas patikslina, būk tai, av. mjr. A. Gustaitis ir av. vyr. ltn. P. Gudynas Aukštųjų Karininkų Kursų turėjo apiešti. Aviacijos karininkų tarpe kilo didelis pasipiktinimas ir protestai, triukšmas pasiekė prezidentūrą ir seimą, ir t.t. Tą patį gerb. p. P. Puronas rašo ir 1983 nr. 8, laiškų skyriuje. Siūlo pasijdomauti, kokiais metais A. Gustaitis ir P. Gudynas buvo pašalinti iš Aukšt. Karininkų Kursų ir už ką?

Man malonu patikslinti, kad 1926 m. rudenį vyr. ltn. Pranas Gudynas baigė Aukštųjų Karininkų Kursų aviacijos skyrių ir tų pačių metų spalio 7 d. buvo paskirtas į 4-tą eskadrilę, kurios vadu buvo Leonardas Peseckas, lakūno pareigoms. P. Gudynas į av. kapitono laipsnį buvo pakeltas Respublikos prezidento aktu po jo tragiškos mirties, nuo atentatininko kulkos — 1929 m. gegužės 6 d.

Antanas Gustaitis niekad iš Aukšt. Karininkų Kursų nebuvo pašalintas, nes jų nelankė. Jis 1925 m. spalio 1 d. išvyko į Paryžių, grįžo 1928 m. liepos 23 d., baigęs aukštąją mokyklą "Ecole Supérieure d'Aeronautics et de Construction Mecanique". Studijuodamas, Gustaitis į

Lietuvą atostogų atvyko du kartu: 1926 m. liepos 27 - rugsėjo 28 d. ir 1927 m. rugpjūčio 3 d. — lapkričio 13 d. Taigi, kai buvo kuriamos šmaikščios dainelės, A. Gustaitis studijavo aviacijos mokslus Prancūzijoje ir suprojektavo lėktuvą Anbo II ir Anbo III.

P.S. Tuo pačiu dar norėčiau patikslinti ir p. Stasį Griežę (Kario 1983 m. nr. 4), kad Antanas Gustaitis į av. majoro laipsnį buvo pakeltas ne 1926 m. lapkričio 12 d., bet 1928 m. lapkričio 23 d.

Vytautas Peseckas

AVIACIJOS MAJORAS NEKLYSTA

Karo lakūnas mjr. A. Kutka teisingai rašo, jog 1919 m. spalio 16 d., mažas, keturių vietų keleivinis lėktuvas "Annelise" skrido iš Sovietų S-gos į Vokietiją. Sugedus varikliui, lėktuvas nusileido netoli Obelių.

Ruošdamas mano tėvo, Leonardo Pesecko, atsiminimus "Karo lakūnas", kurie 1977 metais nuo gegužės 6 d. iki liepos 12 d. buvo spausdinti dienraščio Draugo atkarpose, istorinius įvykius, kad išvengus klaidų, kiek buvo įmanoma, tikrinau įvairiuose šaltiniuose. Pastebėjau, kad L. Enciklopedijoje šis įvykis aprašomas taip, kaip dabar skelbia p. Lelis. Bet tėvas šio įvykio liudininkas, pasakojo kitap. Tada telefonu susirišau su istoriku plk. ltn. Ališausku, prašiau tuo reikalu pasisakyti. Jis atsakė, kad Liet. Enciklopedijoje šis

įvykis aprašytas klaidingai, kas patvirtino mano tėvo versiją. Beje, ir 1929 m. Lietuvos karo aviacijos istorinių dokumentų leidinyje "Mūsų sparnai", Lietuvos karo aviacija 1919 - 1929 m., šis įvykis, puslapyje 20, taip aprašomas:

"Spalių mėn. 16 d. netoli Abelių sugedus motorui nusileido skridęs iš Rusijos į Vokietiją vokiečių keleivinis lėktuvas "Junkers" tipo, vardu "Annelise" su trim keleiviais. Du iš keleivių buvo turkai — Enver Paša ir Kemal-Paša. Kadangi nei lėktuvas, nei keleiviai neturėjo leidimo skristi per Lietuvos teritoriją, visi buvo areštuoti ir keleiviai atgabenti Kaunan geležinkelio, o lakūnas su lėktuvu atskrido pats, žvalgybos skyriaus valdininko Dunajeva lydimas."

Vytautas Peseckas

DĖL TO LINKSMAVAKARIO

Buvo įdomu skaityti ltn. V. Kačergiaus straipsnį apie mūsų buvusią kuopą. Kadangi su ta kuopa Lietuvos Karo Mokykla pabaigė savo dienas, tai norisi truputį papildyti.

Paleisti buvo tik iš aspirantų įstoje į kadrą kariūnai. Tiesiai į kadrą stoje kariūnai, po vakarienės buvo aprenkti nežinia nuo kiek metų užsilikusiomis suplyšusiomis uniformom ir apie vidurnaktį, mažom grupėm, sunkvežimiais išvežti iš Vilniaus į atskirus divizijos štabus. Iš ten buvo paskirstyti po keturis į įvairius pulkus. Pulke paskirstė po du į įvai-

rias kuopas. Kol pasiekiau man skirtą kuopą jau buvo beveik rytas. Pasitaikė, kad ten buvo dalis kareivių iš kuopos kurioje stažavau. Pamatę mane nudrįsusį ir per naktį nemiegojusį, kareiviai klausė ką aš padariau, kad mane taip žiuriai nubaudė.

Pusryčiams valgykloje užkandau grikių košės ir užgėriau arbatos. 8 val. prisistačiau kuopos vadui, kuris jau turėjo pranešimą iš pulko štabo, kad esu išmestas iš Karo Mokyklos ir paskirtas daktarnauti iki trijų metų, kaip jaunesnysis vadas. Jis liepė tą dieną neiti į užsiėmimus ir gauti iš viršilos tinkamą uniformą.

Atėjęs viršila išdavė man naują rikiuotės ir išveidinę uniformas, kurias kuopos siuvėjas turėjo pritaikinti. Kai persirengiau, nusivedė mane į krautuvėlę priešais kareivines ir nupirko pusbonkį ir dešros. Tai buvo 1940 metų lapkričio 23 diena. Stikliukas ir brolių karių priėmimas sušildė mane ir vėl pasijutau laimingas tarp savųjų brolių karių.

Kariūnai daugumoje įsitaisė aukštesniuose štabuose kaip raštininkai, kadangi didelė dalis buvo baigę gimnazijas su rusų svetimąja kalba, todėl buvo štabams reikalingi ir taip visi išvengė pirmojo išvežimo. Atsipalaidavo iš "nenugalimosios" armijos tik kai karas prasidėjo. Kurie buvo Varėnos poligone, visi pasiliko. Pabrądės poligone dauguma tos laimės neturėjo, turėjo trauktis ir buvo smarkiai sekami, todėl pateko į frontą. Dauguma jų buvo pakelti į j. ltn. laipsnį ir kariavo abiejose pusėse. Gi, storusieji iš aspirantų, pasklido po Lietuvą, pakeisdami savo adresus, nes nujautimas sakė, kad nesusidorojus su visa kuopa, jie bus sutvarkyti po vieną.

Malonu buvo skaityti tą straipsnį, nes daugelis iš mūsų po išsiskirstymo apie tardymus nežinojome. Taip pat norisi padėkoti, kad ltn. V.K. savo sugebėjimais ir diplomatija mūsų išdaigas nukreipė kaip juokus ir taip daugelį iš mūsų išgelbėjo nuo kelionės į Sibirą.

Norisi prisiminti ir mūsų kuopos vadą, a.a. mielą kpt. V. Miliauską, kuris dėl mūsų išdaigų daug pamokslų iš komisaro turėjo išklausti, o taip pat ir tardymų. Kai pirmą kartą jį komisaras pasikvietė ir barė apie valandą laiko, jis ramiai klausėsi. Pasibaigus barimui, komisaras paklausė ar aišku. Kpt. Miliauskas atsakė — ne, nes rusiškai jis nesupranta. Įsiutęs komisaras, nieko daugiau nesakęs, trenkė durimis ir išėjo.

Patekę sąjungininkų nelaisvėn nusivylė, nes belaisviai buvo traktuojami ne pagal Ženevos sutarties taisykles. Buvo laikomi alkanai, lazdomis mušami, asmeninis turtas, laikrodžiai ir žiedai, bū-

davo atimami. Vienas, negalėdamas to pakęsti bėgo iš belaisvių ligoninės, be jokio ginklo, pasiramstydamas kriukiais. Jis buvo "drąsaus" anglų sargybinio nušautas. Apie tai pranešė lietuviams vokiečių kareivis, paleistas iš ligoninės, papasakojęs kaip jų kapitonas žuvo.

Būtų įdomu, kad paskutinieji kariūnai, dabar jau pensininkų amžiaus, daugiau laiko turinti, parašytų savo atsiminimus. Taip pat ir paskutinieji Lietuvos kareivėliai, kaip kurie iš jų vargo svetimšalių legione, kaip tarnavo savisaugos daliniuose, kur jie buizą srėbė, kai vokiečių štabai baliavojo ir siuntė Vokietijon didelius siuntinius. Jei alkanas kareivėlis kur nučiupdavo vištą ar išsimainydavo už rūkalus ar šovinių dėžutę, tai dar šandien daromas didžiausiu karu nusikaltėliu. Turėtų jie parašyti ir apie sąjungininkų belaisvių lagerius, kur seržantai dalį belaisvių maisto sušerdavo prostitutėm, arba keisdavo ant brangenybių. O

išbadėjusius belaisvius perduodavo rusams ...

**Paskutinis kariūnas
Florida**

KARIO administracijoje yra laiškas JULIUI PAULĖNUI. Praneškite adresą KARIO administracijai arba tiesiai Č. PAULĖNUI, 12 Alabama Ave., PROSPECT, 5082, S. AUSTRALIA.

Br. UŽEMIS, AR. apmokėjo prenumeratos mokestį Vokietijoje gyvenčiam V. LAGENPUŠUI.

Kurso draugai ar artimieji yra prašomi suteikti žinių ir duomenų apie kapitoną EDMUNDĄ (?) AKELĮ. Žinoma yra, kad jis mirė Sibire. Duomenys apie jį yra reikalingi atkurti jo biografijai. Prašome rašyti KARIO redakcijai — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207.

REIKIA GINTI LIETUVIŲ TEISES

Panaudodama įtartinus iš okupantų bolševikų istaigų gaunamus dokumentus ir liudijimus, Specialių investigacijų istaiga kelia bylas kaipuriems lietuviams, jau JAV piliečiams, net siekdama juos deportuoti. Reikia ginti taip neleistinais užsipuolamus lietuvius, kuriems primetami nacių vykdyti nusikaltimai. Lietuvių teisėms ginti yra sudarytas specialus bendras ALTO LIET. BENDRUOMENĖS ir VLIKO komitetas. Tam reikalui suorganizuotas Lietuvių Teisėms Ginti Fondas, kuris šiam uždaviniui vykdyti reikalingas lėšų.

MINTYS IR INFORMACIJA ATSIŠAUKIMUI

KAS YRA OSI? — Office of Special Investigation yra skyrius JAV-ių Teisingumo Departamento. Jo tikslas: suieškoti JAV-se gyvenančius nacių kolaborantus ir juos patraukti į Amerikos teismus (a) pilietybės atėmimui, (b) deportacijai.

KOKIOS YRA PROBLEAMOS? — 1) Kadangi bylos yra civilinės, o ne kriminalinės, teismas nėra įpareigotas paskirti apkaltintam advokatą. To pasėkoje, išlaidos eina grynai iš apkaltinto asmeniškų santaupų, jei jis iš vis tokias turi. (2) Trūksta centralizuotos, dokumentinės, istorinės medžiagos, kuri tiksliai nušviestų Lietuvos tikrąją padėtį vokiečių okupacijos laikotarpyje.

KAS YRA LIETUVIŲ TEISĖMS GINTI KOMITETAS? 1) Gynybos fondas, kuris rems apkaltintuosius asmenis, padėdamas jiems apsiginti prieš OSI keliamas apkaltinimus. Teismuose teisiama ne tik tas asmuo, bet ir Lietuvos istorija. (2) Informacijos telkimo centras, į kurį kiekvienas apkaltintasis galės kreiptis pagalbos. **KAIP TU GALI PADETI?** — Dabartinė krizė yra aiški. Reikia mums kiekvieno susipratusio lietuvių pagalbos ir paramos.

LIETUVIŲ TEISĖMS GINTI FONDAS

Aukus rašyti: American-Lithuanian Rights Fund, Inc. ir siųsti:
Lietuvių Teisėms Ginti Fondas
5620 South Claremont Avenue
Chicago, IL 60636

KARIUI AUKOJO:**\$342.73**LKVS RAMOVĖ Los Angeles skyrius
per pirm. Antaną Audronį**\$150.00**Danutė Bartkevičienė, Australia, A.A.
Vincui Jucėnui atminti**\$50.00**LŠST Hamiltono šaulių kp. per izd.
Patamsi
LŠST "Romo Kalantos" šaulių kp. per
pirm. A. Gudonį**\$35.00**

K. Venclauskas, CA

\$30.00R. Balčiūnas, NJ
D. Kašinskas, NY**\$25.00**LŠST Cicero šaulių kp. "Klaipėda" per
izd. J. Dekerį.
Ed Meilus, MA.
Lt. col. D. Skučas, VA
dr. V. Sruogienė, ILJ. Sakalas, NE
Em. Sinkys, CA
J. Šiaučūnas, IL
J. Švabas, IL**\$24.50**

P. Simanauškas, CT

\$23.00K. Čiurlys, NJ
Vl. Jegelevičius, ONT.
St. Everlin, AR**\$20.00**

Al. Maskoliūnas, CA

\$18.00

dr. A. Matukas, CT

\$16.00M. Dambrauskas, AZ
V. Irlakis, CA
kun. dr. P. Ragažinskas,
N.M.**\$15.00**K. Bačiauskas, NY
Alb. Gesius, FL
B. Girėys, FL
R. Janowska, PA
O. Šarūnas, ONT**\$13.00**P. Aušišūra, MI
Ig. Kriaučiūnas, CT
A. Malinauskas, IL
Vl. Mieželis, AZ
N. Reikalas, TX
A. Reventas, FL
K. Rimas, IL**\$10.00**J. Abraitis, IL
K. Aižinas, IL
E. Bublaitienė, NY
K. Dabulevičius, IL
K. Grigaitis, CA
J. Mačiukas, ONT
K. Matutis, IL
St. Mažiulis, NY
Br. Mudėnas, MA
B. Narbutas, CA
Kun. J. Pragulbickas,
NJJ. Preibys, MI
G. Radvenis, CA
E. Skopas, CT
Ir. Vaitkus, IL
M. Vitkus, FL**\$8.00**J. Augutis, IL
M. Aukštaitė, ONT.
J.A. Babilius, FL
P. Balsas, ONT.
F. Bočiūnas, FL
J. Barniškis, OH
V. Bivainis, Australia
J. Bružas, OH
A. Bulota, CA
J. Bulota, CO
S. Budėjus, IL
B. Dapkus, CT
St. Damulis, CA
Vc. Dzikas, NEA. Gerčys, IL
B. Jablonskis, IL
Z. Jakubonis, OH
J. Jurkuvėnas, NY
Alb. Karsokas, OH
O. Kartanas, NE
V. Kazėmėkaitis, WI
Pr. Kidolius, CT
Prel. J. Kučingis, CA
Vl. Kriaučiūnas, ONT
A. Lakavičius, NY
El. Legeckis, IL
L. Lendraitis, MA
K. Mykolaitis, MI
Vc. Nenortas, CT
C. Oksas, IL
Al. Petraška, OH
P. Petrušaitis, WI
J. Pečkaitis, IN
A. Poderis, MI
M. Pucius, NY
P. Pulminskas, MA
Z. Samuolis, IL
P. Simanauškas, CT
J. Skaudys, NE
J. Stanaitis, ONT
Z. Strazdas, FL.
J. Strokas, I
J. Truškauskas, CA.
P. Tyla, MA
P. Uknes, NY
Alg. Vaitiekaitis, MI
Vl. Vilėinas, WI
V. Vilkutaitis, OH
P. Vyšniauskas, OH
Br. Zabukas, FL
J. Žemaitis, IL**\$6.00**Br. Acalinas, IL
J. Auštra, MD
A. Ivanauskas, MI
A. Jusevičius, Vokietija
Ed. Laurinonis, Australia
V. Mamaitis, FL
J. Smailys, NE
E. Šlekys, ONT
A. Shurkus, MI
J. Venckus, MA**\$5.00**J. Avulis, ONT
J. Bartkus, MI
Vl. Dautas, OH
M. Gečiauskas, CT
Br. Grajauskas, ONT
St. Ingaunis, AR
F. Juro, OH
Vl. Kenstavičius, IL
A. Satkauskas, CT
S. Šmaižienė, AR
A. Šukaitis, ONT
J. Telyčėnas, ONT
J. Vaičkus, NJ
L. Virbickas, FL**\$4.00**A. Firavičius, ONT
S. Juozaitis, IL
Ad. Maslauskas, CT**\$3.00**V. Abromaitis, CT
Ig. Adamkavičius, IL
J. Andrašūnas, CA
J. Ambrizas, IL
A. Augustinas, IL
A. Arūnas, NY
Br. Batisa, MA
Ed. Bazėnas, FL
Br. Baziulis, CA
Fr. Baldauskas, OH
A. Bertulis, AR
J. Bričkus, CA
S. Burdulis, MA
J. Burneikis, IL
J.V. Cernius, CA
Vl. Dainys, MA
K. Daknys, FL
J. Dekeris, IL
Pr. Dovydaitis, IL
J. Demikis, ONT
Ad. Dimas, NY
Fr. Dimas, NY
V. Diminskis, IL
J. Galbuogis, Anglija
A. Galdikas, CA
V. Gasperas, IL
Vl. Gedmintas, FL
A. Gelažius, CT
J. Gepneris, IL
B. Girmis, MI
Ig. Girdzevičius, ONT
St. Gofensa, MA
B. Gražulis, MI
V. Grabauskas, IN
J. Jankus, NY
T. Janukėnas, MA
V. Jonikas, FL
A. Jankauskas, ONT
Ad. Jelionis, IL
Al. Kazis, AR
M. Kapočiūnas, NY
V. Kačergius, QUE
J. Kavalius, OH
A. Kairys, ONT
O. Kovas, NE
V. Keris, Anglija
J. Kirstukas, MD
Il. Krasauskas, MA
D. Kušleika, Vokietija
A. Laukaitis, IL
St. Lukas, OH
M. Lisaukas, CT
Aug. Laucis, MD
Br. Masiokas, CO
A. Maslauskas, CT
R. Michalauskas, ONT
K. Milkovaitis, IL
Br. Mikonis, MA
S. Morkūnas, QUEIg. Muliolis, OH
Pr. Nagys, Australia
S. Namikas, IL
St. Paulauskas, IL
V. Pažėla, NE
St. Palekas, IL
A. Petrauskas, FL
J. Pocius, IL
K. Puskunigis, IL
St. Radžiūnas, NE
B. Raugas, NJ
E. Ribokienė, MA
K. Rimas, IL
O. Rinkus, FL
P. Ruikis, IL
J. Sasnauskienė, ONT
B. Savickas, ONT
A. Sederavičienė, NE
O. Simonaitis, IL
St. Senkus, ONT
Pr. Skirmantas, CA
K. Starinskas, IN
Iz. Straukas, IL
A. Stankevičius, IL
V. Šenbergas, OH
Ad. Šetokas, ONT
O. Šostokas, MI
M. Šiuolis, ONT
B. Svilienė, ONT
K. Šviežikas, ONT
P. Tamulionis, OH
A. Titenis, IL
St. Urbonas, MA
Vc. Urniežius, ONT
P. Venclava, IL
V. Žebertavičius, FL
G. Žemaitis, OH**\$2.00**

A. Mateika, FL

\$1.00L. Kaledė, Australia
St. Šimkus, Vokietija
J. Tričis, IL

Nuoširdus ačiū!

Vilniaus pilies koklis, XVI - XVII a.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Čekius, arba "Money Order" adresuoti tik "KARYS" vardu, — ne "Warrior" ar kt.